

*O, Marie cea zămislită fără de prihană,
roagă-te pentru noi,
cei care ne îndreptăm către Tine.
Amin*

*„Iată, v-am dat putere
să călcați peste șerpi...
și nimic nu vă va vătăma.”
LUCA, 10, 19*

*Pentru S. T, de L.,
care a început să mă ajute
fără știința mea.*

În ziua de 11 noiembrie 1997, Veronika hotărâ că sosise, în fine!, momentul să se sinucidă. Își făcu meticulos curățenie în camera pe care o închiriase într-o mânăstire de călugărițe, opri încălzirea, se spălă pe dinți și se culcă.

Luă de pe noptieră cele două flacoane cu pastile de dormit. În loc să le sfărâme și să le amestece cu apă, se hotărâ să le ia una câte una, căci întotdeauna e o mare distanță între intenție și faptă, or, ea voia să aibă libertatea de a se răzgândi la jumătatea drumului. La fiecare comprimat pe care-l înghițea, se simțea și mai convinsă: după cinci minute, flacoanele erau goale.

Deoarece nu știa cu exactitate cât timp o să mai treacă până când avea să-și piardă cunoștința, își puse pe pat o revistă franțuzească, *Homme*, numărul din luna aceea, de curând sosită la biblioteca unde lucra. Cu toate că nu manifesta nici un interes deosebit pentru informatică, răsfoind revista dădu peste un articol despre un joc pe calculator (un CD-Rom, cum se spunea), creat de Paulo Coelho, un scriitor brazilian pe care avusese prilejul să-l cunoască cu prilejul unei conferințe la cafeneaua hotelului Grand Union. Schimbaseră amândoi câte va cuvinte și în cele din urmă fu invitată la cină de către editorul lui. Grupul era însă numeros și nu avuseseră posibilitatea să aprofundeze nici un subiect.

Faptul că-l cunoscuse pe autor o făcuse totuși să creadă că el făcea parte din lumea ei și că

lectura unui articol despre opera lui o putea ajuta să-și treacă timpul. În vreme ce-și aștepta moartea, Veronika începu să citească despre informatică, subiect care nu-i trezise nici cel mai mic interes, și asta se potrivea cu ceea ce făcuse toată viața, căutând mereu tot ce era mai lesnicios sau mai la îndemână. Ca revista aceea bunăoară.

Dar, spre surprinderea ei, primul rând al textului o smulse din pasivitatea-i naturală (calmantele nu i se dizolvaseră încă în stomac, dar Veronika era pasivă din fire) și o făcu, pentru prima oară în viață, să aprecieze adevărul unei fraze foarte la modă printre prietenii ei: „Nimic din lumea asta nu e rodul întâmplării.”

De ce oare acel prim rând tocmai în clipa când începuse să moară? Ce mesaj ascuns îi apăruse în fața ochilor, admitând că există mesaje ascunse, iar nu coincidențe?

Sub o ilustrație cu acel joc pe calculator, jurnalistul își începea articolul întrebând:

„Unde este Slovenia?”

„Nimeni nu știe unde este Slovenia”, gândi ea. „Nici vorbă.”

Slovenia însă exista, și se întindea colo afară, înăuntru, în munții din juru-i și în piața de sub ochii ei: Slovenia era țara ei.

Puse revista alături, n-avea nici un rost acum să se indigneze că o lume întreagă ignora cu desăvârșire existența slovenilor: onoarea națiunii ei nu o mai privea. Era timpul să se simtă mândră de ea însăși, să se încredințeze că fusese în stare de ceea ce făcuse, că dăduse în cele din urmă dovadă

de curaj și că părăsea viața asta: ce bucurie! Și o făcea într-un mod la care visase întotdeauna, cu ajutorul unor pastile, care nu lasă urme.

Veronika se zbătuse să-și procure pastilele timp de aproape șase luni. Socotind că n-o să le strângă niciodată, ajunsese să se gândească și la posibilitatea de a-și tăia venele de la mâini. Chiar dacă știa că avea să umple camera de sânge, lăsându-le pe călugărițe dezorientate și pline de griji, o sinucidere pretinde ca oamenii să se gândească mai întâi la ei înșiși, și abia pe urmă la ceilalți. Era gata să facă tot posibilul pentru ca moartea ei să nu pricinuiască mult deranj, dar dacă tăiatul venelor ar fi fost unica posibilitate, atunci n-ar mai fi avut ce face, și călugărițele ar fi fost nevoite să curețe camera și să dea numaidecât uitării toată povestea, altminteri te-ar fi fost greu s-o închirieze din nou. În definitiv, chiar și la sfârșitul secolului al XX-lea, oamenii tot mai credeau în fantome.

Evident, și-ar fi putut alege și una din puținele clădiri înalte din Ljubljana, dar ce să mai spunem de suferința și mai mare pe care un atare act le-ar fi pricinuit-o părinților săi? Pe lângă șocul de-a afla că fiica lor murise, ar fi fost obligați să mai și identifice un cadavru desfigurat: nu, era o soluție și mai rea decât să sângereze: până la moarte, deoarece le-ar fi marcat pentru totdeauna tocmai pe cele două ființe care nu-i doreau decât binele.

„Cu moartea fiicei lor s-ar fi obișnuit până la urmă. Dar un craniu făcut zob e pesemne cu neputință de uitat.”

Împușcături, prăbușiri de pe o clădire înaltă,

nimic din toate astea nu se potrivea cu natura ei feminină. Femeile, când se omoară, își aleg mijloace mult mai romantice, cum ar fi să-și taie venele sau să ia o supradoză de somnifere. Prințesele părăsite și actrițele de la Hollywood furnizau diverse exemple în acest sens.

Veronika știa că viața înseamnă să aștepți ora optimă pentru acțiune. Și așa a și fost: doi prieteni, impresionați de lamentațiile ei că nu mai poate dormi, reușiseră să-i facă rost, fiecare, de câte două cutii cu un drog puternic, folosit de muzicanții de la un club de noapte local. Veronika a lăsat cele patru cutii pe noptieră timp de o săptămână, făcându-i curte morții care se apropia și luându-și rămas bun de la ceea ce lumea numește Viață.

Acum stătea acolo, mulțumită că mersese până la capăt și plictisită că nu știa cum să-și folosească puținul timp care-i mai rămăsese.

Se gândi din nou la absurditatea despre care tocmai citise: cum se poate ca un articol despre calculatoare să înceapă cu o frază atât de imbecilă: „Unde este Slovenia?”

Negăsind nimic mai interesant ca să-și petreacă timpul, se hotărâ să citească articolul până la sfârșit, și iată ce descoperi: că jocul cu pricina fusese produs, datorită mâinii de lucru mai ieftine, în Slovenia, țara aceea ciudată despre care s-ar părea că nimeni nu știe unde se află, cu excepția celor care trăiesc în ea. Cu câteva luni în urmă, cu prilejul lansării produsului, firma producătoare franceză dăduse o petrecere pentru jurnaliști din toată lumea, într-un castel din Bled.

Veronika își aminti că auzise ceva despre acea petrecere, care fusese un eveniment aparte în oraș: nu numai datorită redecorării castelului pentru a se apropia cât mai mult de ambianța medievală a acelui CD-Rom, dar și prin polemica dezlănțuită ulterior în presa locală: fuseseră invitați ziariști germani, francezi, italieni, spanioli, dar nici unul sloven.

Correspondentul lui *Homme*, care vedea pentru prima oară Slovenia, fără îndoială cu toate cheltuielile acoperite, și care era hotărât să-și petreacă timpul tăifăsuind cu ceilalți ziariști, spunând lucruri presupus interesante, mâncând și bând pe gratis la castel, decise să-și înceapă materialul cu o glumă cât mai pe gustul intelectualilor sofisticați din țara lui. Trebuie să le fi și povestit amicilor săi din redacție unele relatări neverosimile despre obiceiurile locale sau despre felul rudimentar de-a se îmbrăca al femeilor slovene.

Treaba lui. Veronika era pe moarte, și preocupările ei ar fi trebuit să fie altele, să știe de pildă dacă există viață după moarte sau la ce oră avea să-i fie găsit cadavrul. Cu toate astea, sau poate tocmai din cauza hotărârii importante pe care o luase, articolul acela o nemulțumea.

Privi pe fereastra mănăstirii care dădea în mica piață din Ljubljana. „Dacă habar n-au unde e Slovenia, Ljubljana trebuie să fie un mit”, gândi ea. Ca Atlantida sau Lemuria sau continentele dispărute ce umplu imaginația oamenilor. Nimeni, nicăieri în lume, n-ar începe un articol cu întrebarea unde e muntele Everest, chiar dacă n-ar fi fost niciodată

acolo. În schimb, în plină Europă, un ziarist de la o revistă importantă nu se jenează să pună o întrebare de genul acesta, deoarece era sigur ca majoritatea cititorilor săi habar n-aveau unde este Slovenia. Și cu atât mai puțin Ljubljana, capitala ei.

Atunci descoperi Veronika un mijloc de a-și petrece timpul, după ce se scurseseră zece minute fără să observe încă nici o schimbare în organismul său. Ultimul act al vieții ei avea să fie o scrisoare către acea revistă, cu explicația că Slovenia este una din cele cinci republici rezultate din divizarea fostei Iugoslavii.

Avea să-și lase scrisoarea ca pe biletul ei de sinucidere. Altfel, nu avea să dea nici o explicație despre adevăratele motive ale morții sale.

Când aveau să-i găsească trupul, aveau să tragă concluzia că-și luase zilele din pricină că o revistă nu știa unde e țara ei. O pufni râsul la gândul de a vedea o polemică în ziare, cu voci în favoarea sau împotriva sinuciderii ei spre onoarea cauzei naționale. Și rămase impresionată de rapiditatea cu care își putea schimba ideile, de vreme ce cu câteva clipe mai devreme gândise exact contrariul, lumea și problemele geografice nu o mai interesau nici cât negru sub unghie.

Compuse scrisoarea. Momentul de bună dispoziție o făcu să nutrească alte gânduri în privința obligației de a muri, dar apucase să ia pastilele, era prea târziu ca să se mai răzgândească.

Oricum, avusese și înainte momente de bună dispoziție ca acestea și zilele nu și ie lua pentru că

ar fi fost o femeie tristă, plină de amărăciune, trăind sub o permanentă depresie. Își petrecuse multe după-amieze din viață, hoinărind veselă pe străzile din Ljubljana sau privind, de la fereastra camerei sale din mănăstire, zăpada care cădea în mica piață cu statuia poetului. O dată rămăsese aproape o lună într-o stare parcă de plutire, din pricină că un necunoscut, *în* mijlocul acelei piețe, îi dăruise o floare.

Era încredințată că este o persoană absolut normală. Hotărârea de a muri se întemeia pe două motive foarte simple și era sigură că, dacă avea să lase un bilet explicativ, multă lume avea să-i dea dreptate.

Primul motiv; totul în viața ei era uniform și, tinerețea o dată dusă, nu mai puteau urma decât decăderea, bătrânețea cu semnele ei ireversibile, apariția bolilor, plecarea prietenilor. În sfârșit, dacă trăia mai departe, nu mai câștiga nimic; dimpotrivă, creșteau mult riscurile de a suferi.

Al doilea motiv era mai filozofic: Veronika citea ziare, se uita la televizor și era la curent cu ce se întâmplă în lume. Totul mergea prost, și ei nu-i stătea în putere să îndrepte situația, ceea ce-i producea o senzație de inutilitate totală.

În scurt timp însă avea să cunoască ultima experiență din viață, care făgăduia să fie foarte diferită: moartea. Așternu scrisoarea către revistă, apoi abandona subiectul acesta și se concentra asupra unor lucruri mai importante și mai adecvate împrejurării pe care o trăia, sau o murea, în clipa aceea.

Încercă să-și imagineze cum e să mori, dar nu izbuti să ajungă la nici o concluzie.

Oricum, n-avea rost să-și bată capul cu asta, avea să afle peste câteva minute.

Câte minute?

N-avea nici cea mai mică idee. Se bucura însă la perspectiva că avea să afle răspunsul la întrebarea pe care toți și-o puseseră: există Dumnezeu?

Spre deosebire de mulți alții, asta nu fusese marea dezbatere lăuntrică a vieții sale. Sub fostul regim comunist, educația oficială spunea că viața ia sfârșit o dată cu moartea, și până la urmă se deprinsese și ea cu ideea asta.

Pe de altă parte, generația părinților și a bunicilor ei continua să frecventeze Biserica, făcea rugăciuni și pelerinaje și avea cea mai absolută convingere că Dumnezeu acorda atenție celor spuse de oameni.

La douăzeci și patru de ani, după ce trăise tot ce i se îngăduise să trăiască, și nu era puțin lucru, Veronika avea aproape certitudinea că totul se termină o dată cu moartea. De aceea optase pentru sinucidere: libertate, în sfârșit. Uitare pentru totdeauna.

În adâncul inimii îi stăruia însă îndoiala: și dacă Dumnezeu există? Mii de ani de civilizație făcuseră din sinucidere un tabu, o insultă la adresa tuturor codurilor religioase: omul luptă ca să supraviețuiască, iar nu ca să se dea bătut. Rasa umană trebuie să procreeze. Societatea are nevoie de mână de lucru. Unui cuplu conjugal îi e necesară o rațiune ca să rămână împreună, chiar și după ce

dragostea încetează, iar o țară are nevoie de soldați, politicieni și artiști.

„Dacă Dumnezeu există, ceea ce eu, sincer vorbind, nu cred, El pricepe fără doar și poate că există o limită a capacității de înțelegere omenești. A creat El însuși confuzia asta, în care există mizerie, nedreptate, lăcomie, singurătate. Intenția lui a fost pesemne optimă, dar rezultatele sunt nule; dacă Dumnezeu există, El va fi generos cu creaturile care doresc să părăsească mai degrabă Pământul și s-ar putea chiar să-și ceară scuze pentru că ne-a obligat să ne facem veacul pe-aici.”

La naiba cu tabuurile și superstițiile. Mama ei, atât de credincioasă, zicea: Dumnezeu știe trecutul, prezentul și viitorul. Dacă așa stăteau lucrurile, o adusesse de la început pe lumea asta știind prea bine că ea va sfârși prin a se sinucide, deci nu va fi șocat de gestul ei.

Veronika începu să simtă o ușoară greutate, care i se accentuă rapid.

După câteva minute nici nu se mai putea concentra asupra pieții de dincolo de fereastră. Știa că era iarnă, trebuie să fi fost ceasurile patru după-amiaza, iar soarele asfințea precipitat. Știa că alți inși aveau să rămână în viață; chiar în clipa aceea, prin fața ferestrei trecea un tânăr și o văzu, fără să aibă însă nici cea mai mică idee că ea era pe moarte. Un grup de cântăreți bolivieni (unde e Bolivia? De ce oare articolele din reviste nu pun și întrebarea asta?) cântau în fața statuii lui France Preseren, marele poet sloven, care marcase profund sufletul poporului său.

Va reuși oare să asculte până la sfârșit muzica din piață? Ar fi o amintire frumoasă din viața asta: asfințitul, melodia care depăna visele din cealaltă parte a lumii, camera caldă și confortabilă, băiatul frumos și plin de viață care trecea și, hotărându-se să se oprească, acum o privea. Dându-și seama că medicamentul începea să-și facă simțit efectul, era ultimul ins pe care-i era dat să-l vadă.

El zâmbi. Și ea îi întoarse zâmbetul, nu avea nimic de pierdut. El îi făcu un semn; ea se prefăcu că se uită la altceva, în definitiv băiatul mergea prea departe. Descumpănit, el își văzu de drum, dând uitării pentru totdeauna chipul întrezărit la fereastră.

Dar Veronika se simți bucuroasă văzând că, o dată mai mult, fusese dorită de cineva. Nu din lipsa dragostei își lua acum viața. Nu pentru că i-ar fi lipsit afecțiunea din partea familiei, nici din pricina unor probleme financiare sau a unei boli incurabile.

Veronika se hotărâse să moară în acea după-amiază frumoasă din Ljubljana, cu muzicanți bolivieni cântând în piață, cu un tânăr trecând prin fața ferestrei sale, și era mulțumită de ceea ce vedea cu ochii și auzea cu urechile. Era însă și mai mulțumită că nu mai trebuia să vadă aceleași lucruri încă treizeci, patruzeci sau cincizeci de ani, căci aveau să-și piardă întreaga originalitate, transformându-se în tragedia unei vieți în care totul se repetă, iar ziua de ieri e totdeauna la fel cu cea de mâine.

Stomacul începea acum să i se-agite, și se simțea foarte rău. „Nostim, credeam că o

supradoză de calmante mă va face să adorm numaidecât.” Ceea ce se întâmpla însă era un țiuit ciudat în urechi și o senzație de vomă.

„Dacă vomit, nu mor.”

Decise să dea uitării durerile de stomac, încercând să se concentreze asupra nopții care se lăsa cu rapiditate, asupra bolivienilor, asupra persoanelor care începeau să-și încuie magazinele și să plece. Zgomotul din urechi îi devenea tot mai strident și, pentru prima dată de când luase pastilele, Veronika se simți cuprinsă de frică, o frică teribilă de necunoscut.

Nu ținu însă mult. Apoi își pierdu cunoștința.

Când deschise ochii, Veronika nu gândi: „Acesta trebuie să fie cerul.” Cerul n-ar folosi niciodată o lampă fluorescentă ca să lumineze spațiul înconjurător, iar durerea, care-și făcu apariția o fracțiune de secundă mai târziu, era tipică pentru Pământ. Ah, durerea asta terestră, ea este unică, nu poate fi confundată cu nimic altceva.

Vru să se miște, și durerea i se intensifică. Apăruseră o serie de puncte luminoase, dar și așa Veronika înțelese mai departe că punctele cu pricina nu erau stele din Paradis, ci urmări ale suferinței sale intense.

— Și-a revenit — auzi un glas de femeie —. Calci acum cu ambele picioare în iad, profită cât poți.

Nu, nu era cu puțință, glasul acela era o amăgire. Nu era iadul, fiindcă îi era foarte frig și observa că din gură și din nas îi ieșeau tuburi de plastic. Unul din ele, cel care-i intra în gât, îi producea o senzație de sufocare.

Vru să se miște ca să și-l scoată, dar brațele îi erau legate.

— Glumesc, nu e iadul — continuă glasul —. Este mai rău decât iadul unde, de altfel, eu nici n-am fost vreodată. E Villette.

În ciuda durerii și a senzației de sufocare, Veronika, într-o fracțiune de secundă, pricepu ce se întâmplase. Încercase să se sinucidă și cineva venise la timp ca să o salveze. Putea să fi fost o călugăriță, o prietenă care s-o fi hotărât să-și facă apariția pe neaunțate, cineva care-și amintise să-i

aducă ceva ce ea uitase de-a binelea că-i ceruse. Fapt e că supraviețuise și se afla la Villette.

Villette, faimosul și ternului azil de nebuni, care exista din 1991, anul independenței țării. Pe atunci, crezând că dezmembrarea fostei Iugoslavii avea să se facă prin mijloace pașnice (până la urmă, Slovenia se confruntase cu doar unsprezece zile de război), un grup de oameni de afaceri europeni obținuse licența de a instala un spital de boli mintale într-o fostă cazarmă, abandonată din pricina costurilor de întreținere prea ridicate.

Curând după aceea, războaiele izbucniră; mai întâi în Croația, apoi în Bosnia. Oamenii de afaceri erau îngrijorați: banii pentru investiție veniseră de la capitaliști risipiți prin toată lumea, ale căror nume nici nu le știau, așa încât era cu neputință să ia loc în fața lor, să se justifice, să le ceară să aibă răbdare. Rezolvaseră problema recurgând la practici deloc recomandabile pentru un spital de psihiatrie, și Villette ajunsese să simbolizeze, pentru tânărul care abia ieșise dintr-un comunism tolerant, tot ce era mai rău în capitalism: era suficient să plătești ca să obții un loc.

Multe persoane, când voiau să scape de vreun membru al familiei din cauza unor discuții despre moșteniri (sau a unei comportări nedorite), cheltuiau o avere și obțineau un certificat medical care permitea internarea copiilor sau părinților care le creau probleme. Alții, ca să scape de datorii sau ca să-și justifice anumite atitudini ce puteau duce la ani mulți de închisoare, petreceau o vreme în ospiciu și ieșeau eliberați de orice urmărire

financiară sau judiciară.

Villete sau locul de unde nimeni nu evadase niciodată. Unde se amestecau adevărații nebuni, trimiși acolo de către justiție sau de alte spitale, cu cei acuzați de nebunie sau care simulau demența. Rezultatul era o adevărată confuzie, și presa publica tot timpul istorii despre proaste tratamente și abuzuri, dar niciodată nu i se îngăduise să intre și să vadă ce se petrecea cu adevărat acolo. Guvernul cerceta denunțurile, nu găsea dovezi, acționarii amenințau că vor da în vileag cât este de greu să faci investiții externe acolo, iar instituția izbutea să rămână în picioare, de fiecare dată mai puternică.

— Mătușă-mea s-a sinucis acum câteva luni — continuă vocea feminină —. A petrecut aproape opt ani fără să vrea să mai iasă din camera ei, mâncând, îngrășându-se, fumând, luând calmante și dormind cea mai mare parte din timp. Avea două fete și un soț pe care-l iubea.

Veronika încercă să-și miște capul în direcția vocii, dar era imposibil.

— Am văzut-o reacționând o singură dată: când soțul ei și-a luat o amantă. Atunci a făcut scandaluri peste scandaluri, a pierdut câteva chile, a spart pahare și, săptămâni de-a rândul, nu-și lăsa vecinii să doarmă de tipetele ei. Oricât ar părea de absurd, cred că a fost perioada ei cea mai fericită: lupta pentru ceva, se simțea vie și capabilă să reacționeze la provocarea ce i se ridica în cale.

„Și ce-am eu de-a face cu asta?“, gândea Veronika, incapabilă să spună ceva. „Nu sunt mătușa ei, nu am soț!“

— Soțul și-a părăsit în cele din urmă amanta — continuă femeia —. Mătușă-mea, încetul cu încetul, a revenit la pasivitatea ei obișnuită. Într-o zi mi-a telefonat, spunându-mi că era dispusă să-și schimbe felul de viață: renunțase la fumat. În aceeași săptămână, după ce mări numărul de calmante din cauza lipsei țigărilor, îi înștiință pe toți că era gata să se sinucidă.

Nimeni n-a crezut-o. Într-o dimineață, mi-a lăsat un mesaj pe robot, luându-și rămas bun, și s-a omorât cu gaze. I-am ascultat de mai multe ori mesajul: nu-i auzisem niciodată vocea atât de liniștită, atât de resemnată cu soarta ei. Zicea că nu este nici fericită, nici nefericită, și de-aia nu mai putea suporta.

Veronika simți compasiune pentru femeia care povestea întâmplarea și care părea că încearcă să înțeleagă moartea mătușii sale. Cum să-i judeci, într-o lume unde oamenii încearcă să supraviețuiască cu orice preț, pe cei care se hotărăsc să moară?

Nimeni nu poate judeca. Fiecare cunoaște doar o dimensiune a propriei suferințe sau a lipsei totale de sens a vieții lui. Veronika ar fi vrut să explice asta, dar tubul din gură o făcu să se înăbușe, iar femeia îi sări în ajutor.

O văzu aplecându-se deasupra corpului ei legat, intubat, protejat împotriva propriei voințe și liberei sale decizii de a și-l distruge. Își mișcă dintr-o parte-n alta capul, implorând-o din priviri să-i scoată tubul și s-o lase în pace să moară.

— Ești nervoasă — zise femeia —. Nu știu dacă-ți pare rău sau dacă tot vrei să mori, da' nici nu mă

interesează. Ce mă interesează e să-mi fac datoria: în caz că pacientul se arată agitat, regulamentul cere să-i dau un sedativ.

Veronika încetă să se mai zbughume, dar infirmiera îi și făcea o injecție în braț. La puțin timp după aceea se întorcea într-o lume ciudată, fără vise, unde singurul lucru de care-și mai amintea era fața femeii pe care tocmai o văzuse: ochi verzi, păr castanii și un aer total distant, aerul cuiva care face lucrurile pentru că e obligat să le facă, fără a se-n-treba niciodată de ce ordonă regulamentul una sau alta.

Paulo Coelho află despre povestea Veronikăi trei luni mai târziu, pe când cina într-un restaurant algerian de la Paris cu o prietenă slovenă, pe care o chema tot Veronika și era fiica medicului-șef de la Villete.

Mai târziu, când se hotărâ să scrie o carte pe subiectul acesta, se gândi să schimbe numele Veronikăi, prietena lui, ca să nu-l inducă în eroare pe cititor. Se gândi s-o numească Blaska sau Edwina sau Marietjia sau cu orice alt nume sloven, și sfârși prin a se decide să păstreze numele reale. Când avea să se refere la Veronika, prietena lui, avea să o numească Veronika, prietena. Cât despre cealaltă Veronika, nu era nevoie să-i adauge nici un atribut, pentru că ea avea să fie personajul central al cărții, și oamenii s-ar simți plictisiți dacă ar fi obligați să citească mereu „Veronika, nebuna” sau „Veronika, cea care încercase să se sinucidă”. Oricum, atât el, cât și Veronika, prietena lui, nu aveau să ia parte la poveste decât un scurt timp, cel de-acum.

Veronika, prietena lui, era îngrozită de ceea ce făcuse tatăl ei, mai cu seamă având în vedere că el era directorul unei instituții care ținea să fie respectată, iar ea lucra la o teză care trebuia să fie examinată de o comunitate academică tipică.

— Știi de unde vine cuvântul „azil”? — îl întreba ea —. Vine din Evul Mediu, de la dreptul pe care-l aveau oamenii de a-și căuta refugiu în biserici, ca locuri sacre. Drept de azil, un lucru pe care-l înțelege orice persoană civilizată! Atunci cum e posibil ca tatăl meu, director al unui azil, să se

poată purta astfel cu cineva?

Paulo Coelho vru să știe în amănunt tot ce se întâmplase, deoarece avea un motiv serios ca să se intereseze de povestea Veronikăi.

Iar motivul era următorul: fusese și el internat într-un azil, sau ospiciu, cum era denumirea mai cunoscută a acestui tip de spital. Și asta nici măcar nu se întâmplase o singură dată, ci de trei ori, în anii 1965, 1966 și 1967. Locul unde se internase fusese Casa de Sănătate Dr. Eiras, din Rio de Janeiro.

Rațiunea internării îi rămăsese neașteptată până și lui însuși; poate că părinții lui fuseseră derutați de comportamentul său aparte, între timid și extrovertit, sau poate de dorința lui de a fi „artist”, ceva ce toți cei din familie socoteau drept cel mai bun mijloc de a trăi marginalizat și de a muri în mizerie.

Când se gândea la acea împrejurare — și, în treacăt fie zis, rareori se gândea la ea — îi atribuia adevărata nebunie medicului care acceptase să-l interneze într-un ospiciu fără nici un motiv concret (cum se întâmplă în orice familie, tendința e de a arunca vina pe ceilalți și de-a afirma cu toată tăria că părinții nu au știut ce fac, atunci când luaseră o hotărâre atât de drastică).

Paulo râse când află de ciudata scrisoare pe care o lăsase Veronika ziarelor, plângându-se de faptul că o revistă franceză nu știa nici măcar unde este Slovenia.

— Nimeni nu se omoară pentru așa ceva.

— Tocmai de-asta, scrisoarea n-a avut nici un

rezultat — zise, stânjenită, Veronika, prietena lui —. Chiar ieri, când m-am înregistrat la hotel, au crezut că Slovenia ar fi un oraș din Germania.

Este o istorie foarte familiară, gândi el, de vreme ce mulți străini consideră că orașul argentinian Buenos Aires e capitala Braziliei.

Dincolo însă de faptul de a trai într-o țară pe care străinii o complimentau bucuros pentru frumusețea capitalei (care rămânea în țara vecină), Paulo Coelho avea în comun cu Veronika faptul deja consemnat aici, dar pe care e bine să-l rememorăm: și el fusese internat într-un sanatoriu de bolnavi psihici, „de unde n-ar mai fi trebuit să iasă niciodată”, după cum comentase odată prima lui soție.

Dar ieși. Și când părăsi casa de Sănătate Dr. Eiras pentru ultima oară, hotărât să nu se mai întoarcă niciodată acolo, făcuse două promisiuni: a) jură că avea să scrie despre această temă; b) jură să aștepte ca părinții lui să nu mai fie în viață înainte de a se ocupa public de acest subiect, întrucât nu voia să-i rănească, de vreme ce amândoi tot își petrecuseră mulți ani din viață învinuindu-se pentru ceea ce făcuseră.

Mama sa murise în 1993. Dar tatăl său, care în 1997 împlinise 84 de ani, deși avea un emfizem pulmonar fără să fi fumat niciodată, deși se hrănea doar cu mâncare congelată din pricină că nu izbutea să găsească o femeie de serviciu care să-i suporte maniile, continua să trăiască, bucurându-se de deplinătatea facultăților lui mintale și de sănătate.

Așa încât, auzind povestea Veronikăi, descoperi un mod de a vorbi despre această temă, fără a-și

încălca legământul. Deși nu se gândise niciodată să se sinucidă, cunoștea nemijlocit universul unui azil psihiatric — tratamentele, relațiile dintre medici și pacienți, confortul și anxietatea șederii într-un loc ca acela.

Să-i lăsăm, așadar, pe Paulo Coelho și pe Veronika, prietena lui, să iasă definitiv din cartea de față și să continuăm istoria.

Veronika nu știa cât timp dormise. Își amintea că se trezise la un moment dat — tot cu tuburile de supraviețuire din gură și din nas — auzind un glas care zicea:

„Vrei să te masturbez?”

Acum însă, privind cu ochii larg deschiși camera din juru-i, nu știa dacă fusese ceva real sau o halucinație. Afară de amintirea asta, nu izbutea să-și aducă aminte de nimic altceva.

Tuburile fuseseră scoase. Dar mai avea ace înfipite peste tot pe corp, fire conectate în zona inimii și a capului, iar brațele tot legate. Era goală, acoperită doar cu un cearceaf, și-i era frig, dar se hotărâ să nu se plânga. Micul ambient, înconjurat de perdele verzi, era ocupat de aparatele Secției de Terapie Intensivă, patul în care zăcea și un scaun alb pe care ședea o infirmieră cufundată în lectura unei cărți.

Femeia, de astă dată, avea ochii negri și părul castaniu. Chiar și așa, Veronika se întreba dacă nu era aceeași persoană cu care stătuse de vorba acum câteva ore — sau zile?

— Puteți să-mi dezlegați brațele?

Infirmiera ridică privirea, răspunse cu un „nu” sec și se întoarse la cartea ei.

Sunt vie, gândi Veronika. O să reiau totul de la capăt. Trebuie să stau câtva timp aici, până când se va constata că sunt perfect normală. Apoi îmi vor face ieșirea din spital și voi revedea străzile din Ljubljana, piața rotundă, podurile, oamenii care trec pe străzi ducându-se și întorcându-se de la lucru.

Cum oamenii au întotdeauna tendința să-i ajute pe ceilalți — doar ca să se simtă mai buni decât sunt în realitate — îmi vor da din nou postul de la bibliotecă. Cu timpul, voi reîncepe să frecventez aceleași baruri și cluburi de noapte, voi sta de vorbă cu prietenii mei despre injustițiile și problemele lumii, voi merge la cinema, mă voi plimba pe malul lacului.

Întrucât am preferat pastilele, nu sunt mutilată: sunt tot tânără, frumoasă, inteligentă și nu voi avea — după cum n-am avut niciodată — dificultăți să-mi găsesc prieteni. O să facem dragoste la ei acasă sau în pădure, o să am o anumită plăcere, dar, curând după orgasm, îmi va reveni senzația de vid. N-o să prea mai avem despre ce vorbi, și atât el, cât și eu știm un lucru: vine momentul când ne vom găsi scuze unul pentru altul — „e târziu” sau „mâine trebuie să mă trezesc devreme” — și ne vom despărți cât mai repede cu putință, evitând să ne privim în ochi.

Mă-ntorc în camera mea închiriată din mânăstire. Încerc să citesc o carte, dau drumul la televizor ca să văd aceleași programe dintotdeauna, potrivesc ceasul deșteptător ca să mă trezesc exact la aceeași oră la care m-am trezit și cu o zi înainte, repet mecanic aceleași sarcini care-mi sunt încredințate la bibliotecă. Mănânc sandviciul în grădina din fața teatrului, șezând pe aceeași bancă, alături de alte persoane care și ele aleg aceeași bancă pentru a-și lua gustarea de prânz, care au aceeași privire goală, dar se prefac că sunt preocupate de lucruri extrem de importante.

Apoi mă întorc la lucru, ascult comentarii despre cine iese cu cine, cine suferă și de ce anume, cum a plâns cutare din cauza soțului — și rămân cu sentimentul că sunt privilegiată, sunt frumoasă, am o slujbă, îmi aleg iubitul pe care mi-l doresc. Și așa, la sfârșitul zilei mă-ntorc în baruri, și totul începe din nou.

Mama, care trebuie să fie foarte îngrijorată de tentativa mea de sinucidere, o să-și revină din sperietură și o să mă-ntrebe iarăși ce-o să fac cu viața mea, de ce nu sunt la fel cu ceilalți, că lucrurile nu sunt chiar atât de complicate cum cred eu că sunt. „Uită-te la mine, de exemplu, sunt căsătorită de-atâția ani cu tatăl tău, și m-am străduit să-ți dau cea mai bună educație și cele mai bune exemple posibile.”

Într-o bună zi mă satur s-o tot aud repetând aceleași lucruri și, ca să-i fac plăcere, mă mărit cu un bărbat pe care mă oblig să-l iubesc. Eu și cu el o să găsim în cele din urmă un mod de a visa împreună la viitorul nostru, la casa de vacanță, la copii, la viitorul copiilor noștri. În primul an vom face multă dragoste, mai puțină în al doilea, iar începând cu al treilea an oamenii se gândesc pesemne la sex o dată la două săptămâni și-și traduc gândul în faptă abia o dată pe lună. Mă voi sili să accept situația și mă voi întreba cu ce-am greșit — de vreme ce nu mai izbutesc să-i trezesc interesul față de mine, și el își duce viața stând de vorbă cu prietenii ca și cum ei ar fi cu adevărat lumea lui.

Când căsătoria ar mai atârna doar de un fir de

păr, o să rămân gravidă. O să avem un copil, o să petrecem câțva timp mai apropiați unul de altul, iar apoi situația va redeveni cum a fost mai înainte.

Atunci voi începe să mă-ngraș ca mătușa infirmierei de azi — sau de acum câteva zile, nu prea știu. Și voi începe să țin regim, învinsă sistematic, în fiecare zi, în fiecare săptămână, de greutatea care se-ncăpățânează să crească în pofida oricărui control. Ajunsă aici, voi lua acele droguri magice ca să nu intru în depresie — și voi mai avea câțiva copii, în nopți de dragoste care trec în plus și atât de repede. Le voi spune tuturor că rațiunea vieții mele sunt copiii, adevărul fiind însă că ei îmi pretind ca viața mea să fie rațiunea lor de a trăi.

Oamenii ne vor socoti totdeauna un cuplu fericit și nimeni nu va ști câtă singurătate, câtă amărăciune, câtă renunțare se află îndărătul oricărei aparențe de fericire.

Până ce, într-o zi, când soțul meu își va lua prima amantă, eu voi face scandal ca mătușa infirmierei sau mă voi gândi iarăși să mă sinucid. Voi fi însă bătrână și lașă, cu doi, trei copii care au nevoie de ajutorul meu, și trebuie să-i cresc, să-i pun pe picioarele lor — înainte de a fi capabilă să las totul baltă. Nu mă voi sinucide: voi face scandal, voi amenința că plec cu copiii. El, ca orice bărbat, va da înapoi, va zice că mă iubește și că așa ceva nu se va mai repeta. Nu-i va trece niciodată prin cap că, și dacă m-aș hotărâ să plec atunci, singura soluție ar fi să mă întorc la părinții mei acasă și să rămân acolo tot restul vieții, trebuind s-o ascult toată ziua pe mama cum se plânge că am pierdut

un prilej unic de-a fi fericită, că el era totuși un soț cum nu se poate mai bun, în ciuda micilor lui defecte, că copiii mei vor suferi mult din cauza despărțirii noastre.

După doi, trei ani, se va ivi altă femeie în viața lui. Am să aflu — fiindcă i-am văzut sau fiindcă mi-a spus cineva —, dar de astă dată mă prefac că nu știu. Mi-am cheltuit toată energia luptând împotriva primei amante, nu mai am resurse, e mai bine să accept viața așa cum este ea în realitate și nu cum îmi închipuiam eu că ar fi. Mama avea dreptate.

El va continua să fie drăguț cu mine, eu îmi voi continua munca la bibliotecă, cu sandviciurile mele în piața teatrului, cu cărțile mele pe care nu izbutesc niciodată să le termin de citit, cu programele de televiziune care vor fi la fel și peste zece, douăzeci, cincizeci de ani.

E drept că-mi voi mânca sandviciurile cu un sentiment de vinovăție, fiindcă mă îngraș; și nu voi mai merge în baruri, fiindcă am un soț care mă așteaptă acasă la noi ca să-ngrijesc doi copii.

După asta, îmi rămâne să aștept ca micuții să crească și să-mi petrec fiecare zi gândindu-mă la sinucidere, fără a avea curajul s-o fac. Într-o bună zi, ajung la concluzia că viața e așa cum e, nu mai merge, nimic nu se va schimba. Și o accept.

Veronika și-a încheiat monologul interior și și-a făcut o promisiune; nu va ieși din Villete în viață. Era preferabil să termine cu toate acum, cât mai avea curaj și sănătate ca să moară.

Adormi și se trezi de mai multe ori, observând

că numărul aparatelor se reducea la rându-i, căldura corpului îi creștea și chipul infirmierelor se schimba — dar totdeauna era cineva lângă ea. Perdelele verzi lăsa să treacă sunetul plânsului cuiva, gemete de durere sau voci care șopteau diverse lucruri pe un ton calm și tehnic. Din când în când zbârnâia în depărtare câte un aparat și auzea pași grăbiți pe culoar. Atunci vocile își pierdeau tonul tehnic și calm și deveneau încordate, dând ordine rapide.

Într-unui din momentele ei de luciditate, o infirmieră o întreabă:

— Nu vreți să știți cum stați?

— Știu cum stau — răspunse Veronika —. Și nu mă refer la ce vedeți dumneavoastră în corpul meu, ci la ce se petrece în sufletul meu.

Infirmiera încercă să mai converseze un pic, dar Veronika se prefăcu că doarme.

Pentru prima oară, când deschise ochii, observă că schimbase locul — se afla într-o încăpere care părea a fi un salon mare. Mai avea în braț acul de la un flacon cu ser perfuzabil — dar toate celelalte fire și ace fuseseră înlăturate.

Un medic înalt, cu tradiționalul halat alb în contrast cu părul și mustața vopsite în negru, stătea în picioare, la patul ei. Lângă el, un tânăr stagiar ținea un bloc de scris și lua note.

— De cât timp sunt aici? — întrebă ea, observând că vorbea cu oarecare dificultate, fără a izbuti să pronunțe corect cuvintele.

— De două săptămâni în salonul acesta, după cinci zile în Secția de Urgență — răspunse cel mai bătrân —. Și mulțumiți-i lui Dumnezeu că mai sunteți aici.

Cel mai tânăr păru surprins, ca și cum această ultimă frază s-ar fi potrivit exact cu realitatea. Veronika, numaidecât, îi remarcă reacția, și instinctele i se ascuțiră: trecuse oare mai mult timp? Aici o pândeau oare vreun risc? Începu să dea atenție fiecărui gest, fiecărei mișcări ale celor doi; știa că era inutil să pună întrebări, nu i-ar spune niciodată adevărul — dar, dacă ar fi deșteaptă, ar putea pricepe ce se întâmplă.

— Spuneți-mi numele, adresa, starea civilă și data nașterii dumneavoastră — continuă cel mai în vârstă.

Veronika își știa numele, starea civilă și data nașterii, dar observă că în memoria ei erau spații albe: nu reușea să-și amintească deloc adresa.

Medicul îi proiectă o lanternă în ochi și o examina prelung, în tăcere. Cel mai tânăr făcu același lucru. Amândoi schimbă câteva priviri, care nu semnificau absolut nimic.

— I-ați spus infirmierei din schimbul de noapte că nu știm să vă vedem sufletul? — întrebă cel mai tânăr.

Veronika își amintea acum. Îi era greu să știe prompt cine era și ce făcea acolo.

— Vi s-a indus permanent somnul cu ajutorul calmantelor, și asta vă poate afecta oarecum memoria. Vă rog, trebuie să ne răspundeți la toate întrebările.

Și medicii începură un chestionar absurd, vrând să știe care sunt ziarele importante din Ljubljana, cine este poetul a cărui statuie se află în piața principală (ah, n-ar uita niciodată așa ceva, orice sloven poartă imaginea lui Preseren gravată în suflet), culoarea părului mamei sale, numele colegilor de la locul de muncă, cărțile cele mai solicitate la bibliotecă.

Pentru început, Veronika se gândi să nu răspundă — memoria îi era în continuare confuză. Dar, pe măsură ce chestionarul avansa, ea reconstruia cele uitate. La un moment dat, își aminti că acum se afla într-un ospiciu, și nebunii nu au nici o obligație de-a fi coerenți, dar, pentru binele ei și ca să-i țină pe doctori lângă ea, spre a vedea dacă izbutește să afle ceva mai mult despre starea ei, începu să facă un efort mental. Pe măsură ce cita nume și fapte, nu-și recupera doar memoria, ci și personalitatea, dorințele, modul propriu de a vedea viața. Ideea sinuciderii, care de dimineață

părase îngropată sub multe straturi de sedative, revenea iarăși la suprafață.

— E bine — zise cel mai în vârstă, la sfârșitul chestionarului.

— Cât timp voi mai rămâne aici?

Cel mai tânăr își plecă privirea și ea simți că totul rămăsese suspendat în aer, ca și cum, o dată cu răspunsul la acea întrebare, s-ar fi scris o nouă istoric a vieții ei și nimeni n-ar mai fi reușit s-o modifice.

— Poți să-i spui — făcu doctorul mai în vârstă —. Mulți pacienți au auzit deja zvonurile și ea va afla până la urmă într-un fel sau altul; e cu neputință să ții secrete în clădirea asta.

— Bine, singură v-ați decis soarta — suspină tânărul, măsurându-și fiecare cuvânt —. Aflați atunci consecințele actului dumneavoastră: în timpul comei provocate de narcotice, inima v-a fost afectată iremediabil. S-a produs o necroză în ventriculul...

— Vorbește mai pe-nțeleș — zise doctorul mai în vârstă —. Mergi la subiectul care o interesează.

— Inima v-a fost iremediabil afectată. Și ea va înceta să bată în scurt timp.

— Ce-nseamnă asta? — întrebă ea, speriată.

— Faptul că inima încetează să mai bată înseamnă un singur lucru: moartea fizică. Nu știu care sunt convingerile dumneavoastră religioase, dar...

— Peste cât timp mi se va opri inima? — îl întrerupse Veronika.

— Cinci zile, o săptămână cel mult.

Veronika își dădu seama că, dincolo de

aparențe și de comportamentul profesional, dincolo de aerul preocupat, tânărul vorbea cu o imensă plăcere. Ca și cum ea și-ar fi meritat pedeapsa și le-ar fi slujit drept exemplu tuturor celorlalți.

De-a lungul întregii sale vieți, Veronika observase că extrem de mulți oameni dintre cunoscuții ei comentau grozăviile vieții altuia ca și cum ar fi fost foarte preocupați să-l ajute, dar de fapt se complăceau în suferința celorlalți, deoarece asta îi făcea să creadă că erau fericiți, că viața fusese generoasă cu ei. Detesta acest gen de oameni: n-avea să-i dea junelui nici o șansă de a se bucura de starea ei, doar ca să-și ascundă propriile-i frustrări.

Continuă să-l privească fix în ochi. Și zâmbi.

— Deci n-am murit.

— Nu — fu răspunsul. Dar plăcerea de a da vești tragice dispăruse.

Noaptea începu totuși să simtă frica. Una era acțiunea rapidă a pastilelor, alta să aștepti moartea vreme de cinci zile, o săptămână — după ce trecuse deja prin tot ce era posibil.

Își petrecuse viața așteptând mereu ceva: pe tatăl ei să se întoarcă de la lucru, scrisoarea iubitului care nu mai sosea, examenele de la sfârșitul anului, trenul, autobuzul, convorbirea telefonică, vacanța, sfârșitul vacanței. Acum trebuia să aștepte moartea, care venea la o dată fixă.

„Doar mie mi se putea întâmpla una ca asta. În mod normal, oamenii mor exact în ziua în care își închipuie că n-au să moară,”

Trebuie să iasă de-acolo și să facă rost de alte pastile. Dacă nu reușea și dacă unica soluție ar fi fost să se arunce de pe o clădire înaltă din Ljubljana, avea s-o facă: încercase să-și cruțe părinții de o suferință în plus, dar acum nu mai avea de ales.

Privi în jur. Toate paturile erau ocupate și bolnavele dormeau, unele sforăiau tare. Ferestrele aveau gratii. La capătul dormitorului era o mică lampă aprinsă, umplând spațiul cu umbre stranii și permițând ca salonul să fie permanent supravegheat. Lângă lampă, o femeie citea o carte.

„Infirmierele astea trebuie să fie foarte culte. Citesc întruna.”

Patul Veronikăi era cel mai depărtat de ușă, între ea și femeie erau încă vreo douăzeci de paturi. Se ridică anevoie, deoarece, dacă dădea crezare

spuselor doctorului, de aproape trei săptămâni nu se mai dăduse jos. Infiriera ridică privirea și văzu că tânăra se apropia ducându-și flaconul de ser.

— Vreau să mă duc la toaletă — șopti ea, de teamă să nu le trezească pe celelalte nebune.

Femeia, cu un gest neglijent, îi arătă către o ușă. Minteia Veronikăi lucra rapid, căutând în toate colțurile o ieșire, o breșă, un mod de-a pleca de acolo. „Trebuie să procedez cu rapiditate, deoarece ei cred că sunt încă slăbită, incapabilă să acționez.”

Privi cu atenție în jur. Toaleta era o cămăruță fără ușă. Dacă ar fi vrut să iasă de acolo, ar fi trebuit s-o înșface pe femeia de pază și, dominând-o, să-i ia cheia, dar era prea slăbită pentru așa ceva.

— Aici e o închisoare? — o întrebă ea pe femeia-paznic, care își întrerupsese lectura și-i supraveghea acum toate mișcărilor.

— Nu. Un ospiciu.

— Nu sunt nebună.

Femeia râse.

— Exact asta zic toți aici.

— Bine. Atunci sunt nebună. Ce-nseamnă să fii nebun?

Femeia îi spuse Veronikăi că nu trebuia să stea prea mult timp în picioare și-o trimise înapoi în pat.

— Ce-nseamnă să fii nebun? — insistă Veronika.

— Întreabă-l mâine pe doctor. Și du-te la culcare acum, că de nu, vrei, nu vrei, va trebui să-ți fac un calmant.

Veronika se supuse. Pe drumul de întoarcere, o auzi pe ocupanta unuia din paturi șoptindu-i:

„Nu știi ce este un nebun?”

O clipă, se gândi să nu răspundă: nu voia să-și facă prieteni, să-și dezvolte un cerc social, să-și găsească aliați pentru o mare răscoală în masă. Avea o singură idee fixă: moartea. Dacă nu va fi posibil să evadeze, tot o să găsească un mod de a se omorâ chiar acolo, cât mai repede cu putință.

Femeia repetă însă aceeași întrebare pe care i-o pusese și ea supraveghetoarei.

— Nu știi ce este un nebun?

— Cine sunteți?

— Mă cheamă Zedka. Du-te la patul dumitale. Pe urmă, când supraveghetoarea o să creadă că te-ai culcat, târăște-te pe dușumea și vino pân-aici.

Veronika se-ntoarse la locul ei și așteptă ca supraveghetoarea să se cufunde iarăși în cartea ei. Ce înseamnă un nebun? Nu avea nici cea mai mică idee, deoarece cuvântul ăsta era folosit într-un mod total anarhic: se zicea, de pildă, că unii sportivi sunt nebuni pentru că vor să doboare recorduri. Sau că artiștii sunt nebuni, fiindcă duc o viață incertă, neobișnuită, diferită de toate cele „normale”. Pe de altă parte, Veronika apucase să vadă mulți oameni mergând pe străzile din Ljubljana, îmbrăcați sumar iarna, vestind sfârșitul lumii, împingând cărucioare de la vreun supermagazin, pline cu desagi și boarfe.

Nu-i era somn. După spusele medicului, dormise aproape o săptămână, excesiv de mult pentru cineva deprins cu o viață fără mari emoții, dar cu orare stricte de odihnă. Ce este un nebun? Ar fi poate mai bine să-l întrebe pe unul din ei.

Veronika se ghemui pe jos, își scoase acul din braț și se duse unde stătea Zedka, încercând să nu

dea atenție stomacului care începea să i se întoarcă pe dos; nu știa dacă greața era urmarea inimii ei slăbite sau a efortului pe care-l făcea.

— Nu știi ce este un nebun — șopti Veronika —. Eu însă nu sunt. Sunt o sinucigașă ratată.

— Nebun este cine trăiește în propria-i lume. Ca schizofrenicii, psihopații, maniacii. Sau persoanele care sunt diferite de celelalte.

— Ca dumneata?

— Totuși — continuă Zedka, prefăcându-se că nu auzise comentariul ei — trebuie c-ai auzit vorbindu-se despre Einstein care zicea că nu există nici timp, nici spațiu, ci doar o combinație între ele. Sau despre Columb, care susținea că de cealaltă parte a oceanului nu era un abis, ci un continent. Sau despre Edmund Hillary, care susținea că omul poate ajunge în vârful Everestului. Sau despre Beatlesi, care au făcut o muzică diferită și s-au îmbrăcat cu totul altfel decât lumea din vremea lor. Toți acești inși — și alții cu miile — trăiau și ei în lumea lor.

„Nebuna asta spune lucruri pline de sens”, gândi Veronika, amintindu-și de poveștile pe care i le spunea maică-sa, despre sfinți care susțineau că stăteau de vorbă cu Isus și cu Fecioara Maria. Trăiau și ei într-o lume aparte?

— Am văzut odată cum pe străzile Ljubljanei, pe când termometrul arăta minus cinci grade, trecea o femeie îmbrăcată cu o rochie roșie decoltată adânc, cu ochii sticloși. Am crezut că era beată și m-am oferit s-o ajut, dar ea mi-a refuzat haina.

— Poate că în lumea ei era primăvară și corpul

îi era încălzit de dorința după cineva pe care-l aștepta. Chiar dacă acel cineva exista doar în delirul ei, avea și ea dreptul să trăiască și să moară după placul ei, nu crezi?

Veronika nu știa ce să zică, dar cuvintele acelei femei nebune i se păreau rezonabile. Cine știe, nu cumva chiar ea fusese femeia pe care o văzuse pe jumătate goală pe străzile Ljubljanei?

— Am să-ți spun o poveste — zise Zedka —. Un mare vrăjitor, vrând să distrugă un regat, a turnat o băutură vrăjită în puțul de unde beau toți locuitorii lui. Oricine bea din apa aceea înnebunea.

A doua zi de dimineață, a băut din ea toată populația și toți și-au pierdut mințile, afară de rege, care avea un puț doar pentru el și pentru familia lui, la care vrăjitorul nu putea să ajungă. Alarmat, regele a încercat să țină în frâu poporul, luând o serie de măsuri de siguranță și de sănătate publică: dar polițaii și inspectorii băuseră din apa otrăvită și socoteau că deciziile regelui erau o absurditate, hotărând să nu le respecte cu nici un chip.

Când luară cunoștință de acele decrete, locuitorii regatului rămaseră încredințați că suveranul înnebunise, și acum scria lucruri fără sens. Strigând, o porniseră spre castel și-i ceruseră să abdice.

Disperat, regele a fost de acord să părăsească tronul, dar regina l-a oprit, zicând: „Să mergem acum și noi până la fântână și să bem din ea. Astfel vom fi și noi la fel ca ei.”

Zis și făcut: regele și regina au băut din apa nebuniei și-au început numaidecât să îndrume lucruri fără noimă. Supușii lor s-au căit pe loc de

vreme ce regele dovedea atâta înțelepciune, de ce să nu-l lase să-și cârmuiască țara?

Și țara a trăit mai departe în pace, deși locuitorii ei se comportau în chip foarte diferit de vecinii lor. Regele a putut să cârmuiască până la sfârșitul zilelor sale.

Veronika râse.

— Dumneata nu pari nebună — zise ea.

— Ba sunt, deși mă aflu sub tratament, întrucât cazul meu este simplu: e suficient să primesc în organism o anumită substanță chimică de care duc lipsă. Sper însă ca substanța asta să-mi rezolve doar problema depresiei cronice; vreau să rămân nebună, să-mi trăiesc viața așa cum visez cu, nu cum doresc ceilalți. Știi ce există acolo, afară, dincolo de zidurile de la Villette?

— Oameni care au băut din același puț.

— Exact — zise Zedka —. Ei cred că sunt normali, pentru că toți fac același lucru. Am să mă prefac că am băut și eu din apa aceea.

— Eu am și băut, și tocmai asta e problema mea. N-am avut niciodată depresie, nici mari bucurii sau tristeți care să țină mult timp. Problemele mele sunt aceleași ca ale tuturor oamenilor.

Zedka rămase o vreme tăcută.

— Dumneata ai să mori, așa ni s-a spus.

Veronika ezită o clipă: putea să aibă oare încredere în străina aceea?

— Doar peste vreo cinci, șase zile. Mă tot gândesc dacă există un mijloc ca să mor mai înainte. Dacă dumneata sau altcineva de-aici ar

reuși să procure alte pastile, sunt sigură că inima mea n-ar mai rezista de data asta. Trebuie să înțelegi cât e de groaznic să stau în așteptarea morții, trebuie să mă ajuti.

Înainte ca Zedka să-i poată da răspunsul, infirmiera apărău cu o injecție.

— Pot să ți-o fac chiar eu — zise ea —. Sau, dacă vrei altminteri, îi pot chema pe gardienii de-afară ca să m-ajute.

— Nu-ți risipi energia fără rost — zise Zedka, adresându-se Veronikăi —. Economisește-ți forțele, dacă vrei să obții ce mi-ai cerut.

Veronika se ridică, se întoarce în patul ei și-o lăasă pe infirmieră să-și facă treaba.

A fost prima ei zi normală într-un azil de nebuni. Ieși din secție, luă cafeaua în marca sală de mese unde bărbații și femeile mâncau împreună. Observă că, spre deosebire de ce se arăta în filme — scandaluri, urlete, bolnavi care făceau gesturi dementiale — totul părea învăluit într-o aură de tăcere opresivă; părea că nimeni nu dorea să-și împartă lumea interioară cu niște străini.

După cafea (acceptabilă, nu puteai critica mesele bazându-te doar pe reputația cum nu se poate mai proastă a spitalului Villete), ieșiseră cu toții să facă o baie de soare. La drept vorbind, nu era pic de soare — temperatura era sub zero, iar grădina era acoperită de zăpadă.

— Nu mă aflu aici ca să-mi apăr viața, ci ca să mi-o pierd — îi spuse Veronika unuia dintre infirmieri.

— Chiar și-așa, tot trebuie să ieși pentru baia de soare.

— Nebuni sunteți voi: nici nu e soare!

— E însă lumină, și ea contribuie la calmarea pacienților. Din nefericire, iarna noastră ține mult; dacă n-ar fi așa, am avea mai puțin de lucru.

Era inutil să mai discute: ieși, se plimbă nițel, privind peste tot în jurul ei și căutând pe ascuns un mod de evadare. Zidul era înalt, așa cum pretindeau constructorii vechilor cazarme, dar gheretele pentru santinele erau goale. Grădina era înconjurată de clădiri cu aspect militar, care azi adăposteau secții pentru bărbați, pentru femei,

birourile administrației și dependențele personalului. La capătul unei prime inspecții rapide, notă că singurul loc realmente păzit era poarta principală, unde doi paznici verificau actele de identitate ale tuturor celor care intrau și ieșeau.

Totul în creierul ei părea să revină la normal. Pentru a face un exercițiu de memorie, începu să încerce a-și aminti unele lucruri mărunte — precum locul unde-și lăsa cheia de la cameră, discul pe care tocmai îl cumpăraseră, cea mai recentă cerere ce-i fusese făcută la bibliotecă.

— Sunt Zedka — zise o femeie, apropiindu-se de ea. Noaptea trecută nu putuse să o vadă la față — stătuse ghemuită lângă patul ei tot timpul cât conversaseră. Trebuie să fi avut vreo treizeci și cinci de ani și părea absolut normală.

— Sper că injecția nu ți-a produs multe neplăceri. Cu timpul, organismul se obișnuiește, și calmantele își pierd efectul.

— Mă simt bine.

— Conversația noastră de astă-noapte... sau ce mi-ai cerut, îți amintești?

— Perfect.

Zedka o luă de braț și începură să se plimbe împreună, printre numeroșii copaci desfrunziți din curtea interioară. Dincolo de ziduri se puteau zări munții pierzându-se în nori.

— E frig, dar e o dimineață frumoasă — spuse Zedka —. E curios, dar depresia mea nu se manifesta niciodată în zile ca asta, înnorate, cenușii, reci. Când vremea era așa, simțeam că natura era de acord cu mine, îmi puneă în evidență sufletul. Pe de altă parte, când se iveau soarele,

copiii începeau să țină pe străzi, toți eram încântați de frumusețea zilei, dar eu mă simțeam foarte rău. Ca și cum ar fi fost nedrept să se arate toată exuberanța aceea, la care nu eram capabilă să particip.

Cu delicatețe, Veronika se desprinsese de brațul femeii. Nu-i plăceau contactele fizice.

— Ți-ai întrerupt fraza. Vorbeai de cererea mea.

— Este aici un grup. Sunt bărbați și femei care ar fi putut să obțină externarea, să fie acasă la ei — dar nu vor să plece. Explicațiile sunt multe: Villele nu e atât de rău cum se spune, chiar dacă e departe de a fi un hotel de când stele. Aici, toți putem spune ce gândim, putem face ce dorim, fără a ne atrage nici un fel de critică: la urma urmelor, ne aflăm într-un ospiciu. Când vin inspecții din partea guvernului, și bărbații, și femeile se comportă ca și cum ar fi într-un grad de nebunie periculoasă, cu atât mai mult cu cât unii dintre ei stau aici pe cheltuiala Statului. Medicii știu asta, se pare însă că există un ordin al patronilor ca situația să fie lăsată așa cum este — deoarece sunt mai multe paturi decât bolnavi.

— Și ei pot procura pastilele?

— Încearcă să intri în contact cu ei; grupul și-l numesc *Frăția*. Zedka arată spre o femeie cu părul alb, care conversa însuflețit cu alte femei mai tinere.

— O cheamă Mari, face parte din Frăția. Întreab-o pe ea.

Veronika dădu să pornească spre Mari, dar Zedka o opri:

— Nu, nu acuma: se distrează. Nu va lăsa baltă

ceva care-i face plăcere doar ca să se arate amabilă cu o străină. Dacă va reacționa prost, nu vei mai avea niciodată șansa de a te apropia de ea. „Nebunii” au încredere totdeauna în prima impresie.

Veronika făcu haz de intonația pe care Zedka o dăduse cuvântului „nebunii”. Dar rămase neliniștită, fiindcă totul părea normal, prea bine. După atâția ani de când tot pleca de la serviciu la bar, de la bar în patul unui prieten, din pat la casa mamei — ea trăia acum o experiență la care n-ar fi visat niciodată: azilul, nebunia, ospiciul. Unde oamenii nu se simțeau rușinați dacă mărturiseau că sunt nebuni. Unde rumeni nu-și întrerupea ocupațiile plăcute numai ca să fie amabil cu ceilalți.

Începu să aibă îndoieli dacă Zedka vorbea serios sau dacă era doar un comportament pe care bolnavii mintali îl adoptă pentru a se prefaca că trăiesc într-o lume mai bună decât ceilalți. Dar re importanță avea asta? Trăia ceva interesant, diferit, total neașteptat: închipuiește-ți un loc unde oamenii se prefac că sunt nebuni ca să facă exact ceea ce vor!

Exact în clipa aceea, Veronika simți un junghi în inimă. Îi reveni în minte conversația cu medicul, și se sperie.

— Vreau să mă plimb singură — îi spuse ea Zedkăi. La urma urmelor, era și ea o „nebună” și nu era datoare să fie pe placul nimănui.

Femeia se îndepărtă, iar Veronika rămase să contemple munții de dincolo de zidurile spitalului Villete. I se păru că-și face apariția o ușoară voință de a trăi, dar Veronika o alungă decis.

„Trebuie să-mi procur imediat pastilele.”

Reflectă la situația ei de acolo; era departe de a fi ideală. Chiar dacă i-ar da posibilitatea de a trăi toate nebuniile ce i-ar trece prin cap, n-ar ști ce-ar trebui să facă.

Nu avusese niciodată vreo formă de nebunie.

După câțva timp petrecut în grădină, merseră în sala de mese și mâncară de prânz. Imediat după aceea, infirmierii îi conduseră atât pe bărbați, cit și pe femei într-un living uriaș cu o mulțime de facilități — mese, scaune, sofale, un pian, un televizor și ferestre ample prin care se putea vedea cerul cenușiu și norii joși. Nici una nu avea gratii, fiindcă sala dădea în grădină. Ușile erau închise din pricina frigului, dar era suficient să-nvârtești o clanță rotundă și puteai ieși ca să te plimbi iarăși printre copaci.

Cei mai mulți se duseră în fața televizorului. Alții priveau în gol, unii conversau încet cu sine — dar cine oare nu făcuse așa ceva la un moment dat în viață? Veronika observă că femeia cea mai bătrână. Mari, stătea acum lângă un grup mai mare, într-un colț al uriașei săli. Alți pacienți se perindau prin preajmă, iar Veronika încercă să li se-alăture: voia să audă ce spun.

Se strădui să-și ascundă cât mai mult intențiile. Dar când ajunse în apropierea lor, ei tăcură și — toți ca unul — o priviră.

— Ce doriți? — zise un domn bătrân, care părea liderul Frăției (dacă grupul cu pricina exista realmente, și Zedka nu era mai nebună decât părea).

— Nimic, treceam pe-aici.

Schimbară toți priviri între ei și făcură niște gesturi dementiale cu capul. Își spuseră unul altuia: „Doar trecea pe-aici!” Altul repetă, cu glas mai tare și — în scurt timp — toți începură să strige aceleași vorbe.

Veronika nu știa ce să facă și rămase paralizată de frică. Un infirmier mătăhălos și șmecher veni să-i iscodească ce se întâmpla.

— Nimic — răspunse cineva din grup —. Doar trecea pe-aici. S-a oprit acolo, da' o să treacă mai departe!

Tot grupul se prăpădi de râs. Veronika arboră un aer ironic, zâmbi, se întoarse și se îndepărtă, astfel încât nimeni să nu observe că i se umpleau ochii de lacrimi. Leși direct în grădină, fără să pună nimic pe ea. Un infirmier încercă s-o convingă să se întoarcă, îndată se ivi însă altul care-i șopti ceva la ureche — și amândoi o lăsară în pace, în frig. N-avea rost să aibă grijă de sănătatea unei persoane oricum condamnate.

Era confuză, încordată, iritată de ea însăși. Nu se lăsase niciodată atrasă în cursa unor provocări; învățase foarte devreme că trebuie să rămâi rece, distant, ori de câte ori se ivește o nouă situație. Și totuși nebunii aceia reușiseră să o facă să se simtă rușinată, speriată, furioasă, pornită să-i ucidă, să-i rănească aruncându-le vorbe pe care nu ar fi ndrăznit să le pronunțe.

Pesemne că pastilele — sau tratamentul care o scosese din comă — o transformaseră într-o femeie fragilă, incapabilă să reacționeze din proprie inițiativă. În adolescență se confruntase cu situații

mult mai rele, dar acum, pentru prima dată, nu izbutise să-și stăpânească plânsul! Se impunea să redevină ea însăși, să poată reacționa cu ironie, să simuleze că jignirile nu o ating niciodată, că le e superioară tuturor. Cine oare, din acel grup, avusese curajul de a-și dori moartea? Cine dintre oamenii aceia s-ar fi încumetat s-o învețe ceva despre viață, când stăteau toți ascunși îndărătul zidurilor de la Villette? Nu voia să depindă niciodată de ajutorul lor — chiar de-ar fi trebuit să aștepte încă cinci sau șase zile ca să moară.

„O zi a și trecut. Mai rămân doar patru sau cinci.”

Se plimbă nițel, lăsând ca frigul sub zero grade să-i intre în corp și să-i potolească sângele care curgea precipitat, inima care-i bătea prea repede.

„Foarte bine, iată-mă deci cu ceasurile literalmente numărate, și dând importanță comentariilor unor oameni pe care nu i-am văzut niciodată și pe care în scurt timp nici nu-i voi mai vedea. Și tot eu sufăr, mă irit, vreau să atac și să mă apăr. De ce să-mi pierd vremea cu așa ceva?

Realitatea e însă că puținul timp care-i mai rămăsese și-l cheltuia ca să lupte pentru spațiul său într-o ambianță străină, unde era obligatoriu să reziști pentru ca să nu-ți impună ceilalți regulile lor.

„Nu-i posibil. N-am fost așa niciodată. Nu m-am luptat niciodată pentru prostii.”

Se opri în mijlocul grădinii înghețate. Tocmai pentru că-și dăduse seama că totul e o prostie, avea să accepte până la urmă ceea ce viața îi impusese în chip firesc. În adolescență descoperise că era prea devreme ca să aleagă; acum, în

tinerețe, se convinsese că era prea târziu ca să se schimbe.

Și pe ce-și cheltuise toate energiile până acum? Încercând să facă astfel încât să-și continue viața neschimbată. Își sacrificase multe dorințe pentru ca părinții ei să o iubească și mai departe la fel cum o iubeau când era mică, deși era conștientă că adevărata dragoste se schimbă cu trecerea timpului, crește și descoperă noi moduri de a se exprima. Într-o zi, când o auzise pe mama ei spunându-i, plânsă toată, că se isprăvise cu căsătoria sa, Veronika porni în căutarea tatălui ei, plânse, amenință și-i smulse în cele din urmă promisiunea că n-avea să mai plece de-acasă — fără a-și imagina ce preț mare trebuiau să plătească cei doi din acest motiv.

Când se hotărâ să-și facă rost de o slujbă, renunță la o propunere ispititoare într-o companie care tocmai se instalase în țara ei de curând creată, acceptând să lucreze la biblioteca publică, unde banii erau puțini, dar siguri. Avea să lucreze zi de zi, după același orar, dându-le clar de înțeles șefilor săi să nu o privească drept o amenințare, ea era mulțumită, nu pretindea să lupte ca să avanseze: tot ce dorea era salariul la sfârșitul lunii.

Și-a închiriat o cameră la mânăstire deoarece călugărițele pretindeau ca toate chiriășele să se întoarcă la o oră precisă, după care lăsau cheia la poartă: cine rămânea afară era obligat să doarmă pe stradă. Astfel, ea le putea prezenta totdeauna o scuză adevărată iubiților săi, spre a nu fi silită să petreacă noaptea în hoteluri sau în paturile altora.

Când visa să se căsătorească, se imagina

mereu într-o mică vilă în afara Ljubljanei, cu un bărbat total diferit de tatăl său, care să câștige suficient ca să-și întrețină familia și să fie mulțumit că stau amândoi împreună într-o casă cu un cămin unde să ardă focul, și să privească munții acoperiți de zăpadă.

Se educase astfel încât să le poată oferi bărbatilor o cantitate exactă de plăcere — nici mai mult, nici mai puțin, doar strictul necesar. Nu se supăra pe nimeni, deoarece ar fi însemnat să fie nevoită a reacționa, a combate un dușman — spre a trebui apoi să suporte urmări neprevăzute, ca răzbunare.

După ce i-a reușit aproape tot ce-și dorise în viață, a ajuns la concluzia că existența ei era lipsită de sens, din cauză că toate zilele erau la fel. Și se hotărâse să moară.

Veronika se întoarce înapoi și se îndreaptă către grupul reunit într-unui din colțurile sălii. Oamenii conversau cu însuflețire, dar tăcură la sosirea ei.

Se duse direct la bărbatul mai vârstnic, care părea a fi șeful. Înainte ca altcineva să o poată opri, îi aplică pe obraz o palmă răsunătoare.

— Răspunzi? — îl întrebă ea tare, pentru ca să audă toată sala —. Nu faci nimic?

— Nu. — Bărbatul își duse mâna la față. Un firisor de sânge i se prelinse din nas —. N-o să ne mai deranjezi multă vreme.

Ea părăsi livingul și se duse la ea în salon, cu un aer triumfător. Făcuse ceva ce nu mai făcuse niciodată în viața ei.

Trecură trei zile după incidentul cu grupul pe care Zedka îl numea „Frăția”. Regreta palma dată, nu fiindcă i-ar fi fost frică de reacția bărbatului, ci pentru că făcuse ceva diferit. Pe scurt, putea sfârși convinsă că viața merita osteneala, o suferință inutilă, de vreme ce trebuia oricum să părăsească lumea aceasta.

Singurul ei răspuns a fost să se îndepărteze de tot și de toți, să încerce cu orice chip să fie așa cum era înainte, să respecte ordinele și regulamentele din Villette. Se adaptă rutinei impuse de casa de sănătate: culcarea devreme, cafeaua de dimineață, plimbarea prin grădină, sala de odihnă, iarăși o plimbare prin grădină, cina, televizorul și patul.

Înainte de a se culca, apărea întotdeauna o infirmieră cu medicamentele. Toate celelalte femei luau pastile, ea era singura căreia i se făcea o injecție. Nu s-a opus niciodată, a vrut doar să știe de ce-i administrau atâtea sedative, întrucât nu avusese niciodată probleme cu somnul. I-au explicat că injecția nu era un somnifer, ci un remediu pentru inimă.

Și astfel, supunându-se rutinei, zilele din ospiciu începuseră să fie la fel. Când sunt la fel, trec mai repede: încă două, trei zile și nu va mai fi nevoie să se spele pe dinți sau să se pieptene. Veronika simțea cum inima îi slăbește rapid: își pierdea suflul cu ușurință, simțea dureri în piept, nu avea poftă de mâncare și amețea la cel mai neînsemnat efort.

După incidentul cu Frăția, se gândise uneori: „Dacă aș putea alege, dacă aș fi înțeleș mai înainte

că zilele mele erau la fel fiindcă așa le doream eu, poate...”

Răspunsul era însă totdeauna același: „Nu există nici un poate, fiindcă nu există alegere.” Și pacea lăuntrică se reinstala, pentru că totul era determinat.

În perioada aceasta, dezvoltă o relație (nu o prietenie, căci prietenia pretinde o lungă conviețuire, ceea ce ar fi fost imposibil) cu Zedka. Jucau cărți — ceea ce face ca timpul să treacă mai repede — și uneori se plimbau amândouă, în tăcere, prin grădină.

În dimineața acelei zile, imediat după cafea, toți ieșiseră pentru „baia de soare” — așa cum pretindea regulamentul. Un infirmier ceru însă ca Zedka să se întoarcă în infirmerie, întrucât era ziua de „tratament”.

Veronika era împreună cu ea, bându-și cafeaua, și ascultă comentariul.

— Ce e „tratamentul” ăsta?

— E un procedeu vechi, din anii șaiszeci, dar medicii cred că poate accelera recuperarea. Vrei să vezi?

— Ai spus că ai o depresie. Nu-i de ajuns să iei medicamentul care să-ți refacă substanța lipsă?

— Vrei să vezi? — insistă Zedka.

Înseamnă să ieși din rutină, gândi Veronika. Înseamnă să descoperi lucruri noi, când nu mai ai nevoie să-nveți nimic — doar să ai răbdare. Dar curiozitatea i-a fost mai puternică, și dădu afirmativ din cap.

— Asta nu-i o expoziție — protestă infirmierul.

PAULO COELHO - VERONIKA SE HOTĂRĂȘTE SĂ MOARA

— Ea o să moară. Și n-a văzut nimica. Las-o să vină cu noi.

Veronika văzu cum femeia, păstrând încă un zâmbet pe buze, era legată de pat.

— Spune-i ce se întâmplă — i se adresa infirmierului Zedka —. Altfel o să se sperie.

El se întoarse către ea și-i arătă o injecție. Părea fericit să fie tratat ca un medic care le explică stagiarilor procedurile corecte și tratamentele adecvate.

— În seringă asta e o doză de insulină — zise el, dând cuvintelor sale un ton grav și tehnic —. Ea e utilizată pentru diabetici, ca să combată glicemiile ridicate. Dar când doza este mult mai mare decât cea obișnuită, scăderea glicemiei provoacă o stare de comă.

Lovi ușor acul, elimină aerul și o injectă intravenos în piciorul drept al Zedkăi.

— Exact asta o să se-ntâmple acum. Ea o să intre într-o comă indusă. Să nu vă speriați dacă ochii au să-i devină sticloși și să nu vă așteptați să vă recunoască atâta timp cât o să rămână sub efectul medicației.

— E ceva oribil, inuman. Oamenii luptă ca să iasă, iar nu ca să intre în comă.

— Oamenii luptă ca să trăiască, nu ca să se sinucidă — răspunse infirmierul, dar Veronika ignoră provocarea —. Și starea de comă lasă organismul în repaus; funcțiile lui sunt drastic reduse, tensiunea existentă dispare.

În timp ce vorbea, injecta lichidul, iar ochii Zedkăi își pierdeau treptat strălucirea.

— Fii liniștită — îi spunea Veronika —. Ești abso-

lut normală, istoria pe care mi-ai povestit-o despre rege...

— Nu vă pierdeți timpul. Nu mai poate să vă audă.

Femeia întinsă în pat și care cu câteva minute mai înainte părea lucidă și plină de viață avea acum ochii ațintiți într-un punct oarecare, iar din gură îi ieșea un lichid spumos.

— Ce faceți? — îi strigă ea infirmierului.

— Datoria.

Veronika începu s-o cheme pe Zedka, să strige, să amenințe cu poliția, cu ziarele, cu drepturile omului.

— Păstrați-vă calmul. Chiar și într-un sanatoriu, trebuie respectate anumite reguli.

Văzu că bărbatul vorbea serios și o cuprinse frica. Cum însă nu mai avea nimic de pierdut, strigă mai departe.

Din locul unde se afla, Zedka putea vedea salonul cu toate paturile goale — afară de unul, în care zăcea trupul ei legat, și alături o fată care-l privea înfricoșată. Fata nu știa că femeia din pat își avea toate funcțiile biologice în perfectă stare de funcționare, dar sufletul ei era în aer, aproape de tavan, cuprins de o pace profundă.

Zedka întreprindea o călătorie astrală, fapt ce constituise o surpriză în timpul primului ei șoc de insulină. Nu discutase cu nimeni; se afla acolo doar ca să-și trateze o depresie și voia să părăsească pentru totdeauna locul acela, de îndată ce condițiile aveau să i-o permită. Dacă ar fi început să comenteze că ieșise din propriu-i corp, s-ar fi putut crede că e mai nebună decât la sosirea în Villele. În acest timp, după ce se întorsese în corp, începuse să citească despre cele două teme: șocul de insulină și strania senzație de plutire în spațiu.

Nu găsisese mare lucru despre tratament: aplicat pentru prima dată pe la 1930, fusese complet eliminat din spitalele de psihiatrie din cauza riscului de a-i provoca pacientului daune ireversibile. O dată, în timpul unei ședințe de șoc, vizitase sub formă de corp astral biroul doctorului Igor chiar în clipa când el discuta despre acest subiect cu unul din patronii azilului. „E o crimă!”, zicea el. „Dar este mai ieftin și mai rapid!”, răspunsese unul dintre acționari. „Și-n afară de asta, cui îi pasă de drepturile nebunului? Nimeni n-o să reclame nimic!”

Chiar și așa, unii medici tot îl mai considerau ca pe o formă rapidă de a trata depresia. Zedka își pro-

curase — și ceruse cu împrumut — toate textele care se ocupau de șocul insulinic, mai ales de relatările pacienților care mai trecuseră prin el. Istoria era mereu aceeași: orori peste orori, fără ca vreunul din ei să fi încercat ceva asemănător cu ceea ce ea însăși trăia în clipa aceea.

Trăsese concluzia — pe deplin îndreptățită — că nu exista nici un fel de relație între insulină și senzația de ieșire a conștiinței din corp. Cu totul dimpotrivă, acel tip de tratament tindea să diminueze capacitatea mentală a pacientului.

Începu să facă cercetări despre existența sufletului, parcurse câteva cărți de ocultism, până când, într-o bună zi, dădu în cele din urmă peste o vastă literatură care descria cu exactitate ceea ce experimenta ea însăși: se numea „călătorie astrală” și multe persoane trecuseră prin așa ceva. Unele se hotărâseră să descrie ceea ce simțiseră, iar altele ajunseseră chiar să dezvolte tehnici de provocare a ieșirii din corp. Zedka cunoștea acum pe de rost aceste tehnici și le utiliza noapte de noapte, ca să meargă oriunde voia.

Relatările experiențelor și viziunilor variaau, toate însă aveau câteva puncte comune: zgomotul ciudat și iritant care precedă separația dintre corp și spirit, urmat de un șoc, de o pierdere rapidă a conștiinței, iar apoi pacea și bucuria de a pluti în văzduh, prins de corp cu un cordon argintiu — un cordon care se putea întinde la nesfârșit, deși circulau legende (în cărți, evident) cum că omul ar muri dacă s-ar întâmpla ca firul acela argintiu să se rupă.

Experiența ei îi arătase însă că putea merge cât de departe voia, și cordonul nu se rupea niciodată. Dar, în general vorbind, cărțile fuseseră foarte utile și-o învățaseră să profite din ce în ce mai mult de călătoria astrală. Învățase bunăoară că atunci când voia să treacă dintr-un loc în altul trebuia *să dorească* să se proiecteze în spațiu, reprezentându-și mental unde voia să ajungă. Contrar parcursului făcut de avioane — care pleacă dintr-un loc și străbat o anumită distanță ca să ajungă în alt punct — , călătoria astrală se făcea prin tunele misterioase. Își reprezenta mental un loc, intra în tunelul respectiv cu o viteză uluitoare, și locul dorit își făcea apariția.

Tot mulțumită cărților își pierduse teama de creaturile care populau spațiul. Azi nu era nici una în salonul de spital, dar prima dată când ieșise din corpul său întâlnise multă lume care o privea, amuzându-se de figura ei mirată.

Prima reacție i-a fost să creadă că erau morți, năluci care populau clădirea. Mai apoi, cu ajutorul cărților și din proprie experiență, și-a dat seama că, în afara câtorva spirite care-și părăsiseră definitiv trupul și rățăceau pe-acolo, erau printre ele mulți inși la fel de vii ca și ea — care foloseau tehnica ieșirii din trup sau care nu erau conștienți de ceea ce se întâmpla, pentru că, în cine ce știe colț de lume, dormeau profund, în timp ce spiritele lor rățăceau libere prin lume.

Azi, având loc ultima sa călătorie astrală cu ajutorul insulinei și cum vizitase cabinetul doctorului Igor și știa că era gata să-i facă externarea, se hotărâ să se plimbe prin Villete. Din

clipa în care avea să treacă pragul porții de ieșire, n-avea să se mai întoarcă niciodată acolo, nici măcar cu spiritul, așa că voia să-și ia rămas-bun acum.

Să-și ia rămas-bun. Aceasta era partea cea mai dificilă: o dată aflat într-un azil psihiatric, te obișnuiești cu o libertate care există în lumea nebuniei, și sfârșești prin a te vicia. Nu mai trebuie să-ți asumi responsabilități, să lupți pentru pâinea zilnică, să ai grijă de lucruri repetitive și detestate; poți rămâne ceasuri întregi privind un tablou sau făcându-ți planurile cele mai absurde cu putință. Totul este tolerabil, fiindcă, la urma urmelor, ești bolnav mintal. Cum avusese ea însăși prilejul de a constata pe propria-i piele, cea mai mare parte dintre pacienți prezintă o ameliorare considerabilă de îndată ce pășesc într-un ospiciu: nu mai sunt nevoiți să-și ascundă simptomele, iar ambianța „familiară” îi ajută să-și accepte propriile nevroze și psihoze.

La început, Zedka fusese fascinată de Villette și ajunsese chiar să se gândească, după vindecare, să facă parte din Frăție. A înțeles însă că, dacă era prudentă, putea face și afară tot ce-i plăcea, atâta timp cât făcea față provocărilor vieții de toate zilele. Era suficient, cum spusese cineva, să-și mențină nebunia *sub control*. Putea să plângă, să se simtă iritată ca orice ființă umană normală, fără a uita niciodată că, acolo sus, spiritul ei râdea de toate împrejurările dificile.

În scurt timp avea să se întoarcă acasă, la copii, la soțul său; partea aceasta a vieții își are și ea farmecele sale. Sigur că avea să-i fie greu să-și

găsească de lucru — în definitiv, într-un oraș mic ca Ljubljana poveștile circulă cu iuțeală, și internarea ei la Villette era deja știută multora. Dar soțul ei câștiga suficient ca să-și întrețină familia, iar ea putea să profite de timpul liber spre a continua să întreprindă călătorii astrale fără efectul periculos al insulinei.

Un singur lucru nu voia să-l mai experimenteze din nou: cauza care o adusese la Villette.

Depresia.

Medicii spuneau că o substanță recent descoperită, serotonina, era răspunzătoare, printre altele, de starea de spirit a ființei umane. Lipsa serotoninei intervenea în capacitatea de concentrare pentru a munci, a dormi, a mânca și în aptitudinea de a te bucura de clipele agreabile ale vieții. Când această substanță este complet absentă, omul simte disperare, pesimism, senzație de inutilitate, oboseală exagerată, dificultăți în luarea deciziilor, cufundându-se până la urmă într-o permanentă tristețe care-l duce la o apatie totală sau la sinucidere.

Alți medici, mai conservatori, susțineau că răspunzătoare pentru depresie sunt schimbările drastice intervenite în viața cuiva, precum schimbarea țării, pierderea unei ființe iubite, divorțul, creșterea obligațiilor profesionale sau de familie. Unele studii moderne, bazate pe numărul de internări din perioada de iarnă și de vară, indicau lipsa de lumină solară ca unul din elementele cauzatoare ale depresiei.

În cazul Zedkăi, motivele însă erau mai simple decât presupunerile celorlalți: un bărbat ascuns în

trecutul ei. Sau, mai bine zis: fantasma dezvoltată în jurul unui bărbat pe care-l cunoscuse cu mult timp înainte.

Ce prostie! Depresie, nebunie din pricina unui bărbat despre care nu știa nici măcar pe unde locuiește, dar pentru care făcuse în tinerețe o pasiune răvășitoare, întrucât, ca toate celelalte fete de vârsta ei, Zedka era o ființă absolut normală și trebuia să treacă prin experiența iubirii Imposibile.

Doar că, spre deosebire de prietenele sale, care doar visau la iubirea Imposibilă, Zedka se hotărâse să meargă mai departe, încercând să și-o realizeze. El trăia de cealaltă parte a oceanului, și ea își vânduse tot ce avea ca să i se-alăture. Bărbatul era însurat, ea acceptă rolul de amantă, făcând planuri secrete pentru ca într-o bună zi să-l cucerească și ca soț. El nu avea timp nici pentru sine, dar ea se resemnă să petreacă zile și nopți într-o cameră de hotel ieftin, în așteptarea rarelor lui apeluri telefonice.

În ciuda faptului că era gata să suporte orice, relația nu s-a stabilizat. El nu i-o spusese niciodată, dar la un moment dat Zedka a înțeles că nu mai era bine venită și s-a întors în Slovenia.

A petrecut câteva luni hrănindu-se prost, rememorându-și fiecare clipă când fuseseră împreună, retrăind înmiit momentele de bucurie și de plăcere în pat, încercând să găsească vreo cale care să-i permită să mai creadă în viitorul acelei relații. Prietenii ei erau îngrijorați, dar ceva în inima Zedkăi îi spunea că era un fapt trecător: procesul de creștere a unui ins pretinde un anumit preț, pe

care ea îl plătea fără a se plânge. Și așa a și fost: într-o bună dimineață s-a trezit cu o imensă voință de a trăi, s-a hrănit cum de multă vreme nu mai făcuse și a pornit în căutarea unei ocupații.

Găsise nu numai un post, ci și atențiile unui tânăr frumos, inteligent, curtat de multe femei. Un an mai târziu se căsătorise cu el.

A stârnit deopotrivă invidia și laudele prietenelor. Cei doi s-au stabilit într-o casă confortabilă, cu o grădină ce dădea spre râul care traversează Ljubljana. Au avut copii și au călătorit în timpul verii prin Austria sau prin Italia.

Când Slovenia s-a decis să se separe de Iugoslavia, soțul ei a fost concentrat. Zedka era sârboaică — adică reprezenta „dușmanul” — și viața ei amenința să se prăbușească. În cele zece zile de tensiune care urmaseră, cu trupele gata să se înfrunte — și fără ca nimeni să știe precis ce rezultat avea să aibă declarația de independență și cât sânge avea să fie vărsat pentru ea —, Zedka își dădu seama cât de mult îl iubea. Își petrecea tot timpul rugându-se unui Dumnezeu ce i se păruse până atunci distant, dar care acum îi era singura salvare: le făgădui orice sfinților și îngerilor doar ca să-și vadă bărbatul întors acasă.

Și așa a și fost. El s-a întors, copiii s-au putut duce la școli unde se predă în limba slovenă, iar amenințarea războiului se deplasă în Croația, republica vecină.

Trecuseră trei ani. Războiul dintre Iugoslavia și Croația se mută în Bosnia și începuseră să circule relatări despre masacrele comise de către sârbi.

Zed-kăi i se păru nedrept să socotești că o națiune întreagă e criminală din cauza exceselor unor scelerati. Viața sa începu să capete un sens la care nu se așteptase nicicând: își apără cu mândrie și curaj poporul, scriind în ziare, apărând la televiziune, organizând conferințe. Nimic din toate acestea nu dăduse vreun rezultat, străinii continuau și astăzi să creadă că *toți* sârbii erau răspunzători pentru atrocități, dar Zedka știa că-și făcuse datoria și nu-și părăsise frații într-un moment dificil. Se bizuise în acest scop pe sprijinul soțului său sloven, al copiilor și al persoanelor care nu se lăsau manipulate de mașinile de propagandă ale ambelor tabere.

Într-o seară, trecând prin fața statuii lui Preseren, marele poet sloven, începu să reflecteze la viața lui. La treizeci și patru de ani, el intrase o dată într-o biserică și zărise o adolescentă, Julia Primic, de care se îndrăgostise nebunește. Asemeni vechilor menestreli, a început să-i scrie poeme, în speranța de a se căsători cu ea.

S-a întâmplat ca Julia să fie fiica unei familii din înalta burghezie și, în afara acelei vederi întâmplătoare din biserică, Preseren n-a mai izbutit niciodată să ajungă în apropierea ei. Dar acea întâlnire i-a inspirat cele mai frumoase versuri și a creat legenda din jurul numelui său. În mica piață centrală din Ljubljana, statuia poetului își menține ochii ațintiți într-o anumită direcție: cine-i va urmări privirea va descoperi, de cealaltă parte a pieței, un chip de femeie sculptat în peretele unei case. Acolo locuia Julia; Preseren, chiar și după moarte, își

contemplă în eternitate iubirea imposibilă.

Și dacă s-ar fi luptat mai mult?

Inima Zedkăi bătu violent, era poate un presentiment rău, un accident cu copiii ei. Se întoarse aler-gând acasă: se uitau la televizor și mâncau floricele.

Tristețea însă nu-i trecu. Zedka se culcă, dormi aproape douăsprezece ore și, când se trezi, nu se simți în stare să se scoale. Istoria lui Preseren îi readusese în minte imaginea acelui prim iubit al ei, despre care nu mai știa nimic.

Și Zedka se întreba: am insistat oare destul? Ar fi trebuit să-mi accept rolul de amantă, în loc de a dori ca lucrurile să meargă potrivit așteptărilor mele? Am luptat oare pentru prima mea dragoste tot așa cum am luptat pentru poporul meu?

Zedka se încredință că așa făcuse, dar tristețea nu-i trecea. Ceea ce înainte i se părea paradisul — casa de lângă râu, soțul pe care-l iubea, copiii mâncând floricele în fața televizorului — începu să se transforme într-un infern.

Azi, după multe călătorii astrale și multe întâlniri cu spirite evolute, Zedka știa că toate acestea erau fleacuri. Își folosisse iubirea Imposibilă ca pe o scuză, ca pe un pretext pentru a rupe legăturile cu viața pe care o ducea și care era departe de a fi ceea ce aștepta de la ea.

Cu douăsprezece luni în urmă situația însă era alta: începuse să-l caute frenetic pe bărbatul din depărtare, cheltuisse o avere pe convorbiri internaționale, dar el nu mai locuia în același oraș și-i fusese

imposibil să-l localizeze. Trimisese scrisori expres care până la urmă îi fuseseră returnate. Luase legătura cu toți prietenii și prietenele care-l cunoșteau, dar nimeni nu avea nici cea mai vagă idee ce se întâmplase cu el.

Soțul ei nu era la curent cu nimic, și faptul acesta o scotea din minți, pentru că ar fi trebuit cel puțin să între cumva la bănuiele, să-i facă o scenă, să se lamenteze, să o amenințe că o aruncă în stradă. Ajunsese să fie sigură că telefonistele internaționale, poșta, prietenele fuseseră mituite de el, că el simula indiferența. Își vându bijuteriile pe care le primise la nuntă și cumpără un bilet de avion spre cealaltă parte a oceanului, până când cineva o convinge că America e un teritoriu imens și n-avea rost să te duci acolo fără a ști precis unde vrei să ajungi.

Într-o după-amiază se culcă în pat, suferind de iubire cum nu mai suferise vreodată, nici chiar când fusese nevoită să se întoarcă la oribila viață cotidiană din Ljubljana. Petrecu noaptea și toată ziua următoare în cameră. Și încă o zi. În cea de-a treia, soțul ei chemă un medic — cât de grijuliu era! Cât era de atent cu ea! Oare bărbatul acesta chiar nu pricepea că Zedka încerca să se întâlnească cu altul, să comită adulter, să-și schimbe viața de femeie respectată cu cea a unei simple amante neștiute, să-și părăsească Ljubljana, casa, copiii, pentru totdeauna?

Medicul sosi, ea avu o criză de nervi, închise ușa cu cheia și nu o deschise decât după ce el plecă. O săp-tămână mai târziu nu mai era în stare nici să meargă la toaletă și începu să-și facă nevoile

în pat. Nu mai gândea, capul îi era complet absorbit de fragmentele de amintiri despre bărbatul care, era convinsă, o căuta și el, fără a izbuti s-o găsească.

Soțul ei, iritant de generos, îi schimba așternuturile, o mângâia pe cap, îi spunea că totul o să se termine cu bine. Copiii nu mai intrau în cameră de când îl pălmuisese pe unul din ei fără nici un motiv, iar apoi căzuse în genunchi, îi sărutase picioarele rugându-l s-o ierte, sfâșiindu-și cămașa de noapte ca să-și arate deznădejdea și părerea de rău.

După încă o săptămână, timp cât scuiase mânca-rea ce i se oferea, intrase și evadase din realitate în mai multe rânduri, petrecuse nopți întregi fără să-nchidă ochii și zile întregi dormind, doi bărbați intraseră la ea în cameră fără să bată la ușă. Unul din ei o imobiliză, celălalt îi făcu o injecție, și se trezise la Villete.

„Depresie”, îl auzise pe medic spunându-i soțului ei. „Provocată uneori de cele mai banale motive. Îi lipsește un element chimic, serotonina, din organism.”

De la înălțimea tavanului secției, Zedka văzu un infirmier venind cu o seringă în mână. Fata era tot acolo, nemișcată, încercând să stea de vorbă cu trupul său, disperată de privirea-i goală. Vreme de câteva clipe, Zedka reflectă la posibilitatea de a-i povesti tot ce se întâmpla, dar apoi se răzgândi; oamenii nu învață niciodată nimic din ceea ce li se povestește, e nevoie să descopere totul ei înșiși.

Infirmierul îi înfipse acul în braț și injectă glucoză. Ca și cum ar fi fost împins de un braț enorm, spiritul ei se desprinsese din plafonul salonului, trecu într-o viteză uriașă printr-un tunel negru și se întoarse în corp.

— Ei, Veronika.

Fata avea o mină speriată.

— Ești bine?

— Da. Din fericire am scăpat de tratamentul ăsta periculos, care n-o să se mai repete.

— De unde știi? Aici nu au respect pentru nimeni.

Zedka știa pentru că fusese, în chip de corp astral, în cabinetul doctorului Igor.

— Știu, dar nu am cum să-ți explic. Ții minte prima întrebare pe care ți-am pus-o?

— „Ce e un nebun?”

— Exact. De data asta o să-ți răspund fără povești: nebunia este incapacitatea de a-ți împărtăși ideile. Ca și cum ai fi într-o țară străină, ai vedea totul, ai înțelege ce se-ntâmplă în jurul tău, dar ai fi incapabil să te explici și să fii ajutată, pentru că nu-nțelegi limba vorbită acolo.

PAULO COELHO - VERONIKA SE HOTĂRĂȘTE SĂ MOARA

— Toți am simțit asta.

— Toți, într-un fel sau altul, suntem nebuni.

De cealaltă parte a ferestrei zăbrelite, cerul era plin de stele, cu o lună în primul pătrar înălțându-se dintre munți. Poeților le place luna plină, scriu mii de versuri despre ea, dar Veronika era pasionată de semiluna aceea, deoarece avea încă loc să mai crească, să-și umple de lumină toată suprafața, înaintea inevitabilei decăderi.

Simți dorința de a merge până la pianul din sala de odihnă pentru a sărbători noaptea aceea cu o sonată frumoasă pe care o învățase în colegiu; uitându-se la cer, avea o indescritibilă senzație de bine, ca și cum infinitul Universului i-ar fi pus în evidență și propria-i eternitate. De dorința ei o despărteau însă o ușă de oțel și o femeie care nu mai isprăvea cu cititul unei cărți. În plus, nimeni nu cânta la pian în toiul nopții, ar fi sfârșit prin a trezi toată vecinătatea.

Veronika râse. „Vecinătatea” consta în saloanele pline de nebuni, nebuni umpluți, la rândul lor, cu medicamente de dormit.

Senzația de bine îi stăruia totuși. Se dădu jos și merse până la patul Zedkăi, dar aceasta dormea profund, pesemne ca să se recupereze după experiența oribilă prin care trecuse.

— Întoarce-te în pat — zise infirmiera —. Fetele cumiști visează acum îngerași sau iubiți.

— Nu mă trata ca pe un copilăș. Nu sunt o nebună liniștită, care se sperie din orice. Sunt furioasă, am crize de isterie, nu-mi respect nici viața mea, nici pe-a celorlalți. Oricum, azi sunt un pachet de nervi. M-am uitat la lună și vreau să stau

de vorbă cu cineva.

Infirmiera o privi, surprinsă de reacția ei.

— Ți-e frică de mine? — insistă Veronika —. Mai am o zi, două până la moarte, ce-am de pierdut?

— De ce nu faci o plimbare, fetițo, ca să mă lași să-mi termin cartea?

— Pentru că aici e o închisoare și e o temniceră care se preface că citește o carte, doar ca să ne-arate nouă că este femeie inteligentă. În realitate însă ea e atentă la fiecare mișcare din salon și păzește cheile de la ușa ca pe-o comoară. Se vede treaba că regulamentul sună așa, și ea i se supune, fiindcă astfel își poate manifesta autoritatea pe care în viața de toate zilele, cu bărbatul și copiii ei, nici n-o are.

Veronika tremura, fără a-nțelege la drept vorbind de ce.

— Cheile? — întrebă infirmiera —. Ușa e mereu descuiată. Doar nu-ți închipui c-aș rămâne zăvorită aici cu o liotă de bolnavi psihici?

„Cum, ușa e descuiată? Acum câteva zile am vrut să ies de-aici și femeia a venit cu mine până și la toaletă ca să mă supravegheze. Ce tot vorbești?”

— Nu mă lua în serios — continuă infirmiera —. De fapt, nici nu e nevoie de multă pază, din cauza pastilelor de dormit. Tremuri de frig?

— Nu știu. Cred că e ceva cu inima.

— Dacă vrei, du-te și fă-ți plimbarea.

— Adevărul e că mi-ar fi făcut plăcere să cânt la pian.

— Livingul e izolat și pianul de-acolo nu deranjează pe nimeni. Fă ce vrei.

Tremurul Veronikăi se prefăcu în suspine abia auzite, timide, abia stăpânite. Se lăsă în genunchi și-și rezemă fruntea de gâtul femeii, izbucnind în plâns. Infirmiera își lăsă cartea, o mângâie pe păr, așteptând ca valul de tristețe și plânset să treacă de la sine. Rămaseră așa, amândouă, vreo jumătate de oră: una plân-gând fără a spune de ce, alta consolând-o fără să știe motivul.

Suspinele se opriă în cele din urmă. Infirmiera se ridică, o luă de braț și-o conduse până la ușă.

— Am o fată de vârsta dumitale. Când ai ajuns aici, plină de perfuzii și tuburi, m-am tot întrebat de ce o fată frumoasă, tânără, cu toată viața înaintea ei, se hotărăște să se omoare. Curând au început să circule povești: scrisoarea pe care ai lăsat-o și despre care n-am crezut niciodată că ar fi adevăratul motiv, și zilele numărate din cauza unei afecțiuni incurabile la inimă. Chipul fiicei mele nu mi ieșea din cap: dacă se decide și ea să facă ceva asemănător? De ce încearcă unii să meargă în răspăr cu ordinea firească a vieții, și anume cu lupta de a supraviețui cu orice preț?

— Tocmai de-asta plângeam — zise Veronika —. Atunci când am înghițit pastilele, voiam să ucid o ființă pe care o detestam. Nu știam că există în mine și alte Veronici pe care le-aș putea iubi.

— Ce ne face oare să ne detestăm?

— Poate lașitatea. Sau teama veșnică de a fi greșit, de-a nu face ce așteaptă ceilalți de la noi. Acum câteva minute eram veselă, uitasem de condamnarea mea la moarte; când mi-am reamintit de situația în care mă aflu, m-am speriat.

Infirmiera deschise ușa și Veronika ieși.

„Nu putea să mă-ntrebe așa ceva. Ce vrea să știe, de ce am plâns? Poate nu știe că sunt o persoană absolut normală, cu dorințe și spaime ca toată lumea, și că o întrebare ca asta, deși acum e târziu, mă putea face să intru în panică?”

Pe când străbătea culoarele, iluminate de aceeași lampă slabă ca și salonul, Veronika își dădea seama că era prea târziu: acum nu-și mai putea stăpâni frica.

„Trebuie să mă controlez. Fac parte dintre cei care duc până la capăt ceea ce au hotărât să facă.”

E drept că dusesese până la ultimele consecințe multe lucruri în viață, dar numai pe cele fără importanță, cum ar fi să țină supărările până când le rezolva prezentatul scuzelor sau să nu mai ia legătura cu un bărbat pe care-l iubea, doar pentru că i se părea că relația cu el nu ducea la nimic. Fusesse intransigentă tocmai în direcția cea mai lesnicioasă: să-și dovedească sieși cât era de puternică și de indiferentă, când de fapt era o femeie vulnerabilă, care nu izbutise niciodată să se evidențieze la învățătură, în competițiile sportive din școală, în încercarea de a menține armonia casei.

Își depășise defectele minore doar ca să fie distrusă de lucrurile importante și fundamentale. Izbutea să-și cultive o aparență de femeie independentă, când de fapt avea o nevoie disperată de tovarășie. Când sosea undeva, toți o priveau, dar de obicei își încheia seara de una singură, în mânăstire, uitându-se la televizorul pe care nici măcar nu-l regla cum se cade. Le dăduse tuturor prietenilor săi impresia că reprezintă un model

demn de invidiat și-și risipise cea mai mare parte din energie încercând să se comporte la înălțimea imaginii pe care și-o crease de dragul ei.

Din pricina asta nu-i rămăsese niciodată putere și pentru ea, o ființă care, asemenea tuturor oamenilor, avea nevoie de ceilalți ca să fie fericită. Ceilalți erau însă atât de dificili! Aveau reacții imprevizibile, trăiau împresurați de interdicții, se comportau ca și ea, arătându-se indiferenți față de orice. Când venea cineva cu o mai mare deschidere pentru viață, fie îl respingeau numaidecât, fie îl făceau să sufere, socotindu-l inferior și „naiv”.

Foarte bine, impresionase poate pe mulți cu energia și hotărârea ei, dar unde ajunsese cu asta? În vid. În singurătatea totală. La Villele. În anticamera morții.

Remușcarea pentru tentativa de sinucidere îi reveni, și Veronika o alungă iarăși cu fermitate. Căci acum simțea ceva ce nu-și îngăduise niciodată: ura.

Ură. Ceva aproape la fel de fizic ca pereții sau planele sau infirmierele, ar fi putut aproape atinge cu mâna energia distructivă care-i țâșnea din trup. Lăsa ca sentimentul acesta să-i iasă la vedere, fără a se preocupa dacă era bun sau rău, gata cu autocontrolul, cu măștile, cu atitudinile decente. Acum, Veronika voia să-și petreacă ultimele două, trei zile de viață comportându-se cât mai deplasat cu putință.

Începuse prin a-l pălmui pe un bărbat mai bătrân, avusese o ciocnire cu un infirmier, refuzase să fie simpatică și să converseze cu ceilalți când voia să rămână singură, iar acum era suficient de liberă ca să simtă ură, fiind totuși destul de

deșteaptă ca să nu înceapă să facă totul praf în jurul ei, pentru a fi silită apoi să-și petreacă tot restul zilelor sub efectul sedativelor, într-un pat de spital.

În clipa aceea, simțea ură față de orice. Față de ea însăși, de lume, de scaunul din fața ei, de caloriferul spart de pe unul din culoare, de oamenii perfecți, de criminali. Se afla internată într-un ospiciu și putea simți lucruri pe care ființele umane și le ascund în adâncul lor, pentru că toți suntem educați doar ca să iubim, să acceptăm, să încercăm a descoperi o ieșire, să evităm conflictul. Veronika ura totul, ura însă mai cu seamă felul cum își dusesese viața, fără a descoperi niciodată sutele de alte Veronici care sălășluiau în-lăuntrul ei și care erau interesante, nebune, curioase, curajoase, temerare.

La un moment dat începu să simtă ură și împotriva ființei pe care o iubea cel mai mult pe lume: mama sa. Soția fără cusur care muncea ziua și spăla vasele noaptea, sacrificându-și viața pentru ca fata ei să aibă parte de o educație bună, să știe să cânte la pian și la vioară, să se îmbrace ca o prințesă, să-și cumpere încălțăminte și pantaloni de cea mai bună calitate, în timp ce ea își cârpea rochia veche pe care o purta de ani și ani.

„Cum pot urâ pe cineva care numi-a dat decât dragostea ei?”, se gândea Veronika, tulburată și dornică să-și corecteze simțămintele. Era însă prea târziu, ura era slobozită, își deschisese porțile infernului său personal. Ura iubirea ce-i fusese dăruită, pentru că nu-i ceruse nimic în schimb, ceea ce e absurd, illogic, contrar legilor firii.

Dragostea care nu cerea nimic în schimb o umpluse cu un sentiment de vinovăție, cu o dorință de a-i împlini așteptările, chiar dacă asta ar fi însemnat să renunțe la tot ce-și visase. Era o dragoste care se străduise să-i ascundă, ani de zile, sfidările și putregaiul lumii, fără a ști că într-o bună zi ea tot avea să-și dea seama de asta și nu va fi în stare să se apere de ele.

Și tatăl ei? Îl ura și pe tatăl ei. Deoarece, spre deosebire de mama ei care muncea tot timpul, el știa să trăiască, o ducea în baruri și la teatru, se distrau împreună și, pe când era încă tânără, îl iubea în secret, nu cum îl iubești pe un părinte, ci ca pe un bărbat. Îl ura pentru că fusese totdeauna atât de fermecător și deschis cu toată lumea, mai puțin cu mama ei, singura persoană care ar fi meritat-o.

Ura totul. Biblioteca, cu muntele ei de cărți pline de explicații despre viață, colegiul unde fusese obligată să-și irosească nopți întregi învățând algebră, deși nu cunoștea pe nimeni, cu excepția profesorilor și matematicienilor, care să fi avut nevoie de matematică pentru a fi fericit. De ce o puseseră să-nvețe atâta algebră sau geometrie sau tot muntele ăla de lucruri absolut inutile?

Veronika împinse ușa de la living, merse în fața pianului, îi deschise capacul și, cu toată forța, izbi în claviatură cu mâinile. Un acord nebunesc, dizarmonic, iritant, răsunând în ambianța goală, izbindu-se de pereți, întorcându-i-se în auz sub forma unui zgomot ascuțit, ce părea să-i sfâșie sufletul. Era însă cel mai bun portret al sufletului ei în clipa aceea.

Lovi din nou cu mâinile și încă o dată notele disonante reverberară pretutindeni.

„Sunt nebună. Pot face asta. Pot urâ și pot să izbesc pianul. De când știu oare bolnavii psihici să așeze notele în ordine?”

Izbi în pian o dată, de două, de zece, de douăzeci de ori, și de fiecare dată când o făcea, ura părea a i se diminua, până ce-i dispăru cu desăvârșire.

O inundă din nou o pace adâncă, și Veronika privi iarăși cerul înstelat, cu luna în primul pătrar, favorita ei, umplând cu lumină suavă locul unde se afla. Simți iarăși că Infinitul și Veșnicia umblau ținându-se de mână și era de ajuns să-l contempli pe unul din ele, cum ar fi Infinitul fără limite, ca să observi prezența celui alt, Timpul care nu sfârșește niciodată, care ră-mâne în Present, unde se află toate secretele vieții. Pe drumul dintre salon și living fusese în stare să urască, atât de tare și de intens, încât nu-i mai rămăsese nici urmă de ranchiună în inimă. Lăsase ca sentimentele negative, reprimare vreme de ani în sufletul ei, să-i iasă în sfârșit la suprafață. Le *simțise*, și acum nu mai avea nevoie de ele, puteau să plece.

Rămase tăcută, trăindu-și momentul Present, în-găduindu-i dragostei să umple spațiul gol pe care-l părăsise ura. Când simți că se făcuse timpul, se întoarse către lună și cântă o sonată în cinstea ei, știind că ea o ascultă, că e mândră, și asta le stârnea gelozia stelelor. Cântă apoi o muzică pentru stele, alta pentru grădină și o a treia pentru munții

pe care nu-i putea vedea noaptea, dar pe care-i știa că se află acolo.

În toiul muzicii pentru grădină, apăru alt nebun, Eduard, un schizofrenic fără speranțe de vindecare. Prezența lui nu o înfricoșă: dimpotrivă, îi surise și, spre surprinderea ei, și el îi răspunse cu un zâmbet.

Până și în lumea lui atât de depărtată era în stare să pătrundă muzica și să facă minuni.

„Trebuie să-mi cumpăr un portchei nou”, gândea dr. Igor, în timp ce descuia ușa micului său cabinet din Sanatoriul de la Villette. Portcheiul vechi se rupea în bucăți, iar mica pafta de metal care-l împodobeă tocmai îi căzuse pe jos.

Dr. Igor se aplecă și o ridică. Ce mai putea face cu paftaua asta, care înfățișa stema Ljubljanei? Mai bine s-o arunce. Putea s-o dea însă și la reparat, cerând să-i facă o nouă curelușă de piele, sau i-o putea da nepotului său ca să se joace cu ea. Ambele alternative i se păreau absurde; un portchei era foarte ieftin și nepotul lui nu era câtuși de puțin interesat de steme, își petrecea tot timpul uitându-se la televizor sau distrându-se cu jocuri electronice importate din Italia. Totuși nu-l aruncă; și-l vârlă în buzunar ca să hotărască mai târziu ce era de făcut cu el.

De-aceea era director de sanatoriu și nu un bolnav, pentru că reflecta îndelung înainte de a lua orice decizie.

Aprinse lumina, se lumina de ziuă tot mai târziu, pe măsură ce avansa iarna. Absența luminii, ca și schimbările de domiciliu sau divorțurile erau principalii factori răspunzători pentru numărul în creștere al cazurilor de depresie. Dr. Igor aștepta ca primăvara să vină cât mai curând și să-i rezolve jumătate din problemele curente.

Aruncă o privire în agenda zilei. Trebuia să studieze unele măsuri pentru a evita ca Eduard să moară de foame; schizofrenia lui îl făcea să fie imprevizibil, iar acum renunțase complet să

mănânce. Dr. Igor pre-scrisese deja alimentația intravenoasă, dar n-o putea menține permanent; Eduard avea douăzeci și opt de ani, era puternic, dar, cu toate perfuziile, slăbise întruna și ajunsese să arate scheletic.

Cum avea să reacționeze tatăl lui Eduard, unul dintre cei mai cunoscuți ambasadori ai tinerei republici slovene, unul dintre artizanii delicatelor negocieri cu Iugoslavia, de la începutul anilor 90? În cele din urmă, acest om, care lucrase ani de zile pentru Belgrad, supraviețuise detractorilor săi, care-l acuzau că se pusese în slujba inamicului, și continua să facă parte din corpul diplomatic, reprezentând însă de astă dată o țară diferită. Era un om puternic și influent, temut de toți.

Dr. Igor rămase o clipă pe gânduri, așa cum înainte se frământase cu paftaua portcheiului, dar numai-decât își alungă din minte gândul acesta: pentru ambasador era totuna dacă fiul său arăta bine sau rău; nu pretindea să îl ducă la recepțiile oficiale sau să-l ia ca însoțitor prin capitalele lumii unde era trimis ca reprezentant al Guvernului. Eduard se afla la Villete, și acolo avea să rămână pentru totdeauna sau atâta timp cât tatăl său avea să beneficieze în continuare de acele salarii enorme.

Dr. Igor hotărâ să întrerupă alimentația intravenoasă și să-l lase pe Eduard să mai slăbească un pic, până când, tocmai de-aceea, avea să-și recapete pofta de mâncare. Dacă situația s-ar agrava, ar putea face un raport, trecând responsabilitatea asupra consiliului medicilor care administra sanatoriul Villete. „Dacă nu vrei să ai

necazuri, caută să împarți totdeauna răspunderea”, îl învățase tatăl său, medic și el, care avusese diverse decese în practică, dar nici o problemă cu autoritățile.

O dată prescrisă întreruperea medicației pentru Eduard, dr. Igor trecu la următorul caz: raportul spunea că pacienta Zedka Mendel își terminase perioada de tratament și putea fi externată. Dr. Igor ținu să vadă cu ochii săi: în definitiv, nimic mai rău pentru un medic decât să primească reclamații din partea familiei bolnavilor care treceau prin Villete. Și așa se întâmpla aproape mereu: după o perioadă petrecută într-un spital pentru bolnavi psihici, rareori un pacient izbutea să se readapteze la viața normală.

Nu era vina sanatoriului. Nici a vreunuia din celelalte sanatorii răspândite, doar bunul Dumnezeu știe cum, prin toate cele patru colțuri ale lumii, unde problema de readaptare a celor internați era absolut identică. Așa cum închisoarea nu-l îndreaptă niciodată pe deținut, ba chiar îl învață să comită și mai multe crime, și sanatoriile făceau ca bolnavii să se deprindă cu o lume totalmente ireală, unde totul este îngăduit și nimeni nu e nevoit să-și asume responsabilitatea propriilor acte.

Așa încât rămânea o singură soluție: descoperirea unui tratament al bolilor psihice. Și dr. Igor era vârat până peste cap în asta, elaborând o teză care avea să revoluționeze mediile psihiatrice. În aziluri, bolnavii provizorii aflați în contact cu pacienții irecuperabili inițiau un proces de degenerescență socială care, o dată început, era cu

neputință de stopat. Acea Zedka Mendel avea să se întoarcă până la urmă în spital, de astă dată din proprie inițiativă, plângându-se de suferințe inexistente, doar ca să fie alături de persoanele ce păreau a o înțelege mai bine decât lumea exterioară.

Dacă însă ar găsi o cale de a combate Vitriolul, care, pentru dr. Igor, era otrava responsabilă pentru nebunie, numele lui avea să intre în istorie, iar Slovenia avea să-și câștige definitiv un loc pe hartă. În săptă-mâna aceea, i se ivise o șansă picată parcă din cer, sub forma unei sinucigașe potențiale; nu era dispus să irosească oportunitatea asta nici pentru tot aurul din lume.

Dr. Igor era mulțumit. Deși fusese obligat, din rațiuni economice, să accepte tratamente pe care medicina le pusese de mult la index, precum șocul de insulină, Villete inova tratamentul psihiatric tot din motive financiare. Pe lângă faptul că dispunea de timp și elemente pentru cercetări asupra Vitriolului, el se baza și pe sprijinul patronilor ca să mențină în azil așa-numitul grup „Frăția”. Acționarii instituției în-găduiseră să fie tolerată, nu încurajată, *nota bene*, ci tolerată, o internare mai prelungită decât timpul necesar. Ei argumentau că, din rațiuni umanitare, se impunea să i se acorde celui recent vindecat opțiunea de a decide care este cel mai potrivit moment pentru reintegrarea sa în lume, ceea ce făcuse cu putință ca un grup de pacienți să se decidă să rămână la Villete, ca într-un hotel select sau într-un club unde se reunesc persoanele ce au unele afinități între ele. Astfel, dr. Igor izbutea

să păstreze în aceeași ambianță oameni nebuni și sănătoși, și să facă în așa fel, încât aceștia din urmă să-i influențeze pozitiv pe cei dintâi. Pentru a evita ca lucrurile să degenereze și ca nebunii să-i contagieze negativ pe cei care se vindecaseră, fiecare membru al Frăției trebuia să iasă din sanatoriu cel puțin o dată pe zi.

Dr. Igor știa că motivele invocate în fața acționarilor pentru a permite prezența într-un azil a persoanelor vindecate, adică „rațiunile umanitare”, abia dacă erau un pretext. Ei se temeau ca Ljubljana, mica și încântătoarea capitală a Sloveniei, să nu aibă un număr suficient de nebuni bogați, capabili să susțină toată structura aceea costisitoare și modernă. Ca să nu mai spunem că sistemul de sănătate publică dispunea de aziluri de prima mână, ceea ce plasa Villete într-o situație dezavantajoasă în confruntarea cu piața psihiatriei.

Când transformaseră vechea cazarmă în sanatoriu, acționarii aveau ca public-țintă pe posibili bărbați și femei afectați de războiul cu Iugoslavia. Dar războiul durase foarte puțin. Acționarii crezuseră că războiul avea să reizbucnească, dar el nu a reizbucnit.

Apoi, dintr-o cercetare recentă, constataseră că războaiele făceau și victime de ordin psihic, dar într-o măsură mult mai mică decât tensiunea, plictiseala sau maladiile congenitale, singurătatea și respingerea. Când o colectivitate are de înfruntat o mare problemă, precum un război sau o hiperinflație sau o epidemie, se observă o ușoară creștere a numărului de sinucideri, dar o considerabilă scădere a cazurilor de depresie,

paranoia, psihoze. Acestea revin la indicii lor normali de îndată ce problema este depășită, arătând, după cum interpreta dr. Igor, că ființa umană își permite luxul de a înnebuni doar când are condiții favorabile.

Avea sub ochi și altă cercetare recentă, provenind de astă dată din Canada, considerată de curând de către un ziar american drept țara cu nivelul de trai cel mai ridicat din lume. Dr. Igor citi:

„Conform publicației *Statistics Canada*, au avut o anumită formă de suferință mentală 40 % dintre persoanele între 15 și 34 de ani; 33 % dintre persoanele între 35 și 54 de ani; 20 % dintre persoanele între 55 și 64 de ani.

Se apreciază că un individ din cinci este afectat de o formă oarecare de tulburare psihică. Unul din fiecare opt canadieni va fi spitalizat din motive de tulburări psihice cel puțin o dată în decursul vieții.”

„Excelentă piață, mai bună ca aici”, își zise el în gând. „Oamenii, cu cât pot fi mai fericiți, cu atât rămân mai nefericiți.”

Dr. Igor mai analiză câteva cazuri, cântărind cu mare grijă pe care anume trebuia să le împartă cu Consiliul și pe care dintre ele putea să le rezolve de unul singur. După ce termină, ziua își făcuse pe deplin apariția, așa că stinse și el lumina.

Apoi dădu dispoziții să intre prima persoană programată, mama unei paciente care încercase să se sinucidă.

— Sunt mama Veronikăi. Cum se simte fiica mea? Dr. Igor socoti că ar fi fost de datoria lui să-i

spună adevărul și să o scutească de surprize inutile, la urma urmelor avea și el o fată care purta același nume. Se hotărâ să păstreze însă tăcerea.

— Până acum nu știm — minți el —. Avem nevoie de încă o săptămână.

— Nu știu de ce-a făcut Veronika așa ceva — spunea femeia din fața lui, năpădită de plâns —. I-am fost părinți iubitori, am încercat să-i dăm, cu multe sacrificii, cea mai bună educație posibilă. Deși am avut problemele noastre conjugale, ne-am menținut familia unită, ca exemplu de perseverență în lupta cu dificultățile. Are un post bun, nu e urâtă, și totuși...

—... și totuși a-ncercat să se omoare — o întrerupse dr. Igor —. Nu fiți surprinsă, doamnă, așa se-n-tâmplă. Oamenii sunt incapabili să înțeleagă fericirea. Dacă doriți, vă pot arăta statisticile din Canada.

— Canada?

Femeia îl ascultă cu uimire. Dr. Igor constată că reușise să-i abată atenția și continuă:

— Vedeți, doamnă, ați venit până aici nu ca să aflați cum se simte fiica dumneavoastră, ci ca să vă disculpați că ea a-ncercat să se sinucidă. Câți ani are fata?

— Douăzeci și patru.

— Deci e o femeie matură, cu experiența vieții, care știe bine ce dorește și e capabilă să-și facă propriile alegeri. Ce-are asta de-a face cu căsnicia dumneavoastră sau cu sacrificiul pe care dumneavoastră și soțul dumneavoastră l-ați făcut? De cât timp locuiește singură?

— De șase ani.

— Vedeți? Independentă până în măduva oaselor. Dar pentru că un medic austriac, dr. Sigmund Freud, sunt sigur că ați auzit de el, a scris despre relațiile morbide dintre părinți și copii, și astăzi lumea se culpa-bilizează pentru tot. Ce ziceți, cred oare indienii că fiul a devenit asasin pentru că este o victimă a educației pe care i-au dat-o părinții săi? Răspundeți-mi!

— N-am nici cea mai mică idee — răspunse femeia, tot mai mirată de medic. Se vede că se molipsise de la propriii săi pacienți.

— Ei bine, am să vă dau eu răspunsul — zise dr. Igor —. Indienii cred că vinovat e asasinul, iar nu societatea, nici țara, nici strămoșii lui. Japonezii se sinucid oare pentru că un copil de-al lor a hotărât să se drogheze și să iasă pe stradă ca să-mpuște oameni? Răspunsul e același: nu! Și uitați-vă, după cum se spune, japonezii se sinucid din te miri ce motiv; deunăzi am citit o știre cum că un tânăr s-a sinucis pentru că n-a reușit să intre la facultate.

— Oare aș putea vorbi cu fata mea? — întrebă femeia, câtuși de puțin interesată de japonezi, indieni sau canadieni.

— Da, imediat — făcu dr. Igor, oarecum iritat că fusese întrerupt —. Dar mai înainte, vreau să înțelegeți un lucru: în afara unor cazuri patologice grave, oamenii înnebunesc atunci când caută să scape de rutină. Înțelegeți, doamnă?

— Am înțeles foarte bine — răspunse ea —. Și dacă dumneavoastră credeți că n-aș fi capabilă să mă-ngrijesc de ea, puteți fi liniștit: niciodată nu am încercat să-mi schimb viața.

— Foarte bine — dr. Igor părea oarecum liniștit

— V-ați imaginat oare o lume în care, de exemplu, nu am fi obligați să repetăm zi de zi, cât trăim, același lucru? Dacă ne-am decide bunăoară să mâncăm doar când ne-ar fi foame, cum s-ar mai organiza gospodinele și restaurantele?

„Ar fi normal să mâncăm numai când ne e foame”, gândi femeia, fără să spună nimic, de teamă ca el să nu-i interzică să stea de vorbă cu Veronika.

— Ar fi o confuzie teribilă — zise ea —. Eu sunt gospodină și știu ce spun.

— Până una, alta avem cafeaua de dimineață, dejunul și cina. Trebuie să ne culcăm la o anumită oră în fiecare zi și să ne odihnim o dată pe săptămână. Există Crăciunul ca să ne facem daruri, Paștele ca să petrecem trei zile pe malul lacului. V-ar plăcea oare dacă soțul dumneavoastră, doar pentru că a fost cuprins de un impuls brusc de pasiune, s-ar hotărâ să faceți dragoste în camera de zi?

„Ce tot vorbește omul ăsta? Am venit aici ca să-mi văd fata!”

— Mi s-ar părea foarte trist — răspunse ea, cu toată grija, sperând că nimerise răspunsul corect.

— Foarte bine — strigă dr. Igor —. Locul de făcut dragoste e în pat. Dacă nu, vom da un rău exemplu și vom răspândi anarhia.

— Pot s-o văd pe fata mea? — îl întrerupse femeia.

Dr. Igor se resemnă; țărâna asta n-o să priceapă niciodată ce spune el, nu era interesată să discute despre nebunie dintr-un punct de vedere filozofic, chiar dacă știa că fiica ei făcuse o tentativă

de sinucidere foarte serioasă și intrase în comă.

Apăsă pe butonul unei sonerii, și secretara își făcu apariția.

— Cheam-o pe tânăra cu sinuciderea — zise el —. Aceea cu scrisoarea către ziare, în care zicea că se sinucide ca să arate unde e Slovenia.

— Nu vreau s-o văd. Mi-am tăiat toate legăturile cu lumea.

Îi venise greu să spună asta în living, în prezența tuturor. Dar nici infirmierul nu fusese discret și-o anunțase cu voce tare că o aștepta mama ei, ca și cum ar fi fost un subiect de interes obștesc.

Nu voia s-o vadă pe maică-sa, fiindcă ar fi suferit amândouă. Era mai bine să o și considere moartă; Veronika detestase totdeauna despărțirile.

Bărbatul dispăru pe unde venise, iar ea reâncepu să se uite la munți. După o săptămână, soarele revenise în sfârșit, și ea o știa încă din noaptea trecută, fiindcă i-o spusese luna, în timp ce cânta la pian.

„Nu, asta e de-a dreptul nebunie, îmi pierd controlul. Aștrii nu vorbesc — excepție fac cei care-și zic astrologi. Dacă luna a vorbit cu cineva, a făcut-o atunci cu schizofrenicul acela.”

Nici nu-și dusesese gândul la bun sfârșit că simți o împunsătură în piept și un braț și-l simți amorțit: criza de inimă!

Intră într-un soi de euforie, ca și cum moartea ar fi eliberat-o de spaima de a muri. Gata, totul se sfârșise! S-ar putea să mai simtă ceva durere, dar ce mai însemnau cinci minute de agonie în schimbul unei veșnicii de tăcere? Singura ei reacție a fost de a-și închide ochii: cel mai mult o șoca în filme să vadă morții cu ochii deschiși.

Dar atacul de cord părea altfel de cum și-l imaginase; respirația îi deveni dificilă și, îngrozită,

Veronika își dădu seama că era pe cale să facă experiența de care se temea cel mai tare: asfixia. Avea să moară ca și cum ar fi fost îngropată de vie sau scufundată brusc în adâncul mării.

Se împletici, căzu, simți o izbitură puternică în față, continuă să facă un efort uriaș ca să respire, dar aerul nu intra. Și, mai rău decât orice, moartea nu venea, Veronika era perfect conștientă de tot ce se petrecea în jurul ei, continua să perceapă culorile și formele. Îi era greu doar să audă ce spuneau ceilalți, strigătele și exclamațiile păreau distante, ca și cum ar fi venit de pe altă lume. Afară de asta, toate celelalte erau reale, aerul nu-i pătrundea în piept, pur și simplu nu asculta de comenzile plămânilor și mușchilor ei, și totuși nu-și pierdea cunoștința.

Simți că cineva o apuca și-o întorcea pe-o parte, dar acum își pierduse controlul mișcării ochilor care i se învârtteau în cap, trimițându-i creierului sute de imagini diferite, combinând senzația de sufocare cu o totală confuzie vizuală.

Curând deveniră distante și imaginile și, când agonia își atinse paroxismul, aerul pătrunse în sfârșit, emi-țând un șuier înspăimântător, care-i făcu pe toți cei ce se aflau în sală să încremenească de frică.

Veronika începu să vomite fără măsură. O dată trecut momentul de cvasitragedie, câțiva nebuni începură să râdă de scenă, și ea se simțea umilită, pierdută, incapabilă să reacționeze.

Veni în fugă un infirmier și-i făcu o injecție în braț.

— Stați liniștită. A trecut.

— N-am murit! — începu ea să strige, înaintând către pacienți și murdărind pardoseala și mobilierul cu vărsătura ei —. „Stau tot în nenorocitul ăsta de ospiciu, obligată să conviețuiesc cu voi, trăind o mie de morți în fiecare zi și-n fiecare noapte, fără să am parte de mila nimănui!”

Se întoarse către infirmier, îi smulse din mână seringă și-o aruncă în grădină.

— Dumneata ce vrei? De ce nu-mi dai otravă, de vreme ce știi că tot sunt condamnată? De ce ești atât de indiferent?

Neizbutind să se controleze, se așeză iarăși pe jos și începu să plângă în hohote, țipând, suspinând zgomotos, în vreme ce câțiva pacienți râdeau și făceau observații despre rochia ei murdărită toată.

— Dă-i un calmant! — zise o doctoriță, intrând în grabă —. Restabilește ordinea aici!

Infirmierul însă era paralizat. Doctorița ieși, întor-cându-se cu alți doi infirmieri și o nouă seringă. Bărbații o imobilizară pe ființa isterică ce se zbătea în mijlocul livingului, în timp ce doctorița îi injectă intravenos, până la ultima picătură, calmantul într-un braț plin de vomisment.

Se afla în cabinetul doctorului Igor, întinsă pe un pat de un alb imaculat, cu cearșaful proaspăt schimbat.

Doctorul îi ascultă inima. Ea se făcu că încă mai doarme, dar ceva în pieptul ei se schimbase, deoarece medicul vorbea cu siguranța celui care o examinase.

— Fii liniștită — zise el —. Cu sănătatea dumitale poți să trăiești o sută de ani.

Veronika deschise ochii. Cineva îi schimbase rochia. S-o fi făcut dr. Igor? O fi văzut-o goală? Capul încă nu-i funcționa bine.

— Ce-ați spus, domnule doctor?

— Am spus să fii liniștită.

— Nu. Ați spus că o să trăiesc o sută de ani.

Doctorul se îndreptă spre biroul său.

— Ați spus că o să trăiesc o sută de ani — insistă Veronika.

— În medicină, nimic nu e definitiv — se eschivă dr. Igor —. Totul e posibil.

— Cum se prezintă inima mea?

— La fel.

Nimic precis. Medicii, în fața unui caz grav, zic „O să trăiești o sută de ani”, sau „Nu e nimic serios”, sau „Ai un cord și o tensiune de copil”, sau chiar „Trebuie să refacem analizele”. Parcă s-ar teme că pacientul o să devasteze tot cabinetul.

Încercă să se ridice, dar nu reuși: încăperea începu să se învârtă cu ea.

— Mai stai puțin culcată, până când o să te simți mai bine. Nu mă deranjezi deloc.

„Ce bun, își zise Veronika în sinea ei. Dar dacă l-aș deranja?”

Ca medic cu experiență ce era, dr. Igor rămase tăcut o vreme, pref ăcându-se interesat de hârtille de pe masă. Când ne aflăm în fața. cuiva și el nu spune nimic, situația devine iritantă, tensionată, insuportabilă. Dr. Igor știa din experiență că tânăra avea să-n-ceapă să vorbească, iar el o să poată culege noi date pentru teza sa despre nebunie și metoda de tratament pe care o elabora.

Dar Veronika nu scoase o vorbă. „Poate e într-un grad foarte înalt de intoxicare cu Vitriol”, își zise dr. Igor, hotărându-se să rupă tăcerea, care devenise tensionată, iritantă, insuportabilă.

— Deci îți place să cânti la pian — zise el, străduindu-se să fie cât mai detașat cu puțință.

— Și nebunilor le place să audă. Ieri a fost unul care a rămas fascinat, ascultând.

— Eduard. l-a spus cuiva că i-a plăcut foarte mult. Cine știe, poate va începe să se hrănească iarăși ca o persoană normală.

— Unui schizofrenic îi place muzica? Și vorbește despre asta cu altcineva?

— Da. Și pun pariu că n-ai nici cea mai mică idee despre ce spui.

Medicul acela, care părea mai degrabă un pacient, cu părul lui vopsit în negru, avea dreptate, Veronika auzise cuvântul „schizofrenic” de multe ori, dar habar n-avea ce înseamnă.

— Există un tratament? — vru ea să știe, încercând să vadă dacă poate obține mai multe informații despre schizofrenici.

— Poate fi ținută sub control. Încă nu se știe precis ce se petrece în lumea nebuniei: totul e nou, iar tratamentele se schimbă la fiecare zece ani. Schizofrenicul e o persoană care de la bun început are o tendință naturală de a evada din lumea noastră, până când un anumit fapt, grav sau superficial, îl face să-și creeze o realitate numai pentru el. Cazul poate evolua până la absența totală, pe care noi o numim catatonică, sau pot exista ameliorări, ce-i îngăduie pacientului să muncească, să ducă o viață practic normală. Depinde de un singur lucru: de mediu.

— Să creeze o realitate numai pentru el — repetă Veronika —. Dar ce este realitatea?

— Realitatea e ceea ce majoritatea consideră că trebuie să fie. Nu neapărat lucrul cel mai bun și nici măcar cel mai logic, ci ceea ce s-a adaptat dorinței colective. Dumneata vezi ce port la gât?

— O cravată.

— Foarte bine. Răspunsul dumitale este răspunsul logic, coerent al unei persoane absolut normale: o cravată! Un nebun ar spune că port la gât o bucată de pânză colorată, ridicolă, inutilă, legată în mod complicat, care stânjenește mișcările capului și impune un efort mai mare pentru ca aerul să poată pătrunde în plămâni. Dacă n-aș fi atent când aş sta lângă un ventilator, aş putea muri strangulat de bucata asta de pânză. Dacă m-ar întreba un nebun la ce servește cravata, ar trebui să-i răspund: la absolut nimic. Nici măcar ca ornament, pentru că astăzi ea a devenit simbolul sclaviei, al puterii, al rezervei distante. Unica utilitate a cravatei se vede când ne întoarcem acasă și

ne-o scoatem, dându-ne senzația că ne-am eliberat de ceva despre care nu știm ce este. Dar justifică senzația de ușurare existența cravatei? Nu. Și totuși, dacă întreb un nebun și o persoană normală ce e asta, sănătos va fi considerat doar cel care răspunde: o cravată. Nu contează cine răspunde corect, contează cine are dreptate.

— Ați dedus, așadar, că eu nu sunt nebună deoarece i-am dat numele adecvat bucății de pânză colorată.

„Nu, dumneata nu ești nebună”, își zise în sinea lui dr. Igor, o autoritate în domeniu, cu diverse diplome atârinate pe peretele cabinetului său. Atentatul contra propriei vieți este caracteristic ființei omenești, cunoștea mulți oameni care făceau exact asta, și totuși continuau să trăiască afară, simulând nevinovăția și normalitatea, doar pentru că nu aleseseră scandaloașa metodă a sinuciderii. Se omorau încetul cu încetul, otrăvindu-se cu ceea ce dr. Igor numea Vitriol.

Vitriolul era un produs toxic, ale cărui simptome le identificase în decursul conversațiilor sale cu bărbați și femei pe care-i cunoștea. Scria acum o teză pe care avea să o prezinte pentru examinare Academiei de Științe din Slovenia. Era pasul cel mai important din domeniul alienației mintale de când dr. Pinel a dispus eliminarea lanțurilor care-i imobilizau pe bolnavi, uluind lumea medicală cu ideea că pentru unii dintre ei existau posibilități de vindecare.

La fel ca libidoul, o reacție chimică răspunzătoare pentru apetitul sexual, pe care o

identificase dr. Freud, dar fără ca nici un laborator să izbutască vreodată să o izoleze, Vitriolul era eliberat de organismele ființelor umane care se găseau în situații de frică, deși nu fusese încă identificat în testele spectrografice moderne. Era însă lesne de recunoscut după gustul său, nici dulce, nici sărat, gustul amar. Dr. Igor, descoperitorul încă nerecunoscut al acestei otrăvi mortale, o botezase cu numele unei otrăvi care fusese mult utilizată de către împărați, regi și îndrăgostiți de toate soiurile, atunci când trebuiau să îndepărteze definitiv o persoană incomodă.

Bune vremuri cele ale împăraților și regilor: pe-a-tunci trăiai și mureai în mod romantic. Asasinul o invita pe victimă la o cină fastuoasă, servitorul intra cu două cupe elegante, una din ele având Vitriolul amestecat în băutură: ce emoție stârneau gesturile victimei, lua în mână cupa, rostea câteva cuvinte gingașe sau agresive, bând ca și cum ar fi fost un nectar savuros, aruncându-i gazdei o ultimă privire surprinsă, și cădea fulgerat la pământ!

Această otravă, scumpă și greu de găsit astăzi pe piață, a fost însă înlocuită cu procedee de exterminare mai sigure, precum revolvere, bacterii etc. Dr. Igor, o natură romantică, recupera numele aproape uitat ca să boteze o maladie psihică pe care izbutise să o diagnosticheze și cu a cărei descoperire avea să uluiască în scurt timp lumea întreagă.

Curios era că nimeni nu se referise vreodată la Vitriol ca la o substanță toxică mortală, deși majoritatea persoanelor afectate îi puteau identifica gustul și se refereau la procedeul de otrăvire

denumindu-l *Principiul Amar*. Toate ființele au în organismul lor Principiul Amar, în grad mai mare sau mai mic, așa cum aproape toți avem bacilul tuberculozei. Aceste două boli însă își declanșează atacul doar când pacientul este debilitat; în cazul Principiului Amar, terenul favorabil pentru instalarea bolii apare atunci când se creează teama de așa-numita „realitate”.

Unii oameni, în dorința lor aprinsă de a-și construi o lume în care să nu poată pătrunde nici o amenințare externă, își sporesc în chip exagerat măsurile de apărare împotriva exteriorului — străini, locuri noi, experiențe diferite — și-și lasă interiorul descoperit. Tocmai de-aici începe Principiul Amar să provoace daune ireversibile.

Marea țintă a Principiului Amar (sau a Vitriolului, cum prefera dr. Igor să-l numească) era voința. Persoanele atacate de acest rău începeau să-și piardă orice fel de dorință și în câțiva ani ajungeau să nu mai poată ieși din lumea lor, întrucât cheltuiseră enorme rezerve de energie ridicând ziduri înalte pentru ca realitatea să fie ceea ce doreau ei înșiși.

Ca să evite atacul din exterior, își limitaseră și creșterea interioară. Continuau să meargă la serviciu, să se uite la televizor, să se vaite de trafic și să aibă copii, dar toate astea surveneau automat, și fără nici un fel de mare emoție lăuntrică, deoarece, la urma urmelor, totul era sub control.

Marea problemă a otrăvirii cu Principiul Amar era că nu se mai manifestau nici pasiunile — ura, dragostea, disperarea, entuziasmul, curiozitatea. După câțva timp, în insul intoxicat cu Principiul Amar nu mai rămânea nici o dorință. Nu mai avea

voință nici să trăiască, nici să moară, aici era problema.

Din acest motiv, pentru cei intoxicați cu Principiul Amar, eroii și nebunii erau totdeauna fascinanți: acestora nu le era teamă să trăiască sau să moară. Atât eroii cât și nebunii erau indiferenți în fața primejdiei și-și vedeau de drum fără să le pese de toate părerile contrare ale celorlalți. Nebunul se sinucidea, eroul se oferea martiriului în numele unei cauze, dar și unul, și altul mureau, iar cei amari își petreceau multe zile și nopți comentând absurdul și gloria celor două categorii. Era unicul moment în care omul amar avea putere să se cațere pe zidul său de apărare și să arunce o privire în exterior; dar, în scurt timp, mâinile și picioarele li se înmuiau și ei se întorceau la viața de toate zilele.

Omul amar își observa boala doar o dată pe săptămână: în după-amiezele de duminică. Atunci, cum nu mai avea la dispoziție munca sau rutina ca să-și aline simptomele, își dădea seama că ceva anume mergea foarte rău, deoarece tihna acelor după-amieze era infernală, timpul nu mai trecea și o iritare constantă se manifesta nestânjenit.

Venea însă ziua de luni, iar omul amar își dădea numaidecât uitării simptomele, măcar că tuna și fulgera împotriva faptului că nu avea niciodată timp să se odihnească și se plângea că sfârșiturile de săptămână trec foarte repede.

Singurul mare avantaj al bolii, din punct de vedere social, este că ea se și transformase într-o normă; prin urmare internarea nu mai era necesară,

cu excepția cazurilor în care intoxicația era atât de puternică, încât comportamentul bolnavului începea să-i afecteze pe ceilalți. Dar majoritatea celor otrăviți cu Principiul Amar puteau continua să rămână afară, fără a constitui o amenințare pentru societate sau pentru ceilalți, deoarece, datorită zidurilor înalte construite în jurul lor, se aflau complet izolați de lume, deși aparent luau parte la ea.

Dr. Sigmund Freud, inventând psihanaliza, descoperise libidoul și tratamentul pentru problemele provocate de el. În afara faptului de a fi descoperit Vitriolul, dr. Igor trebuia să demonstreze că, și în acest caz, tratamentul era posibil. Voia să-și lase numele în istoria medicinei, deși nu-și făcea nici o iluzie în privința dificultăților pe care va fi trebuind să le înfrunte ca să-și impună ideile, de vreme ce „normalii” erau mulțumiți de viețile lor și nu și-ar fi admis niciodată existența bolii, în timp ce „bolnavii” puneau în mișcare o uriașă industrie de aziluri psihiatrice, laboratoare, congrese etc.

„Știu că lumea nu-mi va recunoaște acum efortul”, își zise el în sinea lui, mândru că este neânțeles. În definitiv, acesta era prețul pe care erau nevoite să-l plătească geniile.

— Ce e cu dumneavoastră? — îl întrebă tânăra din fața lui —. S-ar părea că ați intrat în lumea pacienților dumneavoastră.

Dr. Igor ignoră comentariul lipsit de respect.

— Poți pleca acum — zise el.

Veronika nu știa dacă era zi sau noapte — dr. Igor stătea cu lumina aprinsă, dar așa făcea în fiecare dimineață. Când ajunsese pe culoar, văzu luna și-și dădu seama că dormise mai mult decât își închipuise.

În drum spre salon, observă o fotografie înrămată pe perete: era piața centrală din Ljubljana, înainte de a se fi ridicat statuia poetului Preseren, și în care se vedeau cupluri plimbându-se, probabil într-o duminică.

Se uită la data fotografiei: vara lui 1910.

Vara lui 1910. Erau acolo, prinși într-un moment al vieții lor, toți oamenii aceia, ai căror copii și nepoți muriseră de mult. Femeile purtau rochii grele, iar bărbații aveau toți pălărie, haină, cravată (sau pânză colorată, cum ziceau nebunii), ghete și umbrele sub braț.

Și căldura? Temperatura trebuie să fi fost aceeași din verile de azi, 35° la umbră. Ce-ar fi gândit oamenii aceia dacă ar fi venit acolo un englez în bermude și cămașă cu mâneci scurte, vestimentație mult mai potrivită pe căldură?

„Un nebun.”

Înțelesese perfect ce voia să spună dr. Igor. Tot așa, înțelegea că avusese parte totdeauna în viață de multă dragoste, afecțiune, protecție, dar că-i lipsea un element pentru ca toate acestea să se preschimbe într-o binecuvântare: ar fi trebuit să fie ceva mai nebună.

Părinții ei ar fi continuat s-o iubească oricum, dar nu îndrăznise să-și plătească prețul visului ei,

de teamă de a nu-i răni. Visul acela îi era îngropat în străfundurile memoriei, deși uneori fusese trezit de un concert sau de un disc frumos pe care se întâmpla să-l asculte. Ori de câte ori visul îi era trezit, sentimentul ei de frustrare era atât de puternic, încât făcea imediat tot ce-i stătea în puteri ca să-l adoarmă la loc.

Veronika știa, din copilărie, care îi era adevărata vocație: să fie pianistă!

O simțise încă de la prima lecție, la vârsta de doisprezece ani. Și profesoara ei îi remarcase talentul și-o îndemnase să devină profesionistă. Totuși, atunci când, mulțumită de câștigarea unui concurs, îi spusese mamei sale că avea să lase totul baltă și să se consacre doar pianului, ea o privise cu duioșie și-i răspunsese: „Nimeni nu poate trăi din cântatul la pian, draga mamei.”

„Bine, dar m-ai pus să iau lecții de pian!”

„Ca să-ți dezvolți înzestrările artistice, atât. Soții apreciază asta, și tu te poți remarca la petreceri. Uită gândul că vrei să devii pianistă și studiază dreptul, asta e profesia viitorului.”

Veronika făcuse tot ce-i ceruse mama sa, încredințată fiind că dânsa avea destulă experiență *ca să înțeleagă ce e realitatea*. Își termină studiile, intră la facultate, ieși din facultate cu o diplomă și note mari, dar nu obținu decât un post de bibliotecară.

„Trebuia să fi fost mai nebună.” Dar, cum se întâmpla pesemne cu majoritatea persoanelor, descoperise asta prea târziu.

Vru să-și continue drumul, când cineva o prinse de braț. Calmantul puternic pe care i-l administra-

seră îi curgea încă prin vine, așa încât nu reacționează când Eduard, schizofrenicul, începu să o conducă delicat în altă direcție, către sala de odihnă.

Luna era tot în primul pătrar, iar Veronika se și așezase la pian, la cererea tăcută a lui Eduard, când începu să se audă un glas care venea din sala de mese. Cineva vorbea cu accent străin, și Veronika nu-și amintea să mai fi auzit asemenea accent în Villette.

— Acum nu vreau să cânt la pian, Eduard. Vreau să știu ce se întâmplă pe lume, despre ce se vorbește aici, alături, cine e omul acela străin.

Eduard surâdea, poate fără să priceapă o vorbă din ce-i spunea Veronika. Ea își aminti însă de dr. Igor: schizofrenicii puteau intra și ieși din realitățile lor separate.

— Eu am să mor — continuă ea, în speranța că vorbele ei îl vor impresiona —. Moartea mi-a atins astăzi în treacăt fața cu aripile ei și mîine sau poimîi-ne o să-mi bată la ușă. Nu trebuie să te obișnuiești să asculți pianul în fiecare noapte.

Nimeni nu se poate obișnui cu nimic, Eduard. Uite, începuse să-mi placă iarăși soarele, munții, problemele, începusem să accept ideea că nimeni în afara mea nu e vinovat de lipsa de sens a vieții. Voiam să văd iarăși piața din Ljubljana, să simt ura și iubirea, disperarea și plictiseala, toate lucrurile astea simple și ridicole care fac parte din viața de toate zilele, dar care dau savoare existenței. Dacă aș putea să ies într-o bună zi de-aici, mi-aș permite să fiu nebună, fiindcă toată lumea este, iar cei mai răi sunt cei ce nu știu că sunt, deoarece tot repetă

ce le spun ceilalți.

Dar nimic din toate astea nu e cu putință, înțelegi? La fel, nici tu nu poți să-ți petreci toată ziua așteptând să se facă noapte, pentru ca una din paciente să cânte la pian, fiindcă toate se vor termina curând. Lumea mea și lumea dumitale sunt pe sfârșite.

Se ridică, mângâie tandru obrazul tânărului și se duse în sala de mese.

Când deschise ușa, dădu peste o scenă neobișnuită; mesele și scaunele fuseseră împinse la perete, lăsând un mare spațiu gol în centru. Acolo, așezați pe jos, se aflau membrii Frăției, ascultându-l pe un bărbat în costum cu cravată.

—... atunci îl poftiră pe marele maestru al tradiției sufiste, ca să țină o cuvântare — zicea el.

Când se deschise ușa, toți cei din sală priviră către Veronika. Bărbatul în costum i se adresă.

— Așezați-vă.

Ea se așează pe jos, lângă doamna cu părul alb, Mari, care fusese atât de agresivă la prima lor întâlnire. Spre surprinderea ei, Mari o întâmpină cu un zâmbet de bun-venit.

Omul în costum continuă:

— Nasrudin a fixat conferința la ora două după-amiază, și a fost un succes: cele o mie de bilete au fost în întregime vândute și peste șase sute de persoane au rămas afară, urmând să asiste la prelegere prin intermediul unei televiziuni cu circuit închis.

La ora două fix, a intrat un asistent al lui Nasrudin, spunând că, dintr-un motiv de forță majoră,

conferința avea să înceapă mai târziu. Unii s-au ridicat indignați, au cerut să li se restituie banii și au plecat. Chiar și așa, rămăsese multă lume în sală și afară.

La patru după-amiază, maestrul sufist tot nu-și făcuse apariția, și publicul părăsi, încetul cu încetul, sala, recuperându-și banii: în definitiv, ziua de muncă se terminase, venise momentul să se întoarcă acasă. Când se făcu ora șapte, cei o mie șapte sute de spectatori inițiali se reduceau la mai puțin de o sută.

Atunci intră Nasrudin. Părea beat turtă și se apucă să-i facă curte unei tinere frumoase din primul rând.

O dată trecută surpriza, lumea începu să se indigneze: după ce-i lăsase să-l aștepte patru ore bătute pe muchie, cum de se mai și comporta așa omul ăsta? Se făcură auzite câteva murmure de dezaprobare, dar maestrul sufist nu le dădu nici o importanță: continuă să spună în gura mare cât de *sexy* era fata și o invită să călătorească împreună cu el în Franța.

„Ce mai profesor, gândi Veronika. Oricum, n-am dat niciodată crezare unor asemenea lucruri.”

După ce le zise câteva protestatarilor, Nasrudin încercă să se ridice și căzu cât era de greu pe podea. Revoltate, și alte persoane se hotărâră să plece, zicând că totul nu era decât șarlatanie, că o să dezvăluiască ziarelor spectacolul acela degradant.

În sală rămaseră nouă persoane. Și, de îndată ce grupul celor indignați părăsi incinta, Nasrudin se ridică; era sobru, ochii îi străluceau și în jurul său

plutea o aură de respectabilitate și înțelepciune. „Dumneavoastră, cei care ați rămas aici, sunteți cei ce mă vor asculta”, zise el. „Ați trecut prin două dintre cele mai grele încercări de pe drumul spiritual: răbdarea de a aștepta momentul prielnic și curajul de a nu te lăsa decepționat de ceea ce-ți iese în cale. Vouă vă voi da învățătura.” Și Nasrudin le împărtăși câteva dintre tehnicile sufiste.

Bărbatul făcu o pauză și scoase din buzunar un fluier ciudat.

— Acum să ne odihnim un pic, iar apoi ne vom face meditația.

Grupul se ridică în picioare. Veronika nu știa ce să facă.

— Ridică-te și dumneata — zise Mari, luând-o de mână —. Avem cinci minute de pauză.

— Plec, nu vreau să deranjez.

Mari o conduse într-un colț.

— N-ai învățat nimic, nici măcar în apropierea morții? Nu te mai gândeai tot timpul că deranjezi, că-ți tulburi aproapele! Dacă oamenilor nu le place, n-au decât să se plângă! Și dacă n-au curaj să se plângă, treaba lor!

— Atunci când m-am apropiat de dumneavoastră, am făcut ceva ce înainte n-aș fi îndrăznit niciodată să fac.

— Și te-ai lăsat intimidată de o simplă glumă a unor nebuni. De ce n-ai continuat? Ce aveai de pierdut?

— Demnitatea mea. Faptul de a mă afla într-un loc unde nu sunt bine venită.

— Ce este demnitatea? Înseamnă a voi ca toată lumea să creadă că ești bună, manierată,

plină de dragoste pentru aproapele? Respectă natura; vezi mai multe filme cu animale și observă cum luptă pentru spațiul lor. Toți am fost încântați de palma dată de tine.

Veronika nu mai avea timp să lupte pentru nici un spațiu, așa că schimbă vorba: întrebă cine era bărbatul acela.

— Ești mai bine — răsă Mari —. Pui întrebări fără teama de a fi socotită indiscretă. Bărbatul acesta e un maestru sufist.

— Ce înseamnă *sufi*?

— Lână.

Veronika nu pricepu. Lână?

— Sufismul e o tradiție spirituală a dervișilor, în care maeștrii nu se străduiesc să facă paradă de înțelepciune, iar discipolii dansează, se învârtesc și cad în transă.

— La ce bun?

— Nu sunt foarte sigură, dar grupul nostru a decis să trăiască toate experiențele interzise. Toată viața mea, guvernul ne-a educat zicând că orice căutare spirituală nu există decât ca să-l îndepărteze pe om de problemele lui reale. Spune-mi însă: nu crezi că încercarea de-a înțelege viața e o problemă reală?

Da. Este o problemă reală. Dar nu era sigură ce vrea să spună cuvântul *realitate*.

Bărbatul în costum, un maestru sufist, după Mari, ceru ca toți să se așeze în cerc. Scoase toate florile dintr-o vază aflată în sala de mese, cu excepția unui trandafir roșu, și-o plasă în centrul grupului.

— Uite unde-am ajuns — zise Veronika pentru

Mari —. Un nebun a hotărât că e posibil să crești flori iarna, și așa se face că azi avem trandafiri tot anul, în toată Europa. Crezi că un maestru sufist, cu toate cunoștințele lui, e capabil să facă așa ceva?

Mari păru că-i ghicește gândul.

— Lasă criticile pentru mai târziu.

— O să-ncerc. Deși tot ce am e prezentul, după cât se pare foarte scurt.

— Exact asta are toată lumea, și e totdeauna scurt, chiar dacă unii cred că au un trecut, în care au acumulat lucruri, și un viitor în care vor acumula și mai multe. Pentru că veni vorba de prezent, te-ai masturbat mult până acum?

Deși calmantul încă-și mai făcea efectul, Veronika își aminti de prima frază pe care o auzise în Villette.

— Când am fost adusă la Villette, încă plină de tuburi de respirație artificială, am auzit clar pe cineva întrebându-mă dacă vreau să fiu masturbată. Ce-i cu asta? De ce trăiți aici cu gândul la asemenea lucruri?

— Aici și afară. Numai că, în cazul nostru, nu avem nevoie să ne ferim.

— Dumneata m-ai întrebat atunci?

— Nu. Dar cred că trebuie să știi până unde îți poate ajunge plăcerea. Data viitoare, cu un pic de răbdare, o să-ți poți duce partenerul până acolo, în loc să fii condusă dumneata de el. Chiar dacă-ți rămân doar două zile de viață, cred că nu trebuie să pleci de-aici fără să știi unde ai putea ajunge.

— Să nu fie cu schizofrenicul care mă așteaptă ca să mă asculte la pian.

— Cel puțin e un bărbat frumos.

Bărbatul în costum ceru să se facă tăcere, întreru-pând șueta. Le ceru tuturora să se concentreze asupra trandafirului și să-și golească mintea.

— Gândurile se vor întoarce, dar încercați să le evitați. Aveți două opțiuni: să vă dominați mintea sau să fiți dominați de ea. Ați și trăit această de-a doua alternativă, V-ați lăsat antrenați de frici, nevroze, nesiguranță, fiindcă omul are această tendință către autodistrugere.

Nu confundați nebunia cu pierderea controlului. Amintiți-vă că, în tradiția sufistă, principalul maestru, Nasrudin, este exact ceea ce toată lumea zice că e un nebun. Și tocmai pentru că e considerat smintit de concetățenii săi, Nasrudin are posibilitatea de a spune tot ce-i trece prin minte și de a face tot ce i se năzărește. Așa era și cu bufonii de la curte, în Evul Mediu; îl puteau înștiința pe rege de toate primejdiile pe care miniștrii lui nu îndrăzneau să le comenteze, din pricină că se temeau să nu-și piardă funcțiile. Așa trebuie să se întâmple și cu voi, rămâneți nebuni, dar comportați-vă ca persoane normale. Riscați să fiți diferiți, dar învățați să o faceți fără să atra-geți atenția. Concentrați-vă asupra florii acesteia și lăsați să vi se manifeste adevăratul Eu.

— Ce este adevăratul Eu? — îl întrerupse Veronika. Poate că toți ceilalți de acolo știau, dar asta n-avea nici o importanță: trebuia să-și pună mai puțin problema de a nu-i deranja pe ceilalți.

Bărbatul păru surprins de întrerupere, dar răspunse:

— E ceea ce ești dumneata, nu ceea ce fac ceilalți din dumneata.

Veronika se hotărâ să facă exercițiul, străduindu-se din răputeri să descopere cine era ea însăși. În zilele petrecute în Villette simțise lucruri pe care niciodată nu le trăise cu atâta intensitate, ură, dragoste, dor de viață, teamă, curiozitate. Poate că Mari avea dreptate: știa oare cu adevărat ce însemna să aibă orgasm? Sau nu ajunsese decât până unde voiseră bărbații să o ducă?

Domnul în costum începu să cânte din fluier. Treptat muzica îi liniști sufletul și izbuti să se concentreze asupra trandafirului. Putea să fi fost efectul calmantului, dar fapt este că, de când ieșise din cabinetul dr. Igor, se simțea foarte bine.

Știa că avea să moară curând: de ce să se mai teamă? N-ar ajuta-o cu nimic și nici n-ar evita atacul fatal de cord; cel mai bine era să profite de zilele sau orele care-i mai rămăseseră, făcând ceea ce nu făcuse niciodată.

Muzica era blândă, iar lumina scăzută din sala de mese crea o atmosferă aproape religioasă. Religia: de ce n-ar încerca să se cufunde în sine și să vadă ce-i mai rămăsesese din credințele, din credința ei?

Pentru că muzica o conducea dincolo, să înceteze a se mai gândi la ceva, doar SĂ FIE. Veronika se abandonează, contemplă trandafirul, văzu cine era, îi plăcu și regretă că fusese atât de grăbită.

Când meditația luă sfârșit și maestrul sufist plecă, Mari mai rămase puțin în sala de mese, conver-sând cu Frăția. Veronika se plânse că e obosită și plecă numaidecât, calmantul ce-i fusese administrat de dimineață era suficient, la drept vorbind, ca să adoarmă și un taur, și totuși ea fusese în stare să rămână trează până la ora aceea.

„Așa e tinerețea, își stabilește propriile limite fără a-i păsa dacă trupul le suportă. Și trupul le suportă întotdeauna.”

Lui Mari nu-i era somn; dormise până târziu, apoi se hotărâse să facă o plimbare prin Ljubljana — dr. Igor pretindea ca membrii Frăției să iasă din Vilete în fiecare zi. Se dusese la cinema și readormise în fotoliu la un film teribil de plicticos despre conflictele dintre soț și soție. Ce Dumnezeu, n-aveau alte subiecte? De ce să tot repeți aceleași istorii — soțul cu o amantă, soțul cu soția și copilul bolnav, soțul cu soția, amanta și copilul bolnav? Erau pe lume lucruri mai importante de povestit.

Conversația din sala de mese durase puțin; meditația relaxase grupul și toți hotărâseră să se întoarcă în dormitoare, mai puțin Mari, care ieși să facă o plimbare prin grădină. În drum, trecu prin living și văzu că Veronika nu reușise să se ducă în salonul ei: cânta pentru Eduard, schizofrenicul, care se vede treaba că rămăsese între timp să o aștepte lângă pian. Nebunii, ca și copiii, nu se urnesc din loc până ce nu-și văd împlinite dorințele.

Aerul era înghețat. Mari se întoarse, își puse ceva pe ea, și ieși din nou. Afară, departe de privirile tuturor, își aprinse o țigară. Fumă fără nici un sentiment de vinovăție și fără grabă, reflectând la tânăra femeie, la pianul pe care-l auzea și la viața din afara zidurilor de la Villette, care devenise insuportabil de grea pentru toată lumea.

În opinia lui Mari, această dificultate nu se datora haosului sau dezorganizării sau anarhiei, ci excesului de ordine. Societatea avea tot mai multe reguli și legi care contracarau regulile, și noi reguli ca să contracareze legile; împrejurarea asta îi făcea pe oameni înfricoșați, și nu făceau nici măcar un pas în afara regulamentului invizibil care conducea viața tuturor.

Mari o știa din proprie experiență; petrecuse patruzeci de ani din viață lucrând ca avocată, până ce boala o adusese la Villette. Chiar la începutul carierei își pierduse rapid viziunea naivă despre Justiție și ajunsese să înțeleagă că legile nu fuseseră create ca să rezolve probleme, ci ca să prelungească la nesfârșit disputele.

Păcat că Allah, Iehova, Dumnezeu — nu contează cum îl numim — nu a trăit în lumea de azi. Căci dacă ar fi făcut-o, am fi fost cu toții încă în Paradis, în timp ce El s-ar afla aici, răspunzând la recursuri, apeluri, cereri, comisii rogatorii, mandate de aducere, verdicte preliminare, și ar trebui să-și explice în nenumărate audiențe decizia de a-i expulza din Paradis pe Adam și pe Eva doar pentru încălcarea unei legi arbitrare, fără nici un fundament juridic: să nu mănânce fructe din pomul cunoștinței binelui și al răului.

Dacă El n-ar fi vrut să se întâmple una ca asta, de ce a plasat pomul cu pricina în mijlocul Grădinii, și nu în afara zidurilor Paradisului? Dacă ar fi fost chemată să apere cuplul, Mari l-ar acuza cu siguranță pe Dumnezeu de „neglijență administrativă”, deoarece, în afara faptului de a fi plasat pomul într-un loc eronat, nu l-a încercuit cu afișe, cu bariere, omițând să ia măsurile minime de siguranță și expunându-i pericolului pe trecători.

Mari îl putea acuza și de „instigare la crimă”: le-a atras atenția lui Adam și Evei asupra locului exact unde se afla pomul. Dacă n-ar fi spus nimic, generații după generații s-ar fi perindat pe Pământul acesta fără ca nimeni să manifeste vreun interes pentru fructul oprit, căci pomul s-ar fi găsit într-o pădure plină de pomi asemănători, dar fără nici o valoare specifică.

Dumnezeu însă nu procedase așa. Dimpotrivă, dădu legea și găsi o cale de a convinge pe cineva s-o încalce, ca să poată inventa Pedeapsa. Știa că Adam și Eva au să se plictisească până la urmă de atâta perfecțiune și, mai curând sau mai târziu, aveau să-l pună răbdarea la încercare. Rămase la pândă acolo, fiindcă poate și El, Dumnezeul Atotputernic, se plictisise de funcționarea perfectă a lucrurilor: dacă Eva n-ar fi mâncat mărul, ce lucru interesant s-ar mai fi putut întâmpla în următoarele miliarde de ani?

Nimic.

Când legea a fost încălcată, Dumnezeu sau Judecătorul Atotputernic a mai simulat și o urmărire, ca și cum n-ar fi cunoscut toate ascunzișurile posibile. Cu îngerii privind peste tot și savurând

distracția (și viața lor trebuie să fi fost foarte plicticoasă, de când Lucifer părăsise Cerul), El începu să umble. Mari își imagina ce scenă frumoasă dintr-un film de suspans ar oferi acel episod biblic: pașii lui Dumnezeu, privirile speriate pe care le schimbau între ei cei doi, picioarele care se opreau brusc în dreptul ascunzișului.

„Adame, unde ești?”, întrebese Domnul.

„Am auzit glasul tău în rai și m-am temut, că eu sunt gol, și m-am ascuns”, răspunsese Adam, fără a ști că, plecând de la afirmația asta, își recunoscuse acuzația de crimă.

Gata. Printr-un simplu truc, lăsând să se creadă că nu știa unde era Adam și nici de ce fugise, Dumnezeu obținuse ceea ce voia. Chiar și așa, ca să nu lase nici o îndoială asistenței angelice care urmărea cu atenție scena respectivă, El se hotărâ să meargă și mai departe.

„Cine ți-a spus că ești gol?”, zisese Dumnezeu, știind că întrebarea nu avea decât un răspuns posibil: pentru că am mâncat din pomul care-mi îngăduie să înțeleg asta.

Cu acea întrebare, Dumnezeu le-a demonstrat îngerilor că era drept și osândea cuplul întemeindu-se pe toate probele existente. Mai departe, nu mai conta să afle dacă vina îi aparținea femeii, nici ca ei să se roage de iertare; Dumnezeu avea nevoie de un exemplu, așa încât nici o altă ființă — pământească sau cerească — să nu mai cuteze vreodată să se opună ho-tărârilor Sale.

Dumnezeu expulză perechea, copiii lor plătiră până la urmă și ei pentru crimă (așa cum se întâmplă până astăzi cu copiii criminalilor) și

sistemul juridic a fost inventat: legea, încălcarea legii (logică sau absurdă, nu avea nici o importanță), judecata (în care cel mai experimentat îl învinge totdeauna pe cel naiv) și pedeapsa.

Cum întreaga umanitate fusese condamnată fără drept de apel, ființele umane se hotărâseră să-și creeze mecanisme de apărare, în eventualitatea că Dumnezeu s-ar decide iarăși să-și manifeste puterea arbitrară. Dar, în decursul mileniilor de studii, oamenii au inventat atâtea instrumente juridice, încât s-a mers prea departe, și acum Justiția este un hățiș de clauze, jurisprudențe, texte contradictorii, încât nimeni nu mai reușește să priceapă ceva.

În asemenea măsură, încât, atunci când Dumnezeu s-a hotărât să schimbe planul și să-L trimită pe Fiul Său ca să mântuiască lumea, ce s-a întâmplat? A căzut în plasele Justiției pe care o născocise El însuși.

Hățișul legilor produse până la urmă atâta confuzie, încât Fiul a sfârșit răstignit pe o cruce. N-a fost un proces simplu: de la Anna la Caiafa, de la preoți la Pilat, care a susținut că nu are legi suficiente după Codul Roman. De la Pilat la Irod, care, la rândul său, a susținut că legea iudaică nu permitea condamnarea la moarte. De la Irod iarăși la Pilat, care a mai încercat un apel, oferind publicului o înțelegere juridică: l-a biciuit și le-a arătat rănilor lui, dar n-a mers.

Așa cum fac procurorii moderni, Pilat s-a decis să se salveze pe spezele condamnatului: s-a oferit să-l dea pe Baraba în schimbul lui Isus, știind că

Justiția, ajunsă aici, se transformase într-un mare spectacol în care e nevoie de un final apoteotic, și anume moartea unui osândit.

În cele din urmă, Pilat s-a folosit de articolul care-i acorda judecătorului, iar nu celui care era judecat, beneficiul îndoielii: s-a spălat pe mâini, ceea ce vrea să zică „nici da, nici nu”. Era mai mult un artificiu menit să salveze sistemul juridic roman, fără a altera bunele relații cu magistrații locali, și chiar putând transfera greutatea deciziei către popor, în caz că acea sentință ar fi creat probleme, procedând ca și cum vreun inspector din capitala Imperiului ar fi venit în persoană să constate ce se întâmplase.

Justiție. Drept. Deși indispensabile pentru ajutorarea nevinovaților, ele nu funcționau totdeauna după placul tuturor. Mari era bucuroasă că se afla departe de toată acea babilonie, deși în noaptea asta, cu pianul acela cântând, nu mai era atât de sigură că Villette era locul potrivit pentru ea.

„Dacă mă voi decide să ies de aici, nu mă voi mai întoarce în justiție, nu voi mai conviețui cu nebuni care se socotesc normali și plini de importanță, dar a căror unică menire în viață este să facă totul mai dificil pentru ceilalți. O să fiu croitoreasă, brodeză, o să vând fructe în fața Teatrului Municipal. Mi-am dat destul tribut de nebulie inutilă.”

La Villette era permis fumatul, dar era interzis să arunci țigara pe gazon. Cu voluptate, ea făcu tocmai ceea ce era interzis, pentru că marele avantaj al șederii acolo era de a nu respecta

regulamentele și, chiar dacă o făceai, de a nu suporta consecințe mai grave.

Se apropie de poarta de intrare. Portarul — era totdeauna un portar acolo, în definitiv asta era legea — o salută cu o înclinare a capului și-i deschise poarta.

— Nu ies — zise ea.

— Frumos pian — răspunse portarul —. Se aude aproape în fiecare noapte.

— Dar n-o să mai țină mult — zise ea, îndepărtându-se repede, ca să nu trebuiască să dea explicații.

Își aminti ce anume citise în ochii tinerei femei, în momentul când ea își făcuse intrarea în sala de mese: frică.

Frică. Veronika putea simți nesiguranță, timiditate, rușine, constrângere, dar de ce frică? Acest sentiment nu se justifică decât în fața unei amenințări concrete, precum fiare sălbatice, oameni înarmați, cutremure, dar niciodată un grup de inși reuniți într-o sală de mese.

„Așa e însă omul”, se consolă ea. „Ne-am înlocuit aproape toate emoțiile cu frica.”

Și Mari știa prea bine ce spune, deoarece acesta era motivul care o adusese la Villette: sindromul de panică.

Mari strânsese în camera ei o adevărată colecție de articole despre boala sa. Acum începuse să se vorbească deschis despre acest subiect, și de curând văzuse o emisiune de televiziune germană, unde câteva persoane relatau experiențele prin

care trecuseră. În aceeași emisiune, o anchetă dezvăluia că o parte semnificativă din populația umană suferă de sindromul de panică, deși aproape toți cei afectați se străduiau să-și ascundă simptomele, temându-se să nu fie luați drept nebuni.

Dar atunci când Mari avusese prima criză, nu se știa nimic din toate astea. „A fost un infern. Infernul adevărat”, își zise în sinea ei, aprinzându-și încă o țigară.

Pianul continua să cânte, tânăra părea să aibă suficientă energie pentru o noapte albă.

De când intrase în sanatoriu fata aceea, mulți pacienți fuseseră afectați, și Mari se număra printre ei. La început, se străduise s-o evite, temându-se să nu-i trezească voința de a trăi; era mai bine ca ea să continue a-și dori moartea, fiindcă nu mai putea scăpa. Dr. Igor răspândise zvonul că și dacă ar fi continuat să-i administreze injecții zilnice, starea tinerei avea să se înrăutățească văzând cu ochii și nu va putea fi salvată cu nici un chip.

Pacienții înțeleseseră mesajul și se ținuseră la distanță de femeia condamnată. Dar, fără ca rumenii să știe exact de ce, Veronika începuse să lupte pentru viață, deși numai două persoane se apropiaseră de ea: Zedka, pacienta care urma să fie externată chiar mâine și care oricum nu vorbea mult. Și Eduard.

Mari simțea nevoia să stea de vorbă cu Eduard: el o asculta totdeauna cu respect. Oare tânărul nu pricepea că o trăgea înapoi în lume? Și că asta era cel mai rău lucru pe care i-l putea face cuiva lipsit

de speranța de a fi salvat?

Trecu în revistă nenumărate posibilități de a-i explica problema: dar toate presupuneau să-i inculce sentimentul de vinovăție, ceea ce ea n-ar fi acceptat să facă niciodată. Mari reflectă un pic și hotără să lase ca lucrurile să decurgă în ritmul lor normal; nu mai profesa ca avocat și nu voia să dea un exemplu rău, creând noi legi de comportament într-un loc unde domnea anarhia.

Dar prezența fetei afectase multă lume acolo, și unii erau dispuși să-și regândească viața. La două în-tâlniri ale Frăției, cineva încercase să explice ce anume se întâmpla: decesele la Villete surveneau brusc, fără a-i da nimănui răgazul de a gândi asupra lor, sau la finele unei boli prelungite, când moartea e totdeauna o binecuvântare.

În cazul acelei tinere, scena însă era dramatică, pentru că ea era tânără, începuse a dori din nou să trăiască, și toți știau că era cu neputință. Unii se întrebau: „Și dacă așa ceva mi s-ar întâmpla și mie? Având șansa de a trăi, oare mi-o folosesc din plin?”

Unii nu-și băteau capul cu răspunsul; renunțaseră de mult și făceau parte acum dintr-o lume unde nu există nici viață, nici moarte, nici spațiu, nici timp. Alții însă erau siliți să reflecteze, și Mari făcea parte dintre aceștia.

Veronika încetă o clipă să cânte și o privi pe Mari afară, înfruntând frigul nocturn într-o haină subțire; ce, voia să se omoare?

„Nu. Eu am fost cea care am vrut să mă omor.”
Se întoarse la pian. În ultimele-i zile de viață își împlinise în sfârșit marele vis: acela de-a cânta, cu sufletul și cu inima, atâta timp cât voia și cum socotea mai bine. N-avea nici o importanță dacă unica asistență era un tânăr schizofrenic; el părea să înțeleagă muzica, și doar asta conta.

Mari nu dorise niciodată să se omoare. Dimpotrivă, acum cinci ani, în același cinematograful în care se aflase azi, asista îngrozită la un film despre mizeria din El Salvador și se gândea cât de importantă era viața ei. Pe atunci, cu copiii deja mari și angajați în profesiile lor, era decisă să abandoneze munca detestată și interminabilă de avocat, ca să-și dedice restul zilelor activității într-o organizație umanitară. Zvonurile despre războiul civil sporeau clipă de clipă, dar Mari nu le dădea crezare: era cu neputință ca, la sfârșit de secol, Comunitatea Europeană să îngăduie declanșarea unui nou război la porțile ei.

De cealaltă parte a lumii însă opțiunea pentru tragedii era excesivă: și printre aceste tragedii era cea din El Salvador, cu copiii înfometați pe străzi, obligați să se prostitueze.

— Ce oroare — îi spuse soțului ei, așezat în fotoliul de alături.

El încuviință din cap.

Mari își amânase decizia multă vreme, dar poate acum era momentul să o discute cu el. Aveau toate bunurile pe care le putea oferi viața: casă, slujbe, copii buni, confortul necesar, divertismente și cultură. De ce să nu facă acum ceva și pentru semenii? Mari avea contacte la Crucea Roșie, știa că aveau nevoie acută de voluntari în multe părți din lume.

Era sătulă să mai muncească în condiții de birocrație și procese, simțindu-se incapabilă să ajute oameni care-și pierdeau ani buni de viață ca să rezolve cine știe ce probleme pe care nu ei le

creaseră. Munca la Crucea Roșie avea să dea însă rezultate imediate.

Se hotărâ ca, de îndată ce aveau să iasă de la cinematograful, să-l invite la o cafea și să discute ideea.

Filmul arăta cum un funcționar al guvernului sal-vadorian prezenta o scuză lipsită de interes în legătură cu o nedreptate evidentă și, brusc, Mari simți că bătăile inimii i se accelerează.

Își zise că nu era nimic. Pesemne aerul închis din sala de cinematograful o asfixia; dacă simptomul avea să persiste, avea să iasă în sala de așteptare ca să respire nițel.

Dar, într-o succesiune rapidă de evenimente, inima prinse să-i bată din ce în ce mai tare și se simți inundată de o sudoare rece. Se sperie și încercă să se concentreze asupra filmului, ca să vadă dacă nu-și putea alunga orice gândire negativă din cap. Constată însă că nu mai putea urmări ceea ce se întâmpla pe pânză; imaginile continuau, subtitrările erau vizibile, pe când Mari părea a fi intrat într-o realitate complet diferită, în care toate acelea erau străine, dezordonate, aparținând unei lumi în care ea nu mai fusese niciodată.

— Mi-e rău — îi spuse ea soțului său. Făcuse tot posibilul să evite comentariul acesta, căci însemna că ceva nu era în regulă cu ea. Dar îi era imposibil să mai amâne.

— Să ieșim — răspunse el.

Când apucă mâna femeii ca s-o ajute să se ridice, văzu că era ca gheața.

— N-o să reușesc s-ajung pân-afară. Te rog, spune-mi ce se-ntâmplă.

Soțul ei se sperie. Fața lui Mari era transpirată toată, și ochii îi străluceau neobișnuit.

— Fii calmă. Ies eu și chem un medic.

Fu cuprinsă de disperare. Cuvintele i le înțelegea, dar tot restul — cinematograful, penumbra, persoanele așezate una lângă alta și uitându-se la un ecran strălucitor — , toate acelea îi păreau amenințătoare. Avea certitudinea că este vie, putea chiar atinge viața din jurul ei, ca și cum ar fi fost un corp solid. Niciodată nu mai trecuse prin așa ceva.

— Sub nici un motiv nu mă lăsa aici singură. Mă ridic și ies cu tine. Dar mergi încet.

Cei doi cerură scuze spectatorilor de pe același rând și-ncepură să meargă spre fundul sălii, unde se afla ușa de ieșire. Inima lui Mari era acum dezlănțuită și era sigură, absolut sigură că n-avea să reușească să mai iasă din sala aceea. Tot ce făcea, fiecare gest al ei — deplasarea unui picior în fața celuilalt, scuzele cerute, faptul de a se agăța de brațul soțului ei, inspirația și expirația — păreau conștiente și premeditate, și gândul acesta era înspăimântător.

În viața ei nu simțise asemenea frică.

„O să mor într-o sală de cinema.”

Și gândea astfel pentru că o prietenă de-a ei murise într-o sală de cinema, cu mulți ani în urmă: un anevrism îi explodase în creier.

Anevrismele cerebrale sunt ca niște bombe cu ceas. Mici varice care se formează în vasele sanguine, ca bășicile la pneurile uzate, și care pot rămâne acolo de-a lungul întregii vieți a unei persoane, fără să intervină nimic. Nimeni nu știe

dacă are un anevrism până ce nu e descoperit întâmplător, ca în cazul unei radiografii a creierului efectuate din alte motive, sau în momentul când face explozie, inundând totul cu sânge, lăsând imediat persoana respectivă în comă și pro-vocând de obicei moartea în scurt timp.

Mergând pe culoarul sălii întunecoase, Mari își amintea de prietena pe care o pierduse. Cel mai ciudat însă era modul în care explozia anevrismului îi afecta percepția: parcă ar fi fost transportată pe altă planetă, parcă atunci ar fi văzut prima dată fiecare lucru familiar.

Și spaima terifiantă, inexplicabilă, panica de a se afla pe altă planetă. Moartea.

„Nu pot gândi. Trebuie să mă prefac că totul e bine, și totul va fi bine.”

Încercă să se comporte firesc și, vreme de câteva secunde, senzația de straniețe dispăru. Din clipa în care avusese primul simptom de tahicardie până când ajunse la ușă trecuseră cele mai terifiante două minute din viața ei.

Când ajunseră în foaierul luminat, totul păru însă că o ia de la capăt. Culoarele erau puternice, zgomotul străzii de afară părea să pătrundă prin toate ungherele, iar lucrurile erau absolut ireale. Începu să observe detalii la care nu luase niciodată seama: claritatea viziunii, de pildă, care acoperă doar o mică arie asupra căreia ne concentrăm ochii, în timp ce restul ră-mâne total nefocalizat.

Mai mult încă: știa că tot ce vedea în jurul ei nu era altceva decât o scenă creată de impulsuri electrice din creierul ei, utilizând impulsurile

luminoase care străbăteau un corp gelatinos numit „ochi”.

Nu. Nu putea începe să gândească așa. Dacă avea să o ia pe panta asta, avea să înnebunească de tot.

Ajunsă aici, teama de anevrism îi trecuse; ieșise din sala de cinema și era în viață, în vreme ce prietena ei nu avusese timp nici să se urnească de pe scaun.

— Chem o ambulanță — zise soțul ei, văzând fața palidă și buzele fără culoare ale soției sale.

— Cheamă un taxi — ceru ea, ascultându-și sunetele ce-i ieșeau din gură, conștientă de vibrația fiecărei corzi vocale.

A merge la spital însemna să accepte că se simțea într-adevăr foarte rău: Mari era decisă să lupte până în ultima clipă pentru ca lucrurile să redevină cum fuseseră.

Ieșiră din foaier, și frigul tăios păru să aibă un efect pozitiv; Mari își recăpătă cât de cât autocontrolul, deși panica, teroarea inexplicabilă, continua. În timp ce soțul, disperat, încerca să găsească un taxi la acea oră din noapte, ea se așeză pe bordura trotuarului și încercă să nu se mai uite la ceea ce era în jurul ei, deoarece copiii jucându-se, autobuzele trecând, muzica venind dintr-un parc de distracții din apropiere, totul îi părea absolut supraréalist, înfricoșător, ireal.

Apăru în fine un taxi.

— La spital — zise soțul, ajutând-o pe soția sa să urce.

— Acasă, pentru Dumnezeu — ceru ea —. Nu

mai voia locuri străine, avea nevoie cu disperare de lucruri familiare, obișnuite, capabile să diminueze frica pe care o simțea.

În vreme ce taxiul se îndrepta spre adresa indicată, tahicardia scăzu în intensitate, iar temperatura corpului începu să-i revină la cea normală.

— Îmi e mai bine — îi spuse soțului ei —. Trebuie să fie din ceva ce am mâncat.

Când ajunseră acasă, lumea păru din nou cea pe care o cunoscuse din copilărie. Văzându-și soțul că se îndreaptă spre telefon, îl întrebă ce voia să facă.

— Să chem un doctor.

— Nu-i nevoie. Uită-te la mine, mi-e bine acum. Culoarele feței îi reveniseră, inima îi bătea normal și frica incontrolabilă dispăruse.

Mari dormi un somn greu în noaptea aceea și se trezi cu certitudinea că cineva îi turnase cine știe ce drog în cafeaua pe care o băuseră înainte de a intra în cinematograf. Totul fusese o glumă periculoasă și era dispusă, la sfârșitul după-amiezei, să cheme un procuror și să facă cercetări la bar spre a încerca să descopere pe autorul iresponsabil al ideii.

Merse la lucru, rezolvă câteva procese iminente, încercă să se ocupe de cele mai diverse probleme, experiența din ziua anterioară încă o lăsase nițel speriată și simțea nevoia să-și demonstreze că tot ce se întâmplase nu avea să se mai repete niciodată.

Comentă cu unul dintre asociații săi filmul

despre El Salvador și menționează, în treacăt, că se simțea obosită să facă în fiecare zi același lucru.

— Poate a sosit vremea să mă pensionezez.

— Bine, dar ești unul dintre cei mai buni avocați din câți avem — zise asociatul —. Și dreptul e una din rarele profesii în care vârsta contează totdeauna ca un avantaj. De ce nu-ți iei un concediu mai lung? Sunt sigur că te vei reîntoarce entuziasmată aici.

— Vreau să dau alt curs vieții mele. Să trăiesc o aventură, să-i ajut pe ceilalți, să fac ceva ce n-am mai făcut niciodată.

Conversația se isprăvi aici. Se duse până în piață, luă dejunul într-un restaurant mai scump decât cel unde obișnuia să mănânce și se întoarse mai repede la birou: din acel moment, retragerea ei începuse.

Ceilalți funcționari încă nu se întorseseră, și Mari profită ca să parcurgă lucrarea ce se mai afla pe masa ei. Deschise un sertar ca să ia un creion pe care-l punea mereu în același loc și nu izbuti să-l găsească. O fracțiune de secundă se gândi că se comporta poate ciudat, de vreme ce nu pusese creionul la locul cuvenit.

A fost destul pentru ca inima să-i bubuie din nou, iar groaza din noaptea trecută să-i revină cu toată forța.

Mari rămase ca paralizată. Soarele care intra prin jaluzele dădea tuturor lucrurilor o culoare diferită, mai vie, mai agresivă, dar ea avu senzația că urma să moară în următorul minut; totul acolo era absolut straniu, ce căuta ea în biroul acela?

„Doamne, nu cred în tine, dar ajută-mă.”

O năpădi iarăși transpirația rece și constată că nu-și putea controla frica. Dacă cineva ar fi intrat acolo chiar în clipa aceea, i-ar fi putut observa privirea înspăimântată, și ar fi fost pierdută.

„Frigul.”

Frigul o făcuse să se simtă mai bine ieri, dar cum să ajungă până-n stradă? Din nou percepea fiecare amănunt care i se întâmpla — ritmul respirației (erau momente când simțea că, dacă n-ar inspira și expira, corpul i-ar fi fost incapabil să facă asta de la sine), mișcările capului (imaginile își schimbau locul ca și cum ar fi fost o cameră de televiziune giratorie), inima îi bubuia tot mai puternic, corpul îi era scăldat de o sudoare rece ca gheața și vâscoasă.

Și teroarea. Fără nici o explicație, o frică imensă de a face indiferent ce, de a face fie și un pas, de a pleca de unde ședea.

„O să treacă.”

Trecuse și ieri. Acum însă era la birou, ce să facă? Se uită la ceas, care i se păru și el un mecanism absurd, cu două limbi care se învârteau în jurul aceluiași ax, indicând o măsură a timpului despre care nimeni nu spusese vreodată de ce trebuia să fie 12 și nu 10, ca toate celelalte măsuri ale omului.

„Nu mă pot gândi la lucrurile astea. Mă fac să-n-nebunesc.”

Nebună. Poate asta era cuvântul potrivit pentru ceea ce i se întâmpla; adunându-și întreaga voință, Mari se ridică și se îndreptă spre toaletă. Din fericire biroul era tot gol, și ea izbuti să ajungă acolo unde voia într-un minut, care i se păru o eternitate. Își

dădu cu apă pe față, și senzația de straniețe îi diminuea, dar frica stăruia.

„O să treacă”, își zicea în sinea ei. „Ieri a trecut.” Își amintea că totul, cu o zi înainte, durase aproximativ treizeci de minute. Se încuie într-una din toalete, se așază pe scaunul W. C.-ului și-și puse capul între genunchi. Poziția asta îi amplifică parcă zgomotul inimii, și Mari își îndreptă numaidecât bustul.

„O să treacă.”

Rămase acolo, crezând că nu mai știe cine este ea însăși, era iremediabil pierdută. Auzi pași intrând și ieșind din toaletă, robinete deschise și închise, conversații inutile pe teme banale. De mai multe ori cineva încercă să deschidă ușa cabinei unde se afla, dar după ce ea îngăima un fel de șoaptă, nimeni nu mai insista. Zgomotele de apă trasă aveau un sunet înfricoșător, în stare să dărâme clădirea și să-i ducă în iad pe toți ocupanții ei.

Dar, așa cum prevăzuse, frica îi trecu și inima îi reveni la starea normală. Din fericire, secretara ei era destul de incompetentă ca să nu-i remarce absența, altminteri tot biroul ar fi fost în toaletă, întrebând-o dacă se simte bine.

Când văzu că se poate controla din nou, Mari deschise ușa, se spală îndelung pe față și se întoarse în birou.

— Nu mai aveți fard pe față — zise o stagiară —. Vreți să vi-l împrumut pe-al meu?

Mari nu-și dădu osteneala să-i răspundă. Intră în birou, își luă poșeta, lucrurile personale, și-i spuse secretarei că avea să-și petreacă restul zilei acasă.

— Dar aveți stabilite o mulțime de întâlniri! — protestă secretara.

— Nu dumneata dai ordine, ci le primești. Fă exact ce-ți cer: anulează întâlnirile.

Secretara o privi lung pe acea femeie cu care lucra de aproape trei ani și care nu fusese niciodată grosolană. Se vede că i se întâmplase ceva foarte grav: poate cineva îi spusese că soțul ei era acasă cu o amantă, și ea voia să provoace un flagrant de adulter.

„E o avocată competentă, știe ce face”, își zise tâ-năra în sinea ei. Măine, cu siguranță, îi va cere scuze.

N-a mai existat nici un mâine. În noaptea aceea, Mari avu o lungă discuție cu soțul ei și-i descrie toate simptomele stării prin care trecuse. Ajunseră împreună la concluzia că palpitațiile cardiace, transpirația rece, straniețea, neputința și incapacitatea de autocontrol — totul putea fi rezumat într-un singur cuvânt: frica.

Amândoi, soț și soție, analizară ce se întâmplă. El se gândi la un cancer la creier, dar nu spuse nimic. Ea se gândi că avea premoniții despre ceva îngrozitor, dar nici ea nu spuse o vorbă. Căutară un teren comun de discuție, cu logica și rațiunea oamenilor maturi.

— Poate ar fi bine să-ți faci niște analize.

Mari fu de acord, cu o condiție: nimeni, nici chiar copiii lor, nu trebuiau să afle ceva.

A doua zi solicită — și primi — un concediu fără plată de treizeci de zile de la biroul de avocatură. Soțul ei se gândi să o ducă în Austria, unde se

găseau marii specialiști în maladii cerebrale, dar ea refuza să plece de acasă — crizele erau mai frecvente și durau mai mult.

Cu mare efort și cu ajutorul calmantelor, cei doi meraseră până la un spital din Ljubljana, și Mari se supuse unui număr imens de examene medicale. Nu i se găsi nimic anormal — nici măcar un anevrism, ceea ce o liniști pentru tot restul vieții.

Crizele de panică însă continuau. În timp ce soțul se ocupa de cumpărături și de gătit, Mari făcea o curățenie zilnică și obsesivă prin casă, pentru a-și menține gândirea concentrată asupra altor lucruri. Începu să citească toate cărțile de psihiatrie pe care le putea găsi, dar renunță numaidecât la lectură, pentru că i se părea că își identifică suferința cu fiecare dintre bolile descrise în ele.

Lucrul cel mai teribil era că acele crize nu mai constituiau o noutate, și totuși ea continua să simtă frica, înstrăinarea de realitate, incapacitatea de a se auto-controla. În plus, începu să-și facă reproșuri în legătură cu situația soțului ei, care era obligat să muncească dublu, suplinind-o în treburile ei de gospodină, cu excepția curățeniei.

Pe măsură ce treceau zilele fără ca situația să se rezolve, Mari începu să simtă — și să exprime — o iritare profundă. Totul era un pretext ca să-și iasă din fire și să înceapă să țipe, sfârșind invariabil într-un plâns de nestăpânit.

După expirarea celor treizeci de zile, asociatul lui Mari de la biroul de avocatură veni acasă la ei. Suna zilnic, dar ea nu răspundea la telefon sau îl ruga pe soțul ei să spună că e ocupată. În după-

amiaza aceea, sună la ușă până ce ea îi deschise. Mari petrecuse o dimineată liniștită. Îi făcu un ceai, vorbiră despre birou și el o întrebă când avea să se-ntoarcă la lucru.

— Niciodată.

El evocă discuția lor despre El Salvador.

— Ai muncit totdeauna pe brânci și ai dreptul să faci alegerea cea mai bună pentru dumneata — zise el fără urmă de ranchiună în glas —. Cred însă că munca, în asemenea cazuri, e cea mai bună terapie. Călătorește cât vrei, cunoaște lumea, fii utilă acolo unde crezi că e nevoie de dumneata, dar ușile biroului îți rămân deschise, în așteptarea întoarcerii.

Auzind acestea, Mari izbucni în plâns, cum i se în-tâmpla acum, cu mare ușurință.

Asociatul așteptă ca ea să se calmeze. Ca bun avocat ce era, nu puse nici o întrebare; știa că avea mai multe șanse de a primi un răspuns dacă tăcea, decât dacă-i adresa o întrebare.

Și așa a și fost. Mari îi povesti totul, de la cele în-tâmplăte în sala de cinematograf până la recente ei crize isterice împotriva bărbatului ei, care o ajuta atât de mult.

— Sunt nebună — zise ea.

— E posibil — răspunse el, cu aerul că înțelege totul, dar cu blândețe în glas —. În cazul ăsta, ai de făcut două lucruri: să te tratezi sau să continui așa bolnavă.

— Nu există tratament pentru ce simt eu. Sunt în posesia tuturor facultăților mele mintale, dar sunt apăsată fiindcă situația asta se prelungește de prea multă vreme. Dar nu am simptomele clasice ale

nebuniei — cum ar fi fuga din realitate, lipsa de interes sau agresivitatea necontrolată. Doar frica.

— Exact asta spun toți nebunii, că sunt normali.

Râseră amândoi, și ea mai făcu puțin ceai. Se întreținură despre timp, despre succesul independenței slovene, despre actualele tensiuni crescânde dintre Croația și Iugoslavia. Mari se uita la televizor toată ziua și era foarte bine informată despre tot.

Înainte de a-și lua rămas-bun, colegul ei reveni asupra subiectului.

— De curând s-a deschis un sanatoriu în oraș — zise el —. Capital străin și tratament de prim rang.

— Tratament pentru ce?

— Dezechilibre, să zicem. Și frica în exces e un dezechilibru.

Mari îi făgădui se se gândească, dar nu luă nici o decizie în această privință. Continuă să aibă crize de panică vreme de peste o lună, până ce-și dădu seama că nu numai viața personală, dar și căsnicia i se prăbușeau. Ceru din nou niște calmante și îndrăzni să iasă din casă, pentru a doua oară în șaizeci de zile.

Luă un taxi și se duse la noul sanatoriu. Pe drum, șoferul o întreabă dacă vizitează pe cineva.

— Se zice că e foarte confortabil, dar se mai zice și că nebunii sunt furioși și că tratamentele includ și șocuri electrice.

— Merg să vizitez pe cineva — răspunse Mari.

A fost suficientă o oră de conversație pentru ca două luni de suferință ale lui Mari să ia sfârșit. Șeful instituției — un bărbat înalt cu părul vopsit în negru,

care răspundea la numele de dr. Igor — îi arătă că era vorba doar de un caz al sindromului de panică, boală recent admisă în analele psihiatriei mondiale.

— Nu vreau să spun că boala ar fi nouă — explică el, cu grija de a fi bine înțeles —. Fapt este că cei afectați de ea obișnuiau s-o ascundă, din teama de a nu fi confundați cu nebunii. Este doar un dezechilibru chimic în organism, cum e și în cazul depresiei.

Dr. Igor scrisese o rețetă și-i spusese să se întoarcă acasă.

— Nu vreau să mă întorc acum — răspunse Mari —. Chiar după toate câte mi le-ați spus, nu simt că aș avea curajul să ies pe stradă. Căsnicia mea a ajuns să fie un infern și trebuie să-l las și pe soțul meu să-și revină după lunile acestea pe care și le-a petrecut îngrijindu-mă.

Așa cum se întâmplă mereu în asemenea cazuri — având în vedere că acționarii voiau să mențină spitalul în funcție la capacitatea maximă — dr. Igor acceptă s-o interneze, asigurând-o însă cu toată claritatea că nu era necesar.

Mari primi medicația adecvată, avu parte de un tratament psihologic, și simptomele se reduceră, dis-părând complet în cele din urmă.

Între timp însă povestea internării lui Mari se răs-pândi în micul oraș Ljubljana. Asociatul ei, prieteni de mulți ani, tovarăș al nu se știe câtor ceasuri de bucurie și teamă, veni s-o viziteze la Villete. O felicită pentru curajul de a-i fi acceptat sfatul. Dar apoi îi spusese și motivul pentru care venise:

— Poate că într-adevăr ar fi timpul să te pensionezi.

Mari pricepu ce se ascundea îndărătul cuvintelor lui: nimeni nu avea să-și mai încredințeze afacerile unei avocate care fusese internată într-un ospiciu.

— Ai spus că munca e cea mai bună terapie. Simt că trebuie să mă întorc, fie și pentru o perioadă foarte scurtă.

Așteptă o reacție din partea lui, dar el nu spuse nimic. Mari continuă:

— Chiar dumneata mi-ai sugerat să mă tratez. Când mă gândeam eu la pensionare, mă gândeam să mă retrag victorioasă, realizată, prin voința mea liberă și spontană. Nu vreau să-mi abandonez cariera în felul acesta, doar pentru că am fost învinsă. Dă-mi cel puțin o șansă de a-mi recupera autoconsiderația, după care îmi voi prezenta și cererea de pensionare.

Avocatul își dresе glasul.

— Eu ți-am sugerat să te tratezi, nu să te internezi.

— Dar era o problemă de supraviețuire. Pur și simplu nu mai reușeam să ies pe stradă, căsătoria mea se ducea de râpă.

Mari era conștientă că-și irosea vorbele. Nimic din ce i-ar fi spus nu l-ar fi putut face să-și schimbe gân-dul, la urma urmelor era în joc însuși prestigiul biroului de avocatură. Și totuși mai făcu o încercare.

— Am trăit aici în spital cu două feluri de oameni: unii care n-au nici o șansă de a se mai întoarce în societate și alții care sunt pe deplin vindecați, dar preferă să simuleze că sunt nebuni,

ca să nu mai trebuiască să înfrunte responsabilitățile vieții. Eu însă vreau, am nevoie să-mi recuperez plăcerea de a fi eu însămi, trebuie să mă conving că sunt capabilă să-mi iau propriile hotărâri. Nu pot fi obligată să fac lucruri contrare opțiunii mele.

— Putem face multe greșeli în viețile noastre — zise avocatul —. Mai puțin una: cea care ne distruge.

N-avea nici un rost să continue conversația: în opinia lui, Mari comisese greșeala fatală.

Două zile mai târziu, i se anunță vizita altui avocat, de astă dată de la alt birou, considerat cel mai temut concurent al, acum, ex-colegilor ei. Mari se bucură: poate aflaseră că ea e dispusă să accepte un nou post și astfel i se iva șansa de a-și recâștiga locul în lume.

Avocatul intră în sala de vizite, se așează în fața ei, surâse, o întrebă dacă se simțea mai bine și scoase diverse hârtii din servietă.

— Am venit în numele soțului dumneavoastră — zise el —. Aceasta este o cerere de divorț. Evident, el va suporta toate cheltuielile de spitalizare pe timpul cât veți rămâne aici.

De data asta, Mari nu reacționează. Semnă totul, cu toate că știa, potrivit dreptului pe care-l studiasse, că ar fi putut prelungi disputa indefinit. Imediat după aceea, merse la dr. Igor și-i spuse că simptomele de panică îi reveniseră.

Dr. Igor știa că minte, dar îi prelungi internarea pe timp nelimitat.

Veronika se hotărâ să se ducă la culcare, dar Eduard stătea mai departe în picioare lângă pian.

— Sunt obosită, Eduard. Trebuie să dorm.

I-ar fi plăcut să cânte pentru el, extrăgându-și din memoria anesteziată toate sonatele, recviemurile sau adagiile pe care le cunoștea, fiindcă el știa să admire fără să-i pretindă nimic. Corpul ei însă nu mai putea face față.

Era un bărbat atât de frumos! Dacă ar ieși măcar un pic din lumea lui și ar privi-o ca pe o femeie, atunci ultimele nopți de pe pământul acesta ar putea fi cele mai frumoase din viața ei, pentru că Eduard era unicul om capabil să înțeleagă că Veronika era o artistă. Stabilise cu bărbatul acela un soi de legătură cum nu mai stabilise cu nimeni altcândva, prin emoția pură a unei sonate sau a unui menuet.

Eduard era bărbatul ideal. Sensibil, educat, el distrusese o lume neinteresantă ca s-o reconstruiască în mintea lui, de astă dată cu noi culori, personaje, istorii. Și lumea asta includea o femeie, un pian și o lună care își urma creșterea.

— Aș putea să mă îndrăgostesc acum, să-ți dau ție tot ce am — zise ea, știind că el nu putea s-o înțeleagă —. Tu nu-mi ceri decât puțină muzică, dar eu reprezint mult mai mult decât îmi închipuiam și mi-ar plăcea să împărtășesc cu tine și alte lucruri pe care am ajuns să le-nțeleg.

Eduard surâse. Să fi priceput oare ceva? Veronika se simți speriată — ghidul bunelor maniere zice să nu trebuie să vorbești despre dragoste într-

un mod atât de direct, și niciodată cu un bărbat pe care l-ai văzut doar de câte va ori. Se hotărâ să continue însă, pentru că nu avea nimic de pierdut.

— Tu ești unicul bărbat de pe fața pământului de care mă pot îndrăgosti, Eduard. Și asta doar pentru că, atunci când eu voi muri, tu nu-mi vei simți lipsa. Nu știu ce simte un schizofrenic, dar cu siguranță dor de cineva nu-i poate fi.

Poate, la început, te va deruta faptul că nu va mai exista muzică noaptea; dar, ori de câte ori va răsări luna, se va găsi cineva dispus să cânte sonate, mai cu seamă într-un sanatoriu, dat fiind că aici toți suntem „lunatici”.

Nu știa care era legătura dintre nebuni și lună, dar trebuie să fi fost una foarte puternică, de vreme ce utilizau un astfel de cuvânt ca să-i caracterizeze pe bolnavii mintal.

— Și nici eu nu-ți voi duce lipsa, Eduard, pentru că voi fi moartă, departe de-aici. Și cum nu mi-e frică să te pierd, nu-mi pasă nici de ce gândești sau nu gân-dești despre mine, am cântat azi pentru tine ca o femeie îndrăgostită. A fost minunat. A fost cea mai extraordinară clipă din viața mea.

Aruncă o privire către Mari, afară. Își aminti de cuvintele ei. Și-l privi din nou pe tânărul din fața ei.

Veronika își scoase pulovărul, se apropie de Eduard, dacă e să facă ceva, s-o facă acum. Mari n-avea să suporte mult timp frigul de afară, după care o să intre înapoi.

El făcu un pas înapoi. Întrebarea din ochii lui era alta: când o să se întoarcă la pian? Când avea să cânte altă muzică, spre a-i umple sufletul cu

aceleași culori, suferințe și bucurii ale compozitorilor nebuni care străbătuseră atâtea generații cu operele lor?

— Femeia de afară mi-a spus: „Masturbează-te și află până unde poți să ajungi.” Oare voi putea ajunge mai departe decât am fost mereu până acum?

Îl luă de mână și-l conduse până la sofa, dar Eduard refuză politicos. Prefera să rămână acolo unde stătea, lângă pian, așteptând răbdător ca ea să reînceapă a cânta.

Veronika rămase descumpănită, dar imediat își dădu seama că n-are nimic de pierdut. Era moartă, ce rost avea să mai alimenteze spaimile sau prejudecățile cu care i se limitase mereu viața? Își scoase bluza, pantalonii, sutienul, chiloții și rămase goală în fața lui.

Eduard râse. Ea nu știa de ce, dar văzu că râsese. Delicat, îi luă mâna și i-o puse pe sexul ei; mâna lui rămase acolo, nemișcată. Veronika renunță la idee și-i dădu mâna la o parte.

Era ceva care o excita mult mai mult decât un contact fizic cu bărbatul acela: împrejurarea că putea face orice voia, că nu existau limite, cu excepția femeii de afară, care putea intra oricând, nimeni altcineva nu mai era pesemne treaz.

Sângele prinse să-i curgă mai repede în vine și frigul — îl simțise când se dezbrăca — dispăru. Amân-doi stăteau în picioare, față-n față, ea goală, el complet îmbrăcat. Veronika își duse mâna la sex și începu să se masturbeze; o mai făcuse și înainte, singură sau cu parteneri, dar niciodată într-o

situație ca asta, în care bărbatul nu manifesta nici un interes pentru ceea ce se întâmpla.

Și asta era excitant, foarte excitant. În picioare, cu coapsele desfăcute, Veronika își atinge sexul, sânii, părul, abandonându-se cum n-o făcuse niciodată, nu atât pentru că voia să-l vadă pe tânărul acela părăsin-du-și lumea distantă, ci pentru că niciodată nu mai experimentase așa ceva.

Începu să vorbească, să spună cuvinte de negân-dit, pe care părinții, prietenii, strămoșii ei le-ar fi socotit drept tot ce putea fi mai murdar pe lume. Îi veni primul orgasm, și-și mușcă buzele ca să nu strige de plăcere.

Eduard o privea țință. Ochii îi străluceau altfel, părea că înțelege ceva, chiar dacă nu erau decât energia, căldura, sudoarea sau mirosul exalate de trupul său. Veronika încă nu se satisfăcuse. Se lăsă în genunchi și începu să se masturbeze din nou.

Voia să moară de voluptate, de plăcere, gândind și punând în fapt tot ce-i fusese interzis în lume: îl imploră pe bărbat să o atingă, să o supună, să facă tot ce i-ar fi trecut prin cap cu ea. Ar fi vrut să fie acolo și Zedka, pentru că o femeie știe să atingă trupul alteia cum nu izbutește s-o facă nici un bărbat, deoarece îi cunoaște toate secretele.

În genunchi, în fața bărbatului care stătea în picioare, Veronika se simți posedată și atinsă și folosi cuvinte crude ca să descrie ce-ar fi vrut să-i facă el. Un nou orgasm o invadează, de data asta mai puternic ca oricând, ca și cum totul din jurul ei ar fi stat să explodeze. Își aminti de atacul de cord pe care-l avusese de dimineață, dar nu mai avea nici o

importantă, avea să moară într-o explozie de plăcere. Se simți tentată să apuce sexul lui Eduard, care se afla chiar în dreptul feței sale, dar nu voia să-și asume nici un risc de a strica un asemenea moment; mergea departe, foarte departe, exact cum spusese Mari.

Se imagină regină și sclavă, dominatoare și dominată. În închipuire, făcea dragoste cu albi, negri, galbeni, homosexuali, cerșetori. Era a tuturor și toți putea face orice. Avu unul, două, trei orgasme unul după altul. Își imagină tot ce nu-și imaginase niciodată alt-cândva și se abandonează în tot ce era mai degradant și mai pur. Până la urmă, nu mai putu să se stăpânească și strigă cât putu de plăcere, de durerea orgasmelor succesive, de nenumărații bărbați și femei care-i intraseră și-i ieșiseră din trup, pe ușile minții.

Se întinse pe podea și zăcu acolo, inundată de sudoare, cu sufletul plin de pace. Își ascunsese de ea însăși dorințele ascunse, fără a ști niciodată exact de ce, și nu avea nevoie de nici un răspuns. Era de ajuns că făcuse ceea ce făcuse: abandonarea de sine.

Încetul cu încetul, Universul se-ntoarse la locul său, și Veronika se ridică de pe jos. Eduard rămăsese imobil tot timpul, dar ceva în el părea să se fi mișcat: ochii lui vădeau duioșie, o duioșie foarte apropiată de lumea aceasta.

„A fost atât de bine să văd dragostea în toate. Până și-n ochii unui schizofrenic.”

Începu să se îmbrace și simți o a treia prezență în sală.

Mari era acolo. Veronika nu știa când intrase, ce anume auzise sau văzuse, dar oricum nu simțea nici rușine, nici frică. Doar o privi, cu aceeași detașare cu care privești o persoană prea apropiată.

— Am făcut ce mi-ai sugerat dumneata — zise ea —. Am ajuns departe.

Mari păstră tăcerea; tocmai retrăise momente foarte importante din viața sa și se simțea oarecum tulburată. Poate era momentul să se întoarcă în lume, să facă față problemelor de-acolo, să spună că toți puteau fi membrii unei mari Frății, chiar dacă nu cunoscuseră niciodată un ospiciu.

Ca fata aceea, de pildă, a cărei unică rațiune de-a se afla în Villete fusese aceea de-a fi atentat la propria-i viață. Ea nu cunoscuse niciodată panica, depresia, viziunile mistice, psihozele, limitele pe care mintea omenească nu le poate suporta. Deși cunoscuse atâția oameni, nu trăise niciodată partea cea mai ascunsă din dorințele sale, iar rezultatul este că nu-și cunoscuse nici jumătate din viață. Ah, dacă ar putea toți să-și cunoască nebunia lăuntrică și să conviețuiască cu ea! Oare lumea ar fi mai rea? Nu, oamenii ar fi mai drepti și mai fericiți.

— De ce n-am făcut-o niciodată înainte?

— Vrea să-i mai cânti ceva — zise Mari, privindu-l pe Eduard —. Cred că merită.

— Așa o să fac, dar răspunde-mi: de ce n-am făcut-o niciodată înainte? Dacă sunt liberă, dacă pot să mă gândesc la tot ce vreau, de ce am evitat mereu să-mi imaginez situații interzise?

— Interzise? Ascultă: eu am fost înainte avocată și cunosc legile. Am fost și catolică și știam pe de rost bună parte din Biblie. Ce înțelegi prin

„interzise”?

Mari se apropie de ea și-o ajută să-și pună pulovărul.

— Uită-te-n ochii mei și nu uita ce o să-ți spun. Nu există decât două lucruri interzise, unul de legea oamenilor, celălalt de legea lui Dumnezeu. Nu forța niciodată o relație sexuală cu cineva, căci așa ceva e considerat viol. Și niciodată să nu ai relații sexuale cu copii, fiindcă acesta e cel mai mare păcat. Afară de astea, ești liberă. Totdeauna există cineva care vrea exact ceea ce vrei și tu.

Mari nu avea răbdare să învețe lucruri importante pe cineva care avea să moară în scurt timp. Cu un surâs, spuse „noapte bună” și se retrase.

Eduard nu se mișcă, așteptându-și muzica. Veronika trebuia să-l răsplătească pentru imensa plăcere pe care i-o dăduse, doar prin faptul că rămăsese în fața ei, privindu-i nebunia fără teamă sau repulsie. Se așeză la pian și începu să cânte.

Sufletul îi era ușor și nici frica de moarte n-o mai chinuia. Trăise ceea ce-și ascunsese totdeauna sieși. Experimentase plăcerile unei fecioare și ale unei prostituate, ale unei slave și ale unei regine, mai mult ale unei slave decât ale unei regine.

În noaptea aceea, ca printr-o minune, toate piesele pe care le știa îi reveniseră în minte și făcu în așa fel încât Eduard să aibă aproape tot atâta plăcere cât avusese și ea.

Când aprinse lumina, dr. Igor rămase surprins văzând-o pe tânăra care ședea în sala de așteptare a cabinetului său.

— E încă foarte devreme. Și am toată ziua ocupată.

— Știu că e devreme — zise ea —. Și ziua încă nu a-nceput. Am nevoie să stăm puțin de vorbă, doar puțin. Am nevoie de ajutor.

Avea cearcăne și pielea mată, simptome tipice pentru cine petrece o noapte albă.

Dr. Igor o lăsă să intre.

O pofti să ia loc, aprinse lumina din cabinet și trase perdelele. Avea să se lumineze de ziuă în mai puțin de-o oră, și apoi va putea economisi banii de electricitate; acționarii erau totdeauna foarte stricți în privința cheltuielilor, oricât de neânsemnate ar fi fost.

Aruncă o privire rapidă în agendă: Zedka își primise ultimul șoc de insulină și reacționase bine sau, mai bine zis, izbutise să supraviețuiască tratamentului inuman. Cu atât mai mult cu cât, în acel caz specific, dr. Igor ceruse Consiliului spitalului să contrasemneze o declarație în care își asuma răspunderea pentru rezultate.

Începu apoi să examineze rapoartele. Doi sau trei pacienți se comportaseră într-o manieră agresivă în timpul nopții, potrivit relatării unor infirmieri — printre ei și Eduard, care se întorsese în salon la patru dimineața și refuzase să ia pastilele de dormit. Dr. Igor era nevoit să ia măsuri: oricât de

liberal ar fi fost Villette pe dinăuntru, se impunea să mențină aparențele unei instituții conservatoare și severe.

— Am să vă cer ceva foarte important — zise tâ-năra.

Dar dr. Igor nu-i dădu atenție. Luând un stetoscop, începu să-i asculte plămânii și inima. Îi încercă reflexele și-i examină fundul de ochi cu o mică lanternă portabilă. Văzu că aproape nu mai avea semne de otrăvire cu Vitriol — sau Principiul Amar, cum preferau toți să-l numească.

Numaidecât se duse la telefon și-i ceru unei infirmiere să aducă un medicament cu nume complicat.

— Se pare că nu ți-ai luat injecția noaptea trecută — zise el.

— Dar mă simt mai bine.

— Îmi e de-ajuns să mă uit la fața dumitale: cearcăne, oboseală, lipsă de reflexe imediate. Dacă vrei să profiți de puținul timp care-ți mai rămâne, fă, rogu-te, ce-ți prescriu eu.

— Tocmai de-aceea mă aflu aici. Vreau să profit de acest puțin timp, dar în felul meu. Cât timp mai am? Dr. Igor o privi pe deasupra ochelarilor.

— Puteți să-mi răspundeți, domnule doctor — insistă ea —. Nu mai simt nici frică, nici indiferență, nimic. Am voință de a trăi, dar știu că nu e suficient, sunt resemnată cu soarta mea.

— Atunci ce vrei?

Infirmiera intră cu injecția. Dr. Igor îi făcu un semn cu capul; ea ridică ușor mâneca pulovărului Veronikăi.

— Cât timp îmi rămâne? — repetă Veronika, în

timp ce infirmiera îi făcea injecția.

— Douăzeci și patru de ore. Poate mai puțin. Ea își plecă privirea și-și mușcă buzele. Dar își păstră stăpânirea de sine.

— Vreau să vă cer două favoruri. Primul, să-mi dați un medicament, o injecție, orice-ar fi, ca să pot rămâne trează și să profit de fiecare minut de viață ce mi-a mai rămas. Mi-e tare somn, dar nu vreau să mai dorm, am multe de făcut, lucruri pe care le-am lăsat mereu pentru viitor, când credeam că viața este veșnică. Lucruri pentru care aproape că-mi pierdusem interesul, atunci când am ajuns să cred că viața nu merită osteneala.

— Și care-i a doua cerere?

— Să plec de-aici și să mor afară. Simt nevoia să urc la castelul din Ljubljana, care e dintotdeauna acolo, dar n-am avut niciodată curiozitatea să-l vizitez. Trebuie să stau de vorbă cu femeia care vinde castane iarna și flori primăvara; de câte ori ne-am întâlnit, și eu n-am întrebat-o niciodată cum îi merge? Vreau să merg pe zăpadă fără palton, să simt gerul cel mai puternic, eu care am fost mereu înfocolită de teama de-a nu răci.

În sfârșit, domnule dr. Igor, vreau să simt ploaia pe față, să le zâmbesc bărbaților care mă atrag, să accept toate cafelele la care mă invită ei. Trebuie să o sărut pe mama, să-i spun că o iubesc, să plâng la pieptul ei, fără să mă rușinez că-mi arăt sentimentele, fiindcă ele au existat totdeauna, dar eu mi le-am ascuns.

Poate o să intru într-o biserică, să privesc imaginile care nu mi-au spus niciodată nimic și care până la urmă poate îmi vor spune ceva. Dacă un

bărbat interesant mă va invita la un night club, voi accepta și voi dansa toată noaptea, până ce voi cădea de epuizare. Apoi mă voi duce să mă culc cu el, dar nu așa cum am făcut-o cu alții, ba încercând să mă supraveghez, ba simulând lucruri pe care nu le-am simțit. Vreau să mă abandonez unui bărbat, orașului, vieții și, în cele din urmă, morții.

Se așternu o tăcere apăsătoare când termină de vorbit Veronika. Medicul și pacientul se priveau în ochi, absorbiți, poate derutați de multiplele posibilități pe care le puteau oferi doar douăzeci și patru de ore.

— Pot să-ți dau niște medicamente stimulante, dar nu te sfătuiesc să le folosești — zise în cele din urmă dr. Igor —. Îți vor suprima somnul, dar îți vor îndepărta și liniștea de care ai nevoie ca să trăiești toate acestea.

Veronika începu să se simtă rău; de câte ori i se făcea injecția aceea, în trupul ei se petrecea ceva nociv.

— Ești tot mai palidă. Ar fi poate preferabil să te duci la culcare.

Ea simți că-i vine din nou să plângă, dar continuă să se stăpânească.

— Pentru mine nu va mai fi mâine, ați spus-o chiar dumneavoastră. Sunt obosită, domnule doctor Igor, extrem de obosită. De-asta am cerut pastilele. Am petrecut o noapte albă, sfâșiată între disperare și resemnare. Puteam să am iar o criză isterică de frică, așa cum s-a-ntâmplat ieri, dar la ce bun? Dacă mai am doar douăzeci și patru de ore de viață și atâtea lucruri de făcut, m-am hotărât că e mai bine

să las deoparte disperarea.

Vă rog, domnule dr. Igor, lăsați-mă să-mi trăiesc puținul timp care mi-a mai rămas, amândoi știm că mâine s-ar putea să fie prea târziu.

— Du-te să te culci — insistă medicul —. Și revino aici la prânz. Vom mai sta atunci de vorbă.

Veronika văzu că n-are altă soluție.

— Mă duc să mă culc și apoi revin. Dar mai avem câteva minute?

— Doar puține. Sunt foarte ocupat azi.

— Am să vorbesc pe șleau. Ieri noapte, pentru prima oară, m-am masturbat într-o manieră total neînhibată. M-am gândit la tot ce nu îndrăznisem să mă gândesc, mi-am găsit plăcerea în lucruri care mai-na-inte mă înfricoșau sau îmi repugnau.

Dr. Igor își luă postura cea mai profesională cu putință. Nu știa unde putea duce conversația asta și nu voia să aibă probleme cu superiorii săi.

— Am descoperit că sunt o perversă, domnule doctor. Vreau să știu dacă asta a contribuit la încercarea mea de sinucidere. Sunt multe lucruri în mine de care nu aveam habar.

„Bine, trebuie să-i răspund”, își zise el. „Nu-i nevoie să chem infirmiera ca să fie martoră la convorbire și să evit astfel eventuale procese pentru abuz sexual.”

— Toți dorim să facem lucruri diferite — răspunse el —. La fel și partenerii noștri. Ce-i rău în asta?

— Răspundeți dumneavoastră.

— Totul e rău. Fiindcă atunci când toți visează și doar câțiva își realizează visele, toți ne simțim de-a dreptul lași.

— Chiar cei puțini care au dreptate?

— Cine are dreptate este și cel mai puternic. În cazul acesta, paradoxal, lașii sunt cei curajoși și ei izbutesc să-și impună ideile.

Dr. Igor nu dorea să meargă mai departe.

— Te rog, du-te să te odihnești un pic, mai am și alți pacienți de văzut. Dacă ești cooperantă, voi vedea ce pot face în legătură cu cea de-a doua cerere a dumatule.

Tânăra ieși. Următoarea pacientă era Zedka, și trebuia să fie externată, dar dr. Igor îi ceru să mai aștepte puțin; trebuie să-și facă niște însemnări după conversația pe care tocmai o avusese.

Era necesar să includă un capitol amplu despre sex în disertația sa asupra Vitriolului. În definitiv, mare parte dintre nevroze și psihoze proveneau din direcția aceea; după el, acele fantezii sunt impulsuri electrice în creier și, dacă nu sunt realizate, își descarcă energiile în alte zone.

În timpul studiilor sale de medicină, dr. Igor citise un interesant tratat despre minoritățile sexuale: sadism, masochism, homosexualism, coprofagie, vo-yeurism, coprolalie sau nevoia de a rosti cuvinte obscene, în sfârșit, lista era foarte extinsă. La început, considera toate acestea ca pe o deviere a unor persoane neadaptate, care nu reușiseră să aibă o relație sănătoasă cu partenerul lor.

Totuși, pe măsură ce intra tot mai adânc în profesia de psihiatru și stătea de vorbă cu pacienții săi, își dădea seama că toată lumea avea ceva neobișnuit de spus. Se așezau în fotoliul confortabil

din cabinetul său, priveau în jos și începeau o lungă disertație despre ceea ce ei numeau „boli” (ca și cum nu el ar fi fost medicul!) sau „perversiuni” (ca și cum nu el ar fi fost psihiatrul însărcinat să decidă!).

Și, una câte una, persoanele „normale” își descriau fanteziile care își aveau locul în faimoasa carte despre minoritățile erotice, o carte, de altminteri, care apăra dreptul fiecăruia de a avea orgasmul dorit, atâta timp cât nu viola drepturile partenerului. Femei care studiaseră în licee de călugărițe visau să fie umilite; bărbați în costum și cravată, funcționari publici de rang înalt, zicând că cheltuiau averi cu prostituate românce doar ca să le poată linge picioarele. Băieți morți după băieți, fete îndrăgostite de prietenele din liceu. Soți care voiau să-și vadă soțiile posedate de străini, femei care se masturbau ori de câte ori găseau vreun indiciu de adulter al bărbatului. Mame care trebuiau să-și stăpânească impulsul de a se da primului comisionar care suna la ușă, tați care povesteau aventuri secrete cu rarisimii travestiți ce reușeau să treacă de rigurosul control de la frontieră.

Și orgii. Părea că toată lumea, măcar o dată în viață, dorea să ia parte la o orgie. Dr. Igor își puse jos o clipă creionul și reflectă și la cazul său: și el? Da, și lui i-ar plăcea. Orgia, așa cum și-o imagina, trebuia să fie ceva complet anarhic, vesel, în care nu mai exista sentimentul de posesie, ci doar plăcerea și confuzia.

Să fi fost oare aceasta una din principalele explicații ale marelui număr de persoane otrăvite cu Principiul Amar? Căsătorii restrânse la o monogamie

forțată, în care dorința sexuală, potrivit unor studii cu grijă păstrate de către dr. Igor în biblioteca sa medicală, dispărea după al treilea sau al patrulea an de conviețuire. Din acel moment, femeia se simțea respinsă, bărbatul se simțea rob al căsniciei, iar Vitriolul sau Principiul Amar începea să distrugă totul.

În fața unui psihiatru, oamenii vorbeau mult mai deschis decât în fața unui preot, deoarece medicul nu poate amenința cu infernul. În lunga sa carieră de psihiatru, dr. Igor apucase practic să uite tot ce ținuseră să-i povestească.

Să povestească. Rareori *să facă.* Chiar și după mulți ani de profesie, el încă se mai întreba de ce atâta frică de a fi diferit.

Când încerca să afle motivul, răspunsul cel mai des auzit era: „Soțul meu va crede că sunt o prostituată.” Când în fața lui se afla un bărbat, acesta spunea invariabil: „Soția mea merită tot respectul.”

Și conversația se oprea în genere aici. N-avea rost să spună că toți oamenii aveau un profil sexual diferit, tot atât de distinct ca și amprentele lor digitale, rumeni nu voia să creadă. Era foarte periculos să fii neinhibat în pat, de teamă ca nu cumva celălalt să fie încă rob al prejudecăților.

„N-o să schimb eu lumea”, se resemnă el, spunându-i infirmierei să o poftască pe ex-depresivă. „Dar cel puțin în teza mea pot spune ce cred.”

Eduard văzu că Veronika ieșea din cabinetul dr. Igor și se-ndrepta către salon. Simți că vrea să-i povestească și el secretele sale, să-și deschidă și el sufletul, cu aceeași onestitate și lipsă de inhibiție cu

care, noaptea trecută, își deschisese și ea trupul pentru el.

Fusese una din cele mai dure încercări prin care trecuse de când fusese internat la Villete ca schizofrenic. Reușise însă să reziste și era mulțumit, deși dorința de a se întoarce în lume începea să-l sâcâie.

„Toată lumea de-aici știe că fata asta n-o să reziste până la sfârșitul săptămânii. N-ar avea nici un rost.”

Sau poate tocmai de-aceea ar fi bine să-i împărtășească povestea lui. Acum trei ani stătea de vorbă doar cu Mari, și nici ea nu era sigur că-l înțelegea perfect; ca mamă, ea trebuia să considere că părinții lui aveau dreptate, că-i doreau numai binele, că viziunile paradiziace erau un vis prostesc de adolescent, complet în afara lumii reale.

Viziuni ale Paradisului. Exact asta îl dusesese în iad, certurile fără sfârșit cu familia, sentimentul de vinovăție atât de puternic, încât îl lăsaseră incapabil de-a mai reacționa și-l obligaseră să se refugieze în altă lume. Dacă n-ar fi fost Mari la mijloc, el încă ar fi trăit în această realitate separată.

Apoi apăruse Mari, îi purtase de grijă, făcuse astfel încât să se simtă iarăși iubit. Grație acestei împrejurări, Eduard mai era capabil să știe ce se întâmpla în jurul său.

Acum câteva zile, o tânără de vârsta lui se așezase la pian ca să cânte *Sonata lunii*. Fără a ști dacă era din vina muzicii sau a fetei sau a lunii sau a timpului pe care-l petrecuse pân-atunci în Villete, Eduard simțise că viziunile lui paradiziace începeau să-l tulbure iarăși.

Își continuă drumul până la salonul de femei, unde fu oprit de către un infirmier.

— Nu poți intra aici, Eduard. Întoarce-te în grădină, se luminează de ziuă și o să fie vreme frumoasă.

Veronika privi îndărăt.

— Mă duc să dorm puțin — zise ea cu blândețe —. Stăm de vorbă când mă trezesc.

Veronika nu pricepea de ce, dar tânărul acela ajunsese să facă parte din lumea ei sau din puținul care-i mai rămânea dintr-însa. Avea certitudinea că Eduard era capabil să-i înțeleagă muzica, să-i admire talentul; chiar dacă nu izbutea să scoată nici un cuvânt, ochii lui spuneau totul.

Ca acum, în ușa salonului, când vorbeau despre lucruri pe care ea nu voia să le audă.

Tandrețe. Dragoste.

„Conviețuirea cu bolnavi psihici m-a făcut să-nnebunesc rapid.” Schizofrenicii nu simt așa ceva, oricum nu pentru ființe din lumea asta.

Veronika simți pornirea de a se întoarce ca să-l sărute, dar se stăpâni; infirmierul putea să vadă, să-i spună doctorului Igor, iar medicul fără doar și poate n-ar mai încuviința ca o femeie care-l sărută pe un schizofrenic să fie externată din Villette.

Eduard îl înfruntă pe infirmier. Atracția pentru tâ-năra aceea era mai puternică decât își putea imagina, dar trebuia să se stăpânească, avea să-i ceară sfatul lui Mari, singura persoană căreia îi împărtășea secretele sale. Ea avea să-i spună cu siguranță că sentimentul lui, dragostea, era

periculos și inutil într-o împrejurare ca aceea. Mari l-ar fi îndemnat pe Eduard să se lase de prostii și să redevină un schizofrenic normal (după care ar fi răs cu poftă, fiindcă fraza nu avea nici un sens).

Li se alătură celorlalți pacienți în sala de mese, mănă ceea ce li se oferise și ieși la plimbarea obligatorie prin grădină. În timpul „băii de soare” (în acea zi temperatura era sub zero), încercă să se apropie de Mari. Ea se vedea însă că voia să rămână singură. Nu era nevoie să i-o spună, căci Eduard cunoștea destul de bine singurătatea ca să știe s-o și respecte.

Un pacient nou se apropie de Eduard. Se vede că încă nu cunoștea pe nimeni.

— Dumnezeu a pedepsit omenirea — zicea el —. Și a pedepsit-o cu ciuma. Dar eu L-am văzut în vis, mi-a cerut să vin și să salvez Slovenia.

Eduard începu să se depărteze de el, în vreme ce omul striga:

— Ce, crezi că sunt nebun? Atunci citește Evangheliile! Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, și Fiul Său revine pentru a doua oară!

Eduard însă nici nu-l mai auzea. Se uita la munții de afară și se întreba ce se întâmplă cu el. De ce simțea pornirea de a ieși de-acolo, când, în sfârșit, își găsise pacea pe care-o căutase atât de mult? De ce să riște să-și facă iarăși de răs părinții, când toate problemele de familie fuseseră gata aranjate? Începu să se agite, mergând dintr-o parte într-alta, așteptând ca Mari să iasă din mutismul ei și să poată sta de vorbă, dar ea părea mai distantă

ca oricând.

Știa cum să evadeze din Villette, securitatea, oricât părea de severă, avea multe slăbiciuni. Pur și simplu pentru că, o dată intrați acolo, oamenii aveau o foarte redusă dorință de a se întoarce afară. Era un zid, pe latura de vest, ce putea fi escaladat fără mari dificultăți, fiind plin de crăpături; oricine ar fi vrut să-l treacă s-ar fi găsit imediat pe un câmp și, cinci minute mai târziu, mergând spre nord, putea întâlni o șosea către Croația. Războiul se terminase, frații erau din nou frați, frontierele nu mai erau atât de supravegheate ca înainte; cu puțin noroc, ar fi putut ajunge la Belgrad în șase ore.

Eduard mai fusese de câteva ori pe șoseaua aceea, dar de fiecare dată se hotărâse să se întoarcă, deoarece nu primise nici un semn ca să meargă mai departe. Acum lucrurile se schimbaseră: semnul venise în sfârșit sub forma unei tinere cu ochii verzi, păr castaniu și mina speriată a cuiva care crede că lumea știe ce vrea.

Eduard se gândi să se ducă direct la zid, să iasă de-acolo și să nu mai fie niciodată văzut prin Slovenia. Fata însă dormea, era dator măcar să-și ia rămas-bun de la ea.

După baia de soare, când Frăția se reuni în living, Eduard li se alătură.

— Ce caută nebunul ăsta aici? — întrebă cel mai bătrân din grup.

— Lasă-l — zise Mari — și noi suntem nebuni. Râseseră cu toții și începură să discute despre

conferința din ajun. Întrebarea era: meditația sufistă putea oare cu adevărat să schimbe lumea? Apăruseră teorii, sugestii, moduri de folosință, idei contrare, critici la adresa conferențiarului, posibilități de ameliorare a ceea ce fusese deja încercat de atâtea secole.

Eduard era sătul de acel tip de discuții. Oamenii se zăvorau într-un ospiciu și se îndărătniceau să salveze lumea, fără a se preocupa de riscuri, deoarece știau că dincolo, afară, toți i-ar taxa de ridicoli, chiar dacă ar fi avut idei foarte concrete. Fiecare dintre persoanele acelea avea câte o teorie specială despre tot și credea că adevărul ei este singurul important; petreceau conversând zile, nopți, săptămâni și ani, fără să accepte niciodată realitatea unică aflată în spatele unei idei: bună sau rea, ea există doar atunci când cineva o pune în practică.

Ce era meditația sufistă? Ce era Dumnezeu? Ce era mântuirea, dacă totuși lumea are nevoie să fie mân-tuită? Nimic. Dacă toți cei de-acolo, și cei de-afară, și-ar trăi viețile și i-ar lăsa și pe ceilalți să facă același lucru, Dumnezeu ar fi în fiecare clipă, în fiecare bob de muștar, într-un fragment de nor care se arată și se destramă în clipa următoare. Dumnezeu era acolo, dar și așa, oamenii credeau că era nevoie să caute în continuare, fiindcă li se părea prea simplu să accepte că viața este un act de credință.

Își aminti de exercițiul atât de ingenuu, atât de simplu pe care-l auzise recomandat de maestrul sufist, în timp ce el aștepta lângă pian întoarcerea Veronikăi: să privești un trandafir. Era oare nevoie

de mai mult?

Și totuși chiar și după acea experiență de meditație profundă, după ce ajunseră atât de aproape de viziunile Paradisului, oamenii aceia tot se mai aflau acolo, argumentând, criticând, înjghebând teorii.

Își încrucișă privirea cu cea a lui Mari. Ea îl evită, dar Eduard era decis să isprăvească o dată cu asemenea situație; se apropie de ea și-o luă de braț.

— Termină, Eduard.

Putea să-i spună: „Vino cu mine.” Dar nu voia s-o facă în fața oamenilor acelora, care rămaseră surprinși de fermitatea glasului ei. De aceea, preferă să îngenuncheze și s-o implore din priviri.

Bărbații și femeile râdeau.

— Ai ajuns o sfântă pentru el, Mari — comentă cineva —. E la mijloc meditația de ieri.

Anii de tăcere îl învățaseră însă pe Eduard să vorbească din ochi; era în stare să-și pună-n ei toată energia. La fel cum era absolut sigur că Veronika îi percepuse tandrețea și iubirea, știa că și Mari, pentru că avea mare nevoie de ea, avea să-i înțeleagă disperarea.

Mari se mai împotrivi nițel. În cele din urmă, se ridică și-l luă de mână.

— Hai să facem o plimbare — zise ea —. Ești nervos.

Cei doi se întoarseră în grădină. De îndată ce se aflară la o depărtare suficientă de ceilalți, încredințați că nimeni nu putea asista la conversația lor, Eduard rupse tăcerea.

— Ani de zile am rămas aici, în Villete — zise el —. Am încetat să-mi fac de râs părinții, am trecut peste ambițiile mele, dar viziunile Paradisului mi-au rămas.

— Știu asta — răspunse Mari —. Am vorbit deseori pe acest subiect. Și știu și unde vrei să ajungi: e timpul să pleci.

Eduard își ridică ochii spre cer; simțea și Mari același lucru?

— Și e din cauza fetei — continuă Mari —. Am mai văzut mulți inși murind aici, chiar când nu se așteptau și de obicei după ce renunțaseră la viață. E însă pentru prima dată că așa ceva se întâmplă cu o persoană tânără, frumoasă, plină de sănătate, cu atâtea motive ca să trăiască. Veronika e singura persoană care n-ar dori să rămână în Villete pentru totdeauna. Și asta ne face să ne întrebăm: și noi? Ce căutăm aici?

El dădu afirmativ din cap.

— Atunci, ieri noapte, m-am întrebat și eu ce caut în sanatoriul ăsta. Și mi-am dat seama că ar fi mult mai interesant să fiu în piață, la cele Trei Poduri, în târgul din fața teatrului, cumpărând mere și discutând despre vreme. Evident că m-aș lupta cu lucruri de mult uitate, precum facturile de plătit, necazurile cu vecinii, privirea ironică a oamenilor care nu mă-nțe-leg, singurătatea, pretențiile copiilor mei. Cred însă că toate acestea fac parte din viață și prețul confruntării cu aceste probleme mărunte este cu mult mai mic decât prețul de a nu le socoti ca ale noastre. Mă gândesc să mă duc astăzi la casa fostului meu bărbat, doar ca să-i spun „mulțumesc”. Tu ce crezi?

— Nimic. Oare n-ar trebui să mă duc și acasă la părinții mei și să le spun același lucru?

— Poate. În definitiv, vina pentru tot ce se întâmplă în viața noastră ne aparține în exclusivitate. Mulți oameni au trecut prin aceleași dificultăți ca și noi, dar au reacționat în alt mod. Noi am căutat calea cea mai lesnicioasă: o realitate separată.

Eduard știa că Mari avea dreptate.

— Simt că mi-a revenit dorința de a trăi, Eduard. Să comit greșelile pe care am dorit mereu să le fac, dar n-am avut niciodată curaj. Să fac față panicii care s-ar putea iarăși ivi, dar a cărei prezență îmi va fi doar sâcâitoare, fiindcă știu că n-am să mor sau să leșin din cauza ei. Pot să-mi găsesc noi prieteni și să-i învăț să fie nebuni dacă vor să fie înțelepți. Le voi spune să nu respecte manualul de bună purtare, să-și descopere propriile vieți, dorințe, aventuri, și SĂ TRĂIASCĂ! Am să citez Ecclesiastul pentru catolici, Coranul pentru islamici, Tora pentru evrei, textele lui Aristotel pentru atei. Nu vreau să mai fiu nicicând avocată, dar îmi pot folosi experiența ca să țin conferințe despre bărbați și femei care au cunoscut adevărul existenței noastre și ale căror scrieri pot fi rezumate într-un singur cuvânt: SĂ TRĂIM. Dacă tu trăiești, Dumnezeu va trăi cu tine. Dacă tu refuzi să-ți asumi riscurile, El se va întoarce în Cerul Lui îndepărtat și va fi doar o temă de speculație filozofică. Toată lumea știe asta. Nimeni însă nu face primul pas. Pesemne din teama de a nu fi socotit nebun. Noi, cel puțin, Eduard, nu cunoaștem teama asta. Noi am trecut prin Villette.

— Doar că nu mai putem candida la președinția

republicii. Adversarii politici ne-ar exploata din plin trecutul.

Mari râse și încuviință.

— Am obosit de viața asta. Nu știu dacă voi reuși să-mi depășesc frica, dar sunt sătulă de Frăție, de grădina asta, de Villette, de simularea nebuniei.

— Dacă eu aș face-o, ai face-o și dumneata?

— Tu n-ai face-o.

— Aproape am făcut-o, acum câteva minute.

— Nu știu. Am obosit de tot ce-i aici, dar m-am obișnuit.

— Când am fost internat aici, cu diagnosticul de schizofrenie, dumneata ți-ai petrecut zile, luni întregi, dându-mi atenție și tratându-mă ca pe o ființă umană. Și eu mă obișnuiam cu viața pe care hotărâsem să o duc, cu cealaltă realitate pe care am creat-o, dar dumneata nu m-ai abandonat. Vreau să pleci din Villette, Mari, așa cum și eu am ieșit din lumea mea separată.

Mari se îndepărtă fără să-i răspundă.

În mica și niciodată frecventată bibliotecă de la Villette, Eduard nu găsi nici Coranul, nici pe Aristotel, nici alți filozofi la care se referise Mari. Era însă acolo textul unui poet:

„Și mi-am spus în sinea mea: «Soarta nebunului va fi și soarta mea.»

Du-te, mănâncă-ți pâinea cu bucurie

și bea-ți vinul cu poftă,

căci Dumnezeu ți-a primit lucrarea.

Veșmintele fie-ți pururea albe,

și parfumul nu-ți lipsească de pe cap.

Bucură-te de viață cu femeia iubită
în toate zilele deșertăciunii ție sub
soare de Dumnezeu dăruite.
Căci asta îți e partea ta în viața
și-n munca la care ostenești sub soare.
Urmează-ți căile inimii tale
și dorința ochilor tăi,
știind că Dumnezeu îți va cere să dai socoteală
de toate.”

— Dumnezeu la sfârșit ne va cere să dăm
socoteală — zise Eduard cu glas tare — și eu voi
spune: „O vreme în viața mea am stat să privesc
vântul, am uitat să semăn, nu m-am bucurat de
zilele mele, n-am băut nici măcar vinul ce-mi era
oferit. Dar într-o zi m-am socotit pregătit și m-am
întors la lucrarea mea. Le-am povestit oamenilor
viziunile mele despre Paradis, așa cum Bosch, Van
Gogh, Wagner, Beethoven, Einstein și alți nebuni au
făcut înaintea mea.” Bun, El va spune că eu am
plecat din ospiciu ca să nu văd murind o fată, dar
ea va fi acolo în cer, și va mijloci pentru mine.

— Ce tot spui acolo? — îl întrerupse
gestionarul bibliotecii.

— Vreau să plec din Villette acum — răspunse E-
duard, cu glasul mai ridicat ca de obicei —. Am mul-
te de făcut.

Funcționarul apăsă pe butonul unei sonerii și în
scurt timp își făcură apariția doi infirmieri.

— Vreau să plec — repetă Eduard, agitat —. Mă
simt bine, lăsați-mă să vorbesc cu domnul dr. Igor.

Dar cei doi bărbați îl și prinseseră, fiecare de
câte un braț. Eduard încerca să se elibereze din

brațele infirmierilor, deși își dădea seama că era zadarnic.

— Ai o criză, stai liniștit — zise unul dintre ei —. Avem noi grijă de toate.

Eduard începu să se zbată.

— Lăsați-mă să vorbesc cu domnul dr. Igor. Am multe să-i spun, sunt sigur că mă va înțelege!

Bărbații îl și târau către salonul bolnavilor.

— Dați-mi drumul! — striga el —. Lăsați-mă să vorbesc cu el măcar un minut!

Drumul către salon trecea prin living, și toți ceilalți pacienți erau strânși acolo. Eduard se zbătea și cei de față începură să se agite.

— Dați-i drumul! E nebun!

Unii râdeau, alții pocneau cu mâinile în mese și în scaune.

— Aici e un ospiciu! Nimeni nu-i obligat să se comporte ca voi!

Unul din bărbați îi șopti celui alt:

— Trebuie să băgăm frica-n ei, că de nu, situația ne va scăpa curând de sub control.

— Nu e decât o posibilitate.

— Doctorului Igor n-o să-i placă.

— O să fie și mai rău dacă o să vadă banda asta de maniaci făcându-i fărâme sanatoriul iubit.

Veronika se trezi speriată, learcă de o sudoare rece. Tărăboiul de afară era mare, și ea avea nevoie de liniște ca să mai poată dormi. Dar zarva continua.

Se sculă pe jumătate năucă și-și făcu drum până-n living, tocmai bine ca să vadă cum îl târau pe Eduard, în timp ce alți infirmieri soseau cu

seringile pregătite.

— Ce faceți aici? — strigă ea.

— Veronika!

Schizofrenicul vorbise cu ea! O strigase pe nume! Cu un amestec de rușine și surprindere, ea încercă să se apropie, dar unul dintre infirmieri o împiedică.

— Ce-i asta? Eu nu mă aflu aici pentru că sunt nebună! Nu vă puteți purta așa cu mine!

Izbuti să-l îmbrâncească pe un infirmier, în timp ce restul pacienților urlau și făceau un vacarm alarmant de-a dreptul. Oare trebuia să-l caute pe dr. Igor și să plece imediat de-acolo?

— Veronika!

Îi rostise din nou numele. Printr-un efort supra-omenesc, Eduard reuși să se elibereze de cei doi bărbați. În loc să o rupă la fugă, rămase în picioare, imobil, la fel cum rămăsese noaptea trecută. Ca printr-o pasă magică, toată lumea se opri, așteptând mișcarea următoare.

Unul dintre infirmieri încercă să se apropie de el, dar Eduard îi aruncă o privire în care-și adunase toată energia.

— O să merg cu voi. Știu unde mă duceți și mai știu și că vreți ca toți ceilalți să știe. Așteptați un minut.

Infirmierul hotărâ că merita să-și asume riscul; la urma urmelor, totul părea să fi revenit la normal.

— Cred că tu... cred că tu ești importantă pentru mine — îi spuse Eduard Veronikăi.

— Tu nu poți să vorbești. Tu nu trăiești în lumea asta, nu știi că mă cheamă Veronika. N-ai fost cu mine ieri noapte, te rog, spune că n-ai fost!

— Am fost.

Îl luă de mână. Nebunii țipau, aplaudau, strigau obscenități.

— Unde te duc?

— La tratament.

— Vin cu tine.

— Nu merită osteneala. O să te sperii, chiar dacă eu te asigur că nu doare, nu simți nimic. E mult mai bun decât calmantele, pentru că-ți recapeți mai repede luciditatea.

Veronika nu știa despre ce vorbește Eduard. Regreta că-l apucase de mână, voia să plece de acolo cât mai repede cu putință, să-și ascundă rușinea, să nu-l mai vadă niciodată pe omul acela care asistase la tot ce era mai sordid într-însa, și totuși continua să se poarte tandru cu ea.

Își aduse însă iarăși aminte de cuvintele lui Mari: nu trebuia să dea nimănui explicații despre viața ei, nici măcar tânărului care îi stătea în față.

— Merg cu tine.

Infirmierii gândiră că poate era mai bine așa: schizofrenicul nu mai trebuia forțat, mergea de bunăvoie.

Când ajunseră în dormitor, Eduard se întinse în pat singur. Acolo se și aflau încă doi bărbați în așteptare, cu o mașină ciudată și un sac cu chingi de pânză.

Eduard se întoarse către Veronika și-o rugă să șadă pe pat, lângă el. În câteva minute, povestea o să se răs-pândească în întregul Villette. Și oamenii se vor calma, căci până și cea mai furioasă dintre

nebunii își are doza ei de frică. Doar cine a trecut prin așa ceva știe că nu e chiar atât de teribil pe cât pare.

Infirmerii ascultaseră convorbirea și nu dăduseră crezare spuselor schizofrenicului. Se vede că durea rău, dar nimeni nu poate ști ce se petrece în capul unui nebun. Unicul lucru cuminte pe care-l spusese tânărul era despre frică: povestea se va răspândi prin Villete și calmul se va reinstaura repede.

— Te-ai culcat prea devreme — zise unul din ei. Eduard se ridică, și ei întinseră pe pat un fel de cuvertură de cauciuc.

— Acum da, poți să te culci.

El ascultă. Era liniștit, ca și cum totul ar fi fost o simplă rutină.

Infirmerii legară câteva benzi de pânză în jurul corpului lui Eduard și-i vârâră o bucată de cauciuc în gură.

— Asta ca să nu-și muște involuntar limba — îi spuse unul dintre bărbați Veronikăi, mulțumit să-i dea o informație tehnică și totodată un avertisment.

Așezară ciudata mașină, nu mai mare decât o cutie de pantofi, prevăzută cu câteva butoane și trei cadrane cu ace indicatoare, pe un scaun lângă pat. Două fire ieșeau pe la partea superioară și duceau la ceva asemănător cu niște căști audio.

Unul dintre infirmieri puse căștile pe tâmpilele lui Eduard. Celălalt păru să regleze mecanismul, răsucind niște butoane, ba la dreapta, ba la stânga. Deși nu putea vorbi din cauza cauciucului din gură, Eduard o privea pe Veronika în ochi, părând a spune: „Nu-ți face griji, nu te speria.”

— Am reglat la 130 de volți și 0,3 secunde — zise infirmierul care se ocupa de mașină —. Gata.

Apăsă pe un buton, și mașina scoase un zumzet. În aceeași clipă ochii lui Eduard deveniră sticloși, corpul i se răsuci în pat cu asemenea violență, încât, dacă n-ar fi fost ținut de cordoanele de pânză legate, și-ar fi rupt coloana vertebrală.

— Terminați cu asta! — strigă Veronika.

— Am terminat — răspunse infirmierul, scoțând căștile de pe capul lui Eduard. Dar corpul continua să i se contorsioneze, capul i se legăna dintr-o parte în alta atât de violent, încât unul dintre bărbați se hotărâ să-l imobilizeze. Celălalt puse mașina într-o husă și se așeză ca să fumeze o țigaretă.

Scena dură câteva minute. Corpul părea să revină la normal, dar imediat reîncepură spasmele, și infirmierul fu nevoit să facă eforturi duble pentru a menține imobilizat capul lui Eduard. Curând, contracțiile scăzură în intensitate, până când încetară cu totul.

Eduard rămăsese cu ochii deschiși, iar unul din cei doi bărbați i-i închise, așa cum se face la morți.

Scoase apoi bucata de cauciuc din gura tânărului, îl dezlegă și puse chingile de pânză în sacul unde era și mașina.

— Efectul electroșocului durează o oră — îi spuse el tinerei, care nu mai țipa, ci părea hipnotizată de cele văzute —. Totul a mers bine, își va reveni și va fi mai calm.

De îndată ce fu atins de descărcarea electrică, Eduard simți ceea ce mai experimentase și înainte:

vederea normală îi scăzuse, ca și cum cineva ar fi lăsat o cortină, până când totul dispăruse complet. Nu simțea nici un fel de durere sau suferință, dar asistase și la tratamentul altor nebuni cu asemenea șocuri și știa cât de oribilă părea scena.

Acum, Eduard era liniștit. Dacă, înainte cu câteva clipe, își recunoscuse un nou tip de sentiment în inimă, dacă începea să priceapă că dragostea nu era doar cea pe care i-o dăruiseră părinții lui, șocul electric sau terapia electroconvulsivă (TEC), cum preferau să o numească specialiștii, avea în mod sigur să-l readucă la normalitate.

Principalul efect al TEC era ștergerea amintirilor recente, Eduard nu putea nutri vise imposibile. Nu putea rămâne privind un viitor care nu exista; gândurile trebuiau să-i rămână întoarse în trecut sau, dacă nu, avea să-nceapă iarăși a dori să se întoarcă la viață.

O oră mai târziu, Zedka intră în salonul aproape pustiu, cu excepția unui pat pe care era întins un tânăr. Și a unui scaun, pe care ședea o fată.

Când se apropie, văzu că fata vomitase iar și capul îi atârna în jos, la dreapta.

Zedka se întoarse din drum ca să cheme un ajutor, dar Veronika își înălță capul.

— Nu e nimic — zise ea —. Am avut altă criză, dar a trecut.

Zedka o ajută cu blândețe să se ridice și o conduse până la toaletă.

— E o toaletă pentru bărbați — zise tânăra.

— Nu e nimeni aici, nu-ți face griji.

Îi scoase pulovărul murdar, i-l spălă și i-l puse pe calorifer. Apoi, își dădu jos bluza de lână și i-o puse Veronikăi.

— Rămâi cu ea. Am venit aici ca să-mi iau rămas-bun.

Fata părea distantă, ca și cum nimic n-o mai interesa. Zedka o conduse înapoi la scaunul pe care șezuse.

— Eduard se va trezi peste puțin timp. Poate îi va fi greu să-și amintească ce s-a întâmplat, dar memoria îi va reveni curând. Nu te speria dacă în primele momente nu te va recunoaște.

— Nu — răspunse Veronika —. Pentru că nici eu însămi nu mă mai recunosc.

Zedka trase un scaun și se așeză lângă ea. Rămăsese atâta timp în Villete, încât nu mai contau încă vreo câteva minute cu fata aceea.

— Îți aduci aminte de prima noastră întâlnire? Ți-am povestit atunci o istorie, încercând să-ți explic că lumea este exact așa cum o vedem. Toți îl credeau pe rege nebun, pentru că el voia să impună o ordine care nici nu mai exista în mintea supușilor săi. Există însă lucruri în viață care, indiferent din ce parte le-am întrezări, rămân totdeauna la fel și sunt aceleași pentru toată lumea. Ca dragostea, de exemplu.

Zedka observă că ochii Veronikăi se schimbaseră. Se hotărâ să continue.

— Aș spune că, dacă cineva are foarte puțin timp de trăit și se decide să-și petreacă acest scurt răstimp în fața unui pat, privindu-l pe un bărbat care doarme, e vorba poate de dragoste. Aș spune mai mult: dacă în acest răstimp, acea ființă a avut

un atac cardiac și a rămas tăcută, doar ca să nu trebuiască să plece de lângă acel bărbat, explicația e că dragostea de care vorbeam i s-a intensificat mult.

— Poate fi și deznădejde — zise Veronika —. O încercare de a dovedi că, la urma urmelor, nu există rațiuni pentru a continua să lupți aici, sub soare. Nu pot fi îndrăgostită de un bărbat care trăiește în altă lume.

— Noi toți trăim fiecare în lumea sa proprie. Dar dacă vei privi cerul înstelat, vei vedea că toate aceste lumi diferite se combină, alcătuind constelații, sisteme solare, galaxii.

Veronika se ridică și merse la căpătâiul lui Eduard. Cu duioșie, își trecu degetele prin părul lui. Era bucuroasă că are cu cine vorbi.

— Cu mulți ani în urmă, pe când eram copil și mama mă obliga să învăț pianul, eu îmi spuneam că voi fi capabilă să cânt bine doar când voi fi îndrăgostită. Ieri noapte, pentru prima oară în viața mea, am simțit că notele îmi ieșeau din degete ca și cum n-aș fi controlat în nici un fel ce făceam.

Mă călăuzea o forță, ea construia melodii pe care n-am crezut niciodată că voi fi în stare să le cânt. Mă abandonasem pianului pentru că tocmai mă abandonasem acestui bărbat, fără a fi nevoie ca el să-mi atingă fie și un fir de păr. Ieri nu am fost eu însămi nici când m-am lăsat pradă sexului, nici când am cân-tat la pian. Și totuși cred că am fost eu însămi. Veronika dădu din cap.

— Nimic din ceea ce spun nu are sens. Zedka își aminti de întâlnirile ei în spațiu, cu toate acele ființe care pluteau în dimensiuni diferite. Vru să-i

povestească Veronikăi, dar se temu să nu o tulbure și mai tare.

— Înainte de a-ți spune încă o dată că ai să mori, vreau să-ți mai spun ceva: sunt oameni care își petrec toată viața căutând o clipă cum ai avut tu ieri noapte, și nu o găsesc. De aceea, dacă ar fi să mori acum, ai muri cu inima plină de iubire.

Zedka se ridică.

— Tu n-ai nimic de pierdut. Mulți nu-și permit să iubească tocmai pentru că sunt multe lucruri, mult viitor și mult trecut în joc. În cazul tău, există doar prezentul.

Ea se apropie de Veronika și-o sărută.

— Dacă mai rămân mult aici, până la urmă n-o să mai plec. M-am vindecat de depresie, dar am descoperit, aici în spital, alte feluri de nebunie. Vreau să le duc cu mine și să-ncep să privesc viața cu propriii mei ochii. Când am intrat aici, eram o femeie deprimată. Astăzi sunt o femeie nebună și sunt foarte mân-dră de asta. Afară mă voi comporta exact ca și ceilalți. Îmi voi face cumpărăturile la supermagazin, voi discuta despre fel și fel de fleacuri cu prietenele mele, îmi voi pierde bună parte din vreme în fața televizorului. Știu însă că sufletul mi-e liber și că pot vorbi cu alte lumi despre care, înainte de a intra aici, nici nu visam că ar putea exista.

Îmi voi permite să fac nebunii, pentru ca oamenii să poată spune: a ieșit de la Villete! Dar știu că sufletul îmi va fi deplin, fiindcă viața mea are un sens. Voi putea contempla un apus de soare și voi crede că îndărățul lui se află Dumnezeu. Când cineva mă va călca pe nervi, o să i-o spun de la

obraz și nu-mi va păsa ce va crede despre mine, fiindcă toți vor zice: a ieșit de la Villete!

Pe bărbații de pe stradă îi voi privi drept în ochi, fără a mă rușina că mă simt dorită. Dar imediat după aceea voi intra într-o prăvălie cu mărfuri de import, voi cumpăra cele mai bune vinuri pe care mi le va-n-gădui punga și le voieba împreună cu soțul meu, pe care-l iubesc atât de mult, fiindcă vreau să râdem iarăși împreună.

El îmi va spune râzând: „Ești nebună!” Și eu voi răspunde: „Păi evident, am fost la Villete! Și nebunia m-a eliberat.” Acum, bărbatul meu adorat, trebuie să-ți iei concediu în fiecare an și să mă duci pe niscaiva munți periculoși, pentru că vreau să savurez riscul faptului că sunt vie.

Oamenii o să zică: „A ieșit de la Villete și-și înnebunește bărbatul.” Și el va înțelege că oamenii au dreptate și va da slavă lui Dumnezeu pentru că acum începe căsnicia noastră, iar noi suntem nebuni, după cum nebuni sunt cei care-au inventat dragostea.

Zedka ieși, fredonând o melodie pe care Veronika n-o mai auzise niciodată.

Ziua fusese epuizantă, dar meritase osteneala. Dr. Igor încerca să-și păstreze sângele rece și indiferența unui om de știință, dar aproape nu mai reușea să-și stăpânească entuziasmul: testele privitoare la tratamentul otrăvirii cu Vitriol dădeau rezultate surprinzătoare!

— Dumneavoastră n-aveți oră fixată pentru azi — îi spuse el lui Mari, care intrase fără să ciocănească.

— Nu stau mult. La drept vorbind, aș ține doar să vă cer o părere.

„Azi toți vor să-mi ceară doar o părere”, își zise în sinea sa dr. Igor, amintindu-și de tânără și de întrebarea ei despre sex.

— Lui Eduard i s-a administrat adineauri un șoc electric.

— Terapie electroconvulsivă; folosiți, vă rog, denumirea corectă, altminteri vom apărea ca o adunătură de barbari — dr. Igor izbutise să-și mascheze surprinderea, urmând însă ca ulterior să cerceteze cine luase hotărârea aceea —. Și dacă vreți să aflați părerea mea despre acest subiect, trebuie să vă lămuresc că TEC nu mai este aplicată în ziua de azi ca în trecut.

— Dar e periculoasă.

— Era chiar foarte periculoasă; nu se cunoșteau voltajul exact, locul precis de amplasare a electrozilor, și mulți pacienți au murit de hemoragie cerebrală în timpul tratamentului. Dar situația s-a schimbat: în prezent, TEC este utilizată cu mult mai mare precizie tehnică și are avantajul

de a provoca o amnezie rapidă, evitând intoxicația chimică de pe urma tratamentului medicamentos prelungit. Citiți revistele de psihiatrie și nu confundați TEC cu șocurile electrice ale torționarilor sud-americani. Gata. Mi-am spus părerea. Acum trebuie să-mi reiau munca.

Mari nu se clinti.

— Nu asta am venit să vă întreb. La drept vorbind, ceea ce vreau să știu este dacă pot să ies de aici.

— Puteți ieși când vreți și, dacă vreți, puteți să reveniți, și asta pentru că soțul dumneavoastră are destui bani ca să vă țină într-o instituție atât de scumpă. Doriți poate să mă întrebați: „M-am vindecat?” Și răspunsul meu este altă întrebare: „Vindecată de ce anume?” Veți spune: „Vindecată de frica mea, de sindromul de panică.” Și eu voi răspunde: „Bine, Mari, de trei ani n-ați mai suferit de el.”

— Atunci m-am vindecat.

— Evident că nu. Boala dumneavoastră nu e asta. În teza pe care o scriu ca să o prezint Academiei de Științe din Slovenia (dr. Igor nu voia să intre în amănunte despre Vitriol), încerc să studiez comportamentul uman așa-zis „normal”. Numeroși medici înaintea mea au întreprins deja studiul acesta, ajungând la concluzia că normalitatea nu e decât o chestiune de consens; altfel spus, dacă mulți oameni cred că un anumit lucru e sigur, lucrul respectiv ajunge să fie sigur.

Există lucruri care sunt guvernate de bunul-simț omenesc; punerea nasturilor în partea din față a cămășii este o chestiune de logică, de vreme ce

ar fi foarte greu să-i încheiem dacă ar fi puși lateral și imposibil dacă ar fi la spate.

Alte lucruri se impun însă pentru că tot mai mulți oameni sunt încredințați că așa trebuie să fie. Am să vă dau două exemple: V-ați întrebat oare vreodată de ce sunt puse literele de la claviatura unei mașini de scris în ordinea cunoscută?

— Nu, nu m-am întrebat niciodată.

— Numim această claviatură QWERTY, pentru că literele de pe primul rând sunt dispuse în această ordine. Eu m-am întrebat care este explicația și am găsit răspunsul: prima mașină de scris a fost inventată de Christopher Scholes, în 1873, pentru a îmbunătăți caligrafia. Se iveau însă o problemă: dacă băteau la mașină foarte repede, caracterele se loveau între ele și blocau mașina. Atunci Scholes a proiectat claviatura QWERTY, *care-i obliga pe dactilografi să bată mai încet.*

— Nu cred.

— Dar acesta e adevărul. Întâmplarea a făcut ca firma Remington, care producea, la acea vreme, mașini de cusut, să utilizeze claviatura QWERTY pentru primele ei mașini de scris. Asta înseamnă că și mai mulți inși au fost siliți să învețe acest sistem, și mai multe companii au trecut la fabricarea acestor claviaturi, până ce el a devenit singurul model existent. Ca să recapitulăm: claviatura mașinilor de scris și a calculatoarelor a fost proiectată pentru a se scrie mai încet, nu mai repede, înțelegeți? Încercați să schimbați locul tastelor, și nu veți mai găsi nici un cumpărător pentru produsul dumneavoastră.

Când văzuse pentru prima dată o claviatură,

Mari se întrebase de ce nu era în ordinea alfabetică. Dar nu-și mai pusese niciodată întrebarea asta, credea că aceasta e cea mai bună soluție pentru a putea dactilografia repede.

— Ați vizitat Florența? — întrebă dr. Igor.

— Nu.

— Ar trebui s-o vizitați, nu e foarte departe, și acolo se află cel de-al doilea exemplu al meu. În catedrala din Florența există un ceasornic nemaipomenit de frumos conceput de Paolo Uccello în 1443. Întâm-plător, ceasornicul ăsta are o curiozitate: deși arată orele ca toate celelalte ceasuri, acele se învârtesc în sens contrar celui cu care suntem obișnuiți.

— Și ce-are de-a face asta cu boala mea?

— Ajung și-acolo. Paolo Uccello, când a creat acel ceasornic, nu căuta să fie original; la drept vorbind, pe atunci existau unele ceasornice asemănătoare, ca și altele cu ace care se învârteau în sensul familiar nouă astăzi. Dintr-un motiv necunoscut, poate pentru că ducele avea un ceas cu ace care se învârteau în sensul pe care azi îl considerăm „corect”, acesta a sfârșit prin a se impune ca unicul sens, iar ceasornicul lui Uccello a devenit o aberație, o nebunie.

Dr. Igor făcu o pauză. Știa însă că Mari îi urmărea raționamentul.

— Deci să ne întoarcem la boala dumneavoastră; fiecare ființă umană este unică, având propriile-i calități, instincte, forme de plăcere, modalități de căutare a aventurii. Dar societatea sfârșește prin a-și impune un mod colectiv de-a acționa, și oamenii nu mai stau să se întrebe de ce

trebuie să se comporte astfel. Acceptă pur și simplu, așa cum dactilografii au acceptat faptul că QWERTY este cea mai bună claviatură posibilă. Cunoașteți oare, de când sunteți pe lume, vreun om care să se fi întrebat de ce se învârtesc acele de ceasornic într-un anumit sens, și nu în cel opus?

— Nu.

— Dacă ar pune cineva întrebarea asta, și-ar auzi pesemne: ești nebun! Dacă ar insista cu întrebarea, oamenii ar încerca să găsească o explicație, dar repede ar renunța, pentru că nu există altă explicație în afara celei pe care am dat-o. Să revenim deci la întrebarea dumneavoastră. Repetați-o.

— Sunt vindecată?

— Nu. Sunteți o persoană diferită, dar vreți să fiți la fel cu ceilalți. Și faptul acesta, din punctul meu de vedere, e considerat ca o boală gravă.

— E grav să fii diferit?

— E grav dacă te silești să fii la fel: poți ajunge la nevroze, psihoze, paranoia. Este grav să vrei să fii la fel, fiindcă asta înseamnă să forțezi natura și să mergi împotriva legilor lui Dumnezeu, care, în toate crân-gurile și pădurile din lume, nu a creat nici o singură frunză la fel cu alta. Dar dumneavoastră credeți că a fi diferit e o nebulie, drept care ați optat ca să trăiți în Villete. Fiindcă aici, cum toți sunt diferiți, și dumneavoastră sunteți considerată la fel cu ceilalți. Înțelegeți?

Mari dădu din cap afirmativ.

— Pentru că le lipsește curajul de a fi diferiți, oamenii acționează împotriva naturii, iar organismul lor începe să producă Vitriol, sau Principiu Amar, de-

numirea vulgară sub care e cunoscută această otravă.

— Ce este Vitriolul?

Dr. Igor își dădu seama că se ambalase prea tare, și se hotărâ să schimbe vorba.

— N-are importanță ce este Vitriolul. Ce vreau să spun este că, după toate indiciile, nu v-ați vindecat.

Mari avea mulți ani de experiență în tribunale și se hotărâ să și-o pună în aplicare chiar atunci. Prima tactică era de a se preface că e de acord cu partea adversă, pentru ca imediat după aceea să o prindă în plasa altei argumentații.

— Sunt de acord cu dumneavoastră, domnule doctor. Am venit aici dintr-un motiv foarte concret, sindromul de panică, și am sfârșit prin a rămâne dintr-un motiv foarte abstract: incapacitatea de a înfrunta o viață diferită, fără loc de muncă și fără soț. Sunt de acord cu dumneavoastră; am pierdut voința de a începe o viață nouă, cu care trebuia să mă reobișnuiesc. Și merg și mai departe: sunt de acord că într-un ospiciu, cu toate șocurile electrice, pardon, TEC, cum preferați dumneavoastră, orarele, crizele de isterie ale unor pacienți, regulile sunt mai lesne de suportat decât legile unei lumi care, după cum spuneți, *face totul ca să fie la fel*.

Întâmplător, noaptea trecută, am auzit o femeie cântând la pian. A cântat magistral, cum rareori am auzit. În timp ce ascultam muzica, mă gândeam la toți cei care suferiseră pentru a compune acele sonate, preludii, adagii: la ridicolul de care avuseseră parte când își prezentaseră piesele — diferite — celor care dădeau tonul în

lumea muzicii. La greutățile și umilința de a găsi pe cineva care să finanțeze o orchestră. La fluierăturile cu care i-a primit poate un public încă neobișnuit cu asemenea armonii.

Încă și mai rău, mă gândeam: nici măcar compozitorii nu suferiseră, ci tânăra care cântă cu atâta suflet, pentru că știe că o să moară. Dar ce, eu nu o să mor? Unde îmi e oare sufletul, ca să pot interpreta muzica vieții mele cu același entuziasm?

Dr. Igor asculta în tăcere. Pare-se că tot ce gândise dădea rezultate, dar era încă prea devreme ca să poată avea o certitudine.

— Unde mi-am lăsat sufletul? — întrebă încă o dată Mari —. În trecutul meu. În ceea ce aș fi vrut să-mi fie viața. Mi-am lăsat sufletul captiv în acel moment când aveam o casă, un soț, o profesie de care voiam să mă eliberez, fără a avea niciodată curajul s-o fac.

Sufletul îmi era în trecutul meu. Astăzi însă el s-a reântors aici și mi-l simt iarăși în trup, plină de entuziasm. Nu știu ce voi face; știu doar că mi-au trebuit trei ani ca să înțeleg că viața mă împingea pe un drum diferit, și eu nu voiam să merg pe el.

— Cred că observ unele simptome de ameliorare — zise dr. Igor.

— Nu aveam nevoie să cer încuviințarea de a pleca din Villete. Era de ajuns să trec pragul porții și să nu mă mai întorc niciodată. Aveam însă nevoie să spun toate astea cuiva, și vi le spun dumneavoastră, domnule doctor: moartea acestei fete m-a făcut să-mi înțeleg propria-mi viață.

— Înclin să cred că aceste simptome de ameliorare se transformă chiar într-o vindecare

miraculoasă — râse dr. Igor —. Ce-aveți de gând să faceți?

— Să plec în El Salvador și să mă ocup de copii.

— Nici nu e nevoie să mergeți atât de departe: la mai puțin de două sute de kilometri de-aici este Sara-jevo. Războiul s-a terminat, dar problemele rămân.

— O să mă duc la Sarajevo.

Dr. Igor scoase din sertar un formular și-l completă cu toată atenția. Apoi se ridică și o conduse pe Mari până la ușă.

— Să v-ajute Dumnezeu — zise el, întorcându-se la birou, după ce închise ușa. Nu-i plăcea să se atașeze de pacienții săi, dar nu reușea niciodată să evite acest lucru. Lipsa lui Mari avea să se simtă în Villette.

Când Eduard deschise ochii, fata era încă acolo. La primele lui ședințe de șocuri electrice, consuma mult timp încercând să-și amintească ce anume se în-tâmplase — în definitiv, chiar acesta era efectul terapeutic al tratamentului: să provoace o amnezie parțială, astfel încât bolnavul să uite de problema care-l tulbura și să aibă posibilitatea de a deveni mai calm.

Dar pe măsură ce electroșocurile erau aplicate cu mai mare frecvență, efectele lor nu se mai făceau simțite pentru multă vreme; pe fată o identifică numai-decât.

— Ai vorbit despre viziunile Paradisului în timp ce dormeai — zise ea, trecându-și mâna prin părul lui.

Viziuni ale Paradisului? Da, viziuni ale Paradisului. Eduard o privi. Voia să povestească tot.

Tocmai atunci intră însă o infirmieră cu o injecție.

— Trebuie s-o faceți acum — îi spuse ea Veronikăi —. Ordinul domnului dr. Igor.

— Am mai făcut una azi, nu mai fac nimic — răspunse ea —. Nu mă mai interesează nici să ies de-aici. Nu mai ascult de nici un ordin, de nici o regulă, de nimic ce mi se va face silit.

Infirmiera părea obișnuită cu acest tip de reacție.

— Atunci, din păcate, va trebui să vă sedăm. — Am nevoie să stau de vorbă cu tine — zise Eduard —. Fă injecția.

Veronika își suflecă mâneca pulovărului, și infir-

miera îi injectă medicamentul.

— Bună fată — zise ea —. De ce nu ieșiți din salonul ăsta lugubru ca să vă plimbați nițel pe-afară?

— Îți e rușine de ce s-a întâmplat ieri noapte — zise Eduard, în timp ce mergeau prin grădină.

— Mi-a fost. Acum sunt mândră. Vreau să aflu despre viziunile Paradisului, fiindcă am fost foarte aproape de una din ele.

— Trebuie să privesc mai departe, dincolo de clădirile de la Villette — zise el.

— Bine, hai.

Eduard privi îndărăt, nu către pereții saloanelor sau către grădina unde bolnavii umblau tăcuți, ci către o stradă din alt continent, dintr-o țară unde ploua mult sau nu ploua deloc.

Eduard putea simți mireasma aceluia pământ, era anotimpul secetos și praful îi pătrundea în nări și-i făcea plăcere, pentru că a mirosi a pământ înseamnă a te simți viu. Pedala pe o bicicletă importată, avea șaptesprezece ani și tocmai plecase de la colegiul american din Brasilia, unde învățau toți ceilalți copii de diplomați.

Detesta Brasilia, dar îi plăceau brazilienii. Tatăl său fusese numit ambasador al Iugoslaviei cu doi înainte, într-o perioadă când nici măcar în vise nu visau la divizarea sângeroasă a țării. Miloșevici era încă la putere; bărbați și femei, toți trăiau cu diferențele lor și încercau să se armonizeze dincolo de conflictele regionale.

Primul post al tatălui său fusese tocmai Brazilia. Eduard visa la plaje, la carnaval, la meciuri de fotbal, la muzică, dar nimeriseră în capitala aceea, departe de coastă, creată doar ca să-i adăpostească pe politicieni, birocrați, diplomați și pe copiii tuturor acestora, care nu știau să-și găsească rostul în lumea aceea.

Eduard nu putea suferi să trăiască acolo. Își petrecea ziua adâncit în studii, încercând, dar fără a izbuti să-și facă prieteni printre colegii de clasă. Încercând, dar nereușind, să-și dezvolte un soi de interes pentru automobile, turnee de tenis la modă, costume de marcă, unicele teme de conversație printre tineri.

Când și când se organiza câte o petrecere, unde băieții se îmbătau într-o parte a salonului, iar fetele simulau indiferența în partea opusă. Se

găseau mereu droguri, și Eduard experimentase deja toate varietățile posibile, fără a se fixa vreodată cu interes asupra vreunuia dintre ele; devenea agitat sau excesiv de somnolent și-și pierdea interesul pentru tot ce se petrecea în jurul său.

Familia lui era preocupată. Eduard trebuia pregătit pentru aceeași carieră ca a tatălui și, cu toate că avea aproape toate talentele necesare — voință de a studia, bun-gust artistic, ușurință la învățarea limbilor străine, interes pentru politică — îi lipsea o calitate de bază în diplomație. Avea dificultăți în contactele cu ceilalți.

Oricât se străduiau părinții lui să-l ducă la petreceri, să-și deschidă casa pentru prietenii lui de la colegiul american și să-i asigure o indemnizație lunară consistentă, foarte rar își făcea Eduard apariția cu câte cineva. Într-o zi maică-sa îl întrebă de ce nu-și aduce prietenii la dejun sau la cină.

— Știu toate turneele de tenis, cunosc după nume pe toate fetele cu care poți face dragoste fără probleme. Nu mai avem nimic interesant de discutat.

Până când apăru brazilianca. Ambasadorul și soția lui se simțiră mai liniștiți când băiatul lor începu să iasă, întorcându-se târziu acasă. Nimeni nu știa exact cum apăruse, dar într-o seară Eduard o aduse acasă la cină. Fata era educată, și ei rămaseră mulțumiți; băiatul avea să-și dezvolte în sfârșit capacitatea de a stabili relații cu străinii. Dincolo de asta, amândoi se gândiseră, fără a comenta între ei, că prezența fetei îi scăpa de

povara unei mari griji: Eduard nu era homosexual!

O trataseră pe Maria (așa o chema) cu toată deferența unor viitori socri, chiar dacă știau că peste doi ani aveau să fie mutați în alt post și nu aveau nici o intenție ca fiul lor să se căsătorească cu cineva dintr-o țară atât de exotice. Aveau de gând ca băiatul lor să întâlnească o fată de familie bună în Franța sau în Germania, care să-l poată însoți cu demnitate în strălucita carieră diplomatică pe care i-o pregătea ambasadorul.

Eduard se arăta însă tot mai îndrăgostit. Îngrijorată, mama stătu de vorbă cu soțul.

— Arta diplomației constă în a-l ține pe adversar în expectativă — zise ambasadorul —. O primă dragoste nu poate fi evitată niciodată, dar se termină întotdeauna.

Eduard însă dădea semne că se schimbese total. Începu să vină acasă cu cărți ciudate, își instala o piramidă în cameră și, împreună cu Maria, ardea tă-mâie în fiecare noapte, rămânând ore în șir concentrați asupra unui desen atârnat pe perete. Rândamentul lui Eduard la școala americană începu să scadă.

Mama lui nu înțelegea portugheza, dar putea să vadă copertele cărților: cruci, ruguri, vrăjitoare spân-zurate, simboluri exotice.

— Băiatul nostru citește cărți periculoase.

— Periculos e ce se-ntâmplă în Balcani — răspunse ambasadorul —. Se aude că republica Slovenia își revendică independența, și asta ne poate duce la un război.

Mama însă dădea mai puțină importanță politicii; voia să știe ce se întâmplă cu fiul ei.

— Și mania asta cu arsul tămâiei?

— E ca să ascundă mirosul de marijuana — zicea ambasadorul —. Băiatul nostru a primit o educație excelentă, n-are cum să creadă că bețișoarele astea parfumate ar putea atrage spiritele.

— Băiatul meu a ajuns la droguri!

— Asta trece. Și eu am fumat marijuana în tinerețe, dar ți se face repede silă, așa cum mi s-a făcut și mie.

Femeia rămase cu o senzație de mândrie și liniște: soțul ei era un bărbat cu experiență, intrase în lumea drogurilor și reușise să o părăsească! Un om cu atâta voință era capabil să controleze orice situație.

Într-o bună zi, Eduard le ceru o bicicletă. '

— Ai șofer și un Mercedes Benz. De ce o bicicletă?

— Ca să intru în contact cu natura. Maria și cu mine o să facem o călătorie de zece zile — zise el —. E prin apropiere un loc cu zăcămintе imense de cristal, și Maria mă asigură că ele transmit energie pozitivă.

Mama și tatăl fuseseră educați în regimul comunist: cristalele nu erau decât un produs mineral, rezultat dintr-o anumită configurație de atomi, și nu emana nici un fel de energie, nici pozitivă, nici negativă. Se interesară și descoperiră că ideile despre „vibrațiile cristalelor” începeau să fie la modă.

Dacă fiul său s-ar decide să vorbească despre tema asta la o recepție oficială, ar putea părea

ridicol în ochii celorlalți: pentru prima dată, ambasadorul recunoscuse că situația devenea gravă. Brasilia era un oraș care trăia din zvonuri și se va afla numaidecât că Eduard căzuse în plasa unor superstiții primitive, rivalii săi din ambasadă puteau crede că băiatul învățase astea de la părinții lui, iar diplomația, pe lângă faptul că era arta expectativei, era și capacitatea de a menține mereu, în orice împrejurare, o aparență convențională și protocolară.

— Fiule, lucrurile nu mai pot continua așa — zise tatăl —. Am prieteni în Ministerul Afacerilor Externe al Iugoslaviei. Tu vei fi un diplomat strălucit și e nevoie să înveți să faci față lumii.

Eduard plecă de-acasă și nu se întoarse în noaptea aceea. Părinții lui telefonară acasă la Maria, la morgile și spitalele din oraș, fără nici un rezultat. Mama își pierdu încrederea în capacitatea soțului ei de a ști să se poarte cu familia, chiar dacă era un excelent negociator cu străinii.

A doua zi, Eduard își făcu apariția, flămând și pi-când de somn. Mâncă și se retrase la el în cameră, își aprinse tămâia, își recită mantrele, dormi tot restul du-pă-amiezei și toată noaptea. Când se trezi, îl aștepta o bicicletă nou-nouță.

— Du-te și vezi-ți cristalele — zise maică-sa —. O să-i explic eu tatălui tău.

Așa se face că, în după-amiaza aceea uscată și prăfoasă, Eduard se îndrepta voios către casa Mariei. Orașul era atât de bine conceput (în opinia arhitecților) sau atât de rău conceput (în opinia lui Eduard), încât aproape nu existau intersecții. Rula

pe dreapta, pe o bandă de mare viteză, uitându-se la cerul plin de nori care nu aduceau ploaie, când simți că urcă în direcția cerului, cu o viteză uriașă, pentru ca imediat după aceea să coboare și să se pomenească pe asfalt.

BUM!

„Am avut un accident.”

Vru să se întoarcă, pentru că fața îi era lipită de asfalt, dar constată că nu-și mai putea controla corpul. Auzi scrâșnetul frânelor de automobile, oameni țipând, cineva care se apropie și încercă să-l atingă, pentru ca numaidecât să audă un strigăt: „Nu-l mișcați! Dacă-l atinge cineva, poate rămâne schilod pe viață!”

Secundele se scurgeau lent și Eduard începu să se simtă speriat. Spre deosebire de părinții săi, el credea în Dumnezeu și într-o viață de după moarte, dar tot i se părea nedrept ce i se întâmplase, să moară la șaptesprezece ani, cu ochii la asfalt, pe un pământ străin.

— Îți e bine? — auzi el o voce.

Nu, nu-i era bine, nu reușea să se miște, și nu reușea nici să spună vreo vorbă. Cel mai rău era că nu-și pierduse cunoștința, știa exact ce se întâmpla și în ce încurcătură nimerise. De ce nu leșina? Lui Dumnezeu nu-i era milă de el, tocmai într-un moment în care avea atâta nevoie de El, împotriva a tot și a toate?

— Gata, vin medicii — șopti altcineva, luându-l de mână —. Nu știu dacă poți să mă auzi, dar fii calm. Nu e nimic grav.

Da, putea să-l audă, i-ar fi plăcut ca persoana a-cea — un bărbat — să vorbească mai departe,

să-l încredințeze că nu era nimic grav, deși era și el destul de matur ca să-și dea seama că totdeauna, când situația e foarte serioasă, ți se spune mereu același lucru. Se gândi la Maria, la regiunea unde se găseau munții de cristale, plini de energie pozitivă, în timp ce Brasilia reprezenta cea mai mare concentrație de negativitate pe care o cunoscuse în meditațiile sale.

Secundele se transformaseră în minute, oamenii continuau să-l consoleze și, pentru prima oară de când se petrecuse totul, începu să simtă durerea. O durere ascuțită, care pornea din centrul capului și părea că i se răspândește în întregul trup.

— Au și sosit — zise bărbatul care-l ținea de mână —. Măine o să mergi iar pe bicicletă.

Dar a doua zi Eduard se afla într-un spital, cu ambele picioare și un braț puse în ghips, fără să poată ieși de-acolo în următoarele treizeci de zile, obligat să o audă pe mama sa plângând în neștire, pe tatăl său dând telefoane pline de nervi, medicii repetând din cinci în cinci minute că primele și cele mai grave douăzeci și patru de ore trecuseră și nu se constatare nici o leziune cerebrală.

Familia sună la Ambasada Americană, care nu avea niciodată încredere în diagnosticele spitalelor publice și își întreținea propriul serviciu de urgență extrem de sofisticat, împreună cu o listă de medici brazilieni considerați capabili să-i îngrijească pe diplomații lor. Din când în când, în cadrul unei politici de bună vecinătate, puneau aceste servicii și la dispoziția altor reprezentanțe diplomatice.

Americanii aduseseră aparatele lor de ultimă

generație, făcuseră un număr de zece ori mai mare de noi teste și investigații și ajunseseră la concluzia la care ajungeau mereu: medicii de la spitalul public apreciaseră corect situația și luaseră cele mai bune decizii.

Medicii de la spitalul public puteau fi buni, dar programele televiziunii braziliene erau la fel de miserabile ca și cele din oricare parte a lumii, iar Eduard nu prea avea ce face. Maria apărea tot mai rar pe la spital, poate își găsisese alt însoțitor ca să meargă cu ea la munții de cristale.

În contrast cu comportamentul ciudat al prietenei lui, ambasadorul și soția sa veneau zilnic să-l viziteze, dar refuzau să-i aducă și cărțile în portugheză pe care le avea acasă, pretinzând că în scurt timp aveau să fie transferați și nu era nevoie să învețe o limbă pe care nu va mai avea niciodată nevoie să o folosească. Așa stând lucrurile, Eduard se mulțumea să stea de vorbă cu ceilalți bolnavi, să discute despre fotbal cu infirmierii și să citească revistele care se nimereau să-i cadă în mâini.

Până când, într-o zi, unul dintre infirmieri îi aduse o carte pe care tocmai o câștigase, dar care i se părea „prea groasă ca să poată fi citită”. Și acesta a fost momentul când viața lui Eduard a început să-l plaseze pe un drum straniu, ce avea să-l conducă la Villete, la fuga din realitate și la distanțarea totală de lucrurile pe care alți tineri de vârsta lui le făceau îndeobște în anii următori.

Cartea era despre vizionarii ce zguduiseră lumea, oameni care își aveau propriile lor idei despre paradisul terestru și-și consacraseră viețile

ca să și le împărtășească și celorlalți. Figura acolo Isus Cristos, dar erau și Darwin cu teoria sa că omul descinde din maimuțe; Freud, care afirma că visele au o mare importanță; Columb, amanetând bijuteriile reginei ca să caute un nou continent; Marx, cu ideea că toți oamenii merită aceeași șansă.

Și erau acolo sfinți, ca Ignațiu de Loyola, un basc care se culcase cu toate femeile cu care se putuse culca, ucisese numeroși dușmani în nenumărate bătălii, până ce fusese rănit la Pamplona și înțelesese universul în patul unde își făcuse convalescența. Tereza din Avila, care voia cu orice preț să găsească drumul către Dumnezeu și nu izbutise decât atunci când, fără să vrea, se plimbase pe un coridor și se oprise în fața unui tablou. Anton, un bărbat scârbit de viața pe care o ducea și care se hotărâ să se refugieze în pustie și ajunsese să conviețuiască cu diavolii vreme de zece ani, trecând prin toate soiurile de ispite. Francisc din Assisi, un tânăr ca și el, hotărât să converseze cu păsările și să părăsească tot ce-i plănuiseră părinții pentru restul vieții.

Începu să citească chiar în după-amiaza aceea „cartea cea groasă”, deoarece nu avea nimic mai bun de făcut ca să-și omoare timpul. La miezul nopții, intră o infirmieră, întrebându-l dacă are nevoie de ajutor, căci era singura cameră unde încă ardea lumina. Eduard o expedie cu un simplu semn cu mâna, fără a-și dezlipi ochii de pagina cărții.

Bărbații și femeile care zdruncinaseră lumea. Bărbați și femei obișnuiți, ca el, ca tatăl lui, ca

prietena pe care știa că o pierde, plini de aceleași îndoieli și neliniști pe care le aveau toate ființele omenești în existența lor cotidiană. Oameni care nu vădeau un interes special pentru religie, Dumnezeu, lărgirea minții sau noua conștiință, până când într-o bună zi, da, într-o zi, se hotărâseră să schimbe total. Cartea era cu atât mai interesantă, cu cât istorisea cum, în fiecare din acele vieți, exista o clipă magică ce-i determinase să plece în căutarea propriei lor viziuni despre Paradis.

Oameni care nu-și lăsaseră viața să li se scurgă în deșert și care, pentru a-și atinge scopul, ceruseră de pomană sau adulaseră regi, călcaseră în picioare legi sau înfruntaseră mânia mai-marilor vremii, folosiseră diplomația sau forța, dar nu renunțaseră niciodată, capabili fiind totdeauna să înfrângă orice dificultăți în care întrezăreau un avantaj.

A doua zi, Eduard îi dădu infirmierului ceasul său de aur în schimbul cărții, ceru să i-l vândă și să-i cumpere toate cărțile despre aceeași temă. Nu mai exista însă nici una. Încercă să citească biografiile unora dintre ei, dar acestea îi descriau totdeauna pe bărbatul sau femeia cu pricina ca și cum ar fi fost un ales, un inspirat, nu un ins obișnuit, care trebuia să lupte ca toți ceilalți pentru a-și impune gândurile.

Eduard rămase atât de impresionat de ceea ce citise, încât luă cu toată seriozitatea în considerare posibilitatea de a deveni sfânt, profitând de accident ca să-și schimbe sensul vieții. Era însă cu picioarele rupte, în spital nu avusese nici o viziune, nu trecuse prin fața unui tablou care să-i zguduie sufletul, nu avea prieteni ca să construiască o

capelă în inima podișului brazilian, iar pustiiile erau foarte departe, dădora de probleme politice. Chiar și așa, ceva tot putea face: să studieze pictura și să încerce să arate lumii viziunile pe care le avuseseră bărbații și femeile acelea.

Când îi scoaseră ghipsul și se întoarse la Ambasadă, înconjurat de îngrijiri, răsfățuri și de tot felul de atenții pe care le primește un fiu de ambasador de la ceilalți diplomați, o rugă pe mama sa să-l înscrie la un curs de pictură.

Mama sa îi spuse că deja pierduse prea multe cursuri la Colegiul American și era cazul să recupereze timpul pierdut. Eduard refuză: nu avea nici cea mai mică dorință să continue studiul geografiei și al științelor.

Voia să fie pictor. Într-un moment de neatenție, explică motivul:

— Vreau să pictez viziuni ale Paradisului.

Mama nu zise nimic și-i făgădui să stea de vorbă cu prietenele ei ca să vadă care era cel mai bun curs de pictură din oraș.

Când se întoarse, în după-amiaza aceea, de la serviciu, ambasadorul o găsi plângând la ea în cameră.

— Fiul nostru este nebun — zicea ea cu lacrimile șiroind —. Accidentul i-a afectat creierul.

— Imposibil! — răspunse, indignat, ambasadorul —. Medicii, recomandați de americani, doar l-au examinat.

Femeia îi povesti ce auzise.

— E o revoltă tinerească normală. Așteaptă și vei vedea că totul revine la normal.

De astă dată, așteptarea n-a dus la nimic, deoarece Eduard se grăbea să înceapă să trăiască. Două zile mai târziu, sătul să tot aștepte o hotărâre din partea prietenelor mamei sale, se hotărâ să se înscrie la un curs de pictură. Începu să învețe scara culorilor și perspectiva, dar începu totodată să-și ducă viața și alături de oameni care nu vorbeau niciodată despre turnee de tenis sau mărci de mașini.

— Își petrece zilele cu artiști! — îi spunea ambasadorului mama, înlăcrimată.

— Lasă-n pace băiatul — răspundea ambasadorul —. O să se sature repede și de asta, cum s-a săturat de prietena lui, de cristale, de piramide, de tămâie, de marijuana.

Dar zilele treceau, camera lui Eduard se prefăcea într-un atelier improvizat, cu picturi complet lipsite de noimă pentru părinții lui: erau cercuri, combinații exotice de culori, simboluri primitive amestecate cu oameni în poziție de rugăciune.

Eduard, fostul tânăr solitar, care, vreme de doi ani în Brasilia, nu apăruse niciodată acasă cu prieteni, își umplea acum casa cu inși străini, toți îmbrăcați ca vai de lume, cu părul în dezordine, ascultând discuri oribile la volum maxim, bând și furnând fără nici o măsură, demonstrând o totală ignorare a regulilor de bună purtare. Într-o zi, directoarea Colegiului American o chemă pe soția ambasadorului la o întrevedere.

— Se vede că fiul dumneavoastră consumă droguri — zise ea —. Randamentul lui școlar este sub

nivelul normal și, dacă va continua așa, nu-l vom putea reînmatricula.

Femeia se duse direct la biroul ambasadorului și-i povesti ce-i fusese dat să audă.

— Spui mereu că timpul o să readucă totul la normal! — țipa ea, isterică —. Fiul tău drogat, nebun, cu o problemă cerebrală foarte gravă, iar tu nu mai termini cu cocteilurile și reuniunile tale mondene!

— Vorbește mai încet — îi ceru el.

— N-am de gând să vorbesc mai încet până când n-o să iei atitudine! Băiatul ăsta are nevoie de ajutor, pricepi? Ajutor medical! Mișcă-te și fă ceva.

Îngrijorat că scandalul nevestei lui l-ar putea compromite în ochii funcționarilor și dându-și seama că interesul lui Eduard pentru pictură dura mai multă vreme decât scontase, ambasadorul — om practic, care cunoștea toate procedurile indicate — stabili o strategie de atac în fața problemei.

În primul rând, îi telefonă colegului său, ambasadorul american, și-i ceru permisiunea de a folosi aparatura medicală de la Ambasadă. Cererea i-a fost acceptată.

Îi căută din nou pe medicii recomandați, le explică situația și ceru să refacă încă o dată toate investigațiile trecute. Medicii, temându-se că s-ar fi putut ajunge la un proces, făcură întocmai ce li se ceruse și ajunseră la concluzia că investigațiile nu prezentau nimic anormal. Înainte de plecarea ambasadorului, îi cerură să semneze un document potrivit căruia, în-cepând din acel moment, descărca Ambasada Americană de răspunderea de a-i fi indicat numele lor. Apoi, ambasadorul merse la

spitalul unde fusese internat Eduard. Stătu de vorbă cu directorul, îi explică situația fiului său și-i ceru ca, sub pretextul unui control de rutină, să-i facă o analiză a sângelui pentru a detecta prezența drogurilor în organismul tânăr ului.

Se făcu întocmai. Nu se găsi nici un drog.

Rămânea a treia și ultima etapă a strategiei: să stea de vorbă chiar cu Eduard și să vadă ce se întâmpla. Abia după ce ar fi fost în posesia tuturor informațiilor, ar fi putut lua o decizie care să i se pară corectă.

Tatăl și fiul luară loc în living.

— Mama e îngrijorată din cauza ta — zise ambasadorul —. Notele tale s-au înrăutățit și există riscul să nu mai fii reînmatriculat.

— Notele la cursul de pictură mi s-au îmbunătățit, tată.

— Cred că e foarte plăcut interesul tău pentru artă, dar ai în față o viață-ntreagă pentru asta. Acum însă trebuie să-ți termini liceul, ca să te pot orienta spre cariera diplomatică.

Eduard cugetă mult înainte de a spune ceva. Își revăzu accidentul, cartea despre vizionari, care în definitiv fusese doar un pretext ca să-și găsească adevărata vocație, se gândi la Maria, despre care nu mai auzise nimic. Șovăi mult, dar în cele din urmă răspunse.

— Tati, nu vreau să fiu diplomat. Vreau să fiu pictor. Tatăl era deja pregătit pentru răspunsul acesta și știa cum să-l ocolească.

— Vei fi pictor. Vom organiza expoziții la Belgrad, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo. Cu influența pe care-o am, pot să te ajut mult, dar am nevoie să-ți termini studiile.

— Dacă o să fac așa, o să aleg drumul cel mai ușor, tati. O să intru la o facultate, o să mă formez în ceva ce nu mă interesează, dar care o să-mi aducă bani. Atunci pictura va rămâne pentru mine în planul al doilea și voi sfârși prin a-mi uita vocația. Trebuie să învăț să câștig bani cu pictura.

Ambasadorul începu să se simtă iritat.

— Al tot ce-ți trebuie, fiule: o familie care te iubește, casă, bani, poziție socială. Știi însă că țara noastră trece printr-o perioadă complicată, sunt zvonuri despre un război civil; s-ar putea ca mâine să nu-ți mai pot sta alături ca să te ajut.

— Am să mă pot ajuta eu, tată dragă. Ai încredere în mine. Într-o zi am să pictez un ciclu numit *Viziunile Paradisului*. Va fi istoria vizuală a ceea ce au trăit în inimile lor atâția bărbați și femei.

Ambasadorul lăudă curajul fiului său, termină convorbirea cu un zâmbet și hotără să-i mai acorde un răgaz de o lună — în definitiv, diplomația e arta de-a amâna deciziile, pentru ca problemele să se rezolve de la sine.

Trecu o lună. Și Eduard continua să-și consacre tot timpul picturii, prietenilor săi ciudați, muzicilor care provocau pesemne un anume dezechilibru psihic. Colac peste pupăză, fusese exmatriculat din Colegiul American, întrucât se angajase într-o controversă cu o profesoară despre existența sfinților.

Într-o ultimă încercare, de vreme ce nu mai era de nici un folos să tot amâne luarea unei decizii, ambasadorul îl convocă iarăși pe fiul său la o discuție ca de la bărbat la bărbat.

— Eduard, ai ajuns la vârsta la care-ți poți asuma toată răspunderea pentru viața ta. Am răbdat cât am putut, dar a venit momentul să termini cu aiureala asta cu pictura și să dai un sens carierei tale.

— Tati, faptul că vreau să fiu pictor înseamnă că dau un sens carierei mele.

— Văd că ignori dragostea noastră, eforturile noastre de a-ți da o educație bună. Întrucât niciodată nu te-ai mai purtat așa, nu pot s-o pun decât pe seama unei urmări a accidentului.

— Fii convins că vă iubesc mai mult decât pe oricare alți oameni sau lucruri din viața mea.

Ambasadorul își dresese glasul. Nu era obișnuit cu manifestări de afecțiune atât de directe.

— Atunci, în numele dragostei pe care ne-o porți, fă, te rog, ce dorește mama ta. Lasă pentru o vreme povestea asta cu pictura, găsește-ți prieteni de același nivel social cu tine și întoarce-te la studii.

— Tu mă iubești, tată dragă. Nu poți să-mi ceri una ca asta, pentru că totdeauna mi-ai dat un bun exemplu prin felul cum ai luptat pentru ceea ce ai vrut. Nu poți vrea ca eu să fiu un om fără voință proprie.

— Am spus: în numele dragostei. Și niciodată n-am mai spus asta, dar acum, iată, ți-o cer. Pentru dragostea pe care ne-o porți, pentru dragostea pe care noi ți-o purtăm, întoarce-te acasă, nu în sens fizic, ci în sens real. Nu faci decât

să te amăgești, fugind de realitate.

Din clipa când te-ai născut, ne-am construit cele mai frumoase vise din viață. Tu ești totul pentru noi:

trecutul și viitorul nostru. Bunicii tăi au fost simpli funcționari, și eu a trebuit să mă lupt ca un leu ca să intru și să avansez în cariera asta diplomatică. Și totul doar ca să-ți deschid ție un spațiu, ca să-ți înlesnesc ție drumul. Încă mai am stiloul cu care mi-am semnat primul document ca ambasador și l-am păstrat cu tot dragul ca să ți-l trec ție în ziua când vei face și tu același lucru.

Nu ne dezamăgi, băiete dragă. N-o să mai trăim mult, vrem să închidem ochii liniștiți, știind că ai apucat-o pe un drum bun în viață.

Dacă într-adevăr ne iubești, fă ce-ți cer eu. Dacă nu ne iubești, poartă-te așa și pe mai departe.

Eduard rămase multe ceasuri privind cerul din Brasilia, uitându-se la norii care se perindau prin azur, frumoși, dar fără absolut nici o picătură de ploaie pe care s-o reverse peste pământul uscat al podișului central brazilian. Era la fel de golit ca și ei.

Dacă nu și-ar continua școala, mama sa ar sfârși prin a se usca de suferință, tatăl său și-ar pierde entuziasmul pentru carieră, amândoi s-ar acuza că au greșit în educația fiului lor iubit. Dacă s-ar lăsa de pictură, viziunile Paradisului n-ar mai vedea niciodată lumina zilei și nimic altceva de pe lumea asta n-ar mai putea să-l entuziasmeze și să-i placă.

Privi în jurul său, își văzu tablourile, își rememoră dragostea și sensul fiecărei trăsături de

penel și toate i se părură mediocre. Era un impostor, ținea să fie ceva pentru care nu fusese ales, și asta cu prețul decepției părinților săi.

Viziunile Paradisului erau pentru oamenii aleși, ce apăreau în cărți ca eroi și martiri ai credinței căreia i se dăruiau. Oameni care de mici știau că lumea avea nevoie de ei; ceea ce stătea scris în acea carte era o născocire de romancier.

La cină, le spuse părinților săi că aveau dreptate: nu era decât un vis de tinerețe, iar entuziasmul lui pentru pictură îi trecuse. Părinții rămaseră mulțumiți, mama plânse de bucurie și-l îmbrățișă pe băiat, totul revenise la normal.

Noaptea, ambasadorul își sărbătorește victoria, des-tupând o sticlă de șampanie, pe care o bău de unul singur. Când se duse în dormitor, soția lui, pentru prima oară de multe luni, adormise deja liniștită.

A doua zi, găsiră camera lui Eduard distrusă, picturile sfârtecate cu un obiect tăios, iar băiatul ședea într-un colț, cu ochii la cer. Mama îl îmbrățișă, îi spuse cât de mult îl iubește, dar Eduard nu răspunse.

Nu voia să mai audă de dragoste: era sătul de povestea asta. Credea că putea să renunțe și să urmeze sfaturile tatălui său, dar mersese prea departe în efortul lui, traversase o prăpastie care-l desparte pe om de propriul său vis, și acum nu se mai putea întoarce. Nu putea nici să mai meargă înainte. Era mai simplu atunci să iasă de pe scenă.

Eduard rămase încă cinci luni în Brazilia, sub îngrijirea unor specialiști care îi diagnosticaseră un tip

rar de schizofrenie, sechelă pesemne a unui accident de bicicletă. Curând izbucni războiul civil din Iugoslavia, ambasadorul fu rechemat de urgență, problemele se acumulaseră mult prea mult pentru ca familia să le mai poate face față, și unica rezolvare fusese să-l interneze în recent deschisul sanatoriu de la Villette.

Când Eduard își isprăvi povestea, se și înnop-tase și amândoi tremurau de frig.

— Hai înăuntru — zise el —. Se servește cina.

— În copilăria mea, ori de câte ori mă duceam în vizită la bunica, rămâneam cu ochii țintă la un tablou din camera ei. Era o femeie, Maica Noastră, cum spun catolicii, pe creștetul lumii, ținând deschise către pă-mânt mâinile, din care coborau raze.

Lucrul care mă intriga cel mai tare în acel tablou era că Doamna aceea călca în picioare un șarpe viu. Am întrebat-o atunci pe bunica: nu-i este frică de șarpe? Nu se gândește că ar putea s-o muște de picior și să o ucidă cu veninul lui?

Bunica mi-a spus: șarpele a adus pe pământ binele și răul, cum zice Biblia. Și ea supune cu dragostea ei binele și răul.

— Și ce-are de-a face cu povestea mea?

— Cum te-am cunoscut doar de-o săptămână, ar fi prea devreme să-ți spun: te iubesc. Cum nu voi supraviețui dincolo de noaptea asta, ar fi și prea târziu să ți-o spun. Dar marea nebunie a bărbatului și a femeii tocmai asta e: dragostea.

Tu mi-ai povestit o istorie de dragoste. Cred sincer că părinții tăi au vrut pentru tine tot ce e mai bine, și tocmai dragostea lor aproape ți-a distrus viața. Dacă Maica Domnului, în tabloul bunicii, călca în picioare un șarpe, înseamnă că dragostea asta avea două fețe.

— Înțeleg ce spui — zise Eduard —. Eu am provocat șocul electric, pentru ca tu să mă părăsești

într-o stare de confuzie. Nu știu ce simt, și dragostea m-a mai distrus o dată.

— Nu-ți fie teamă. Astăzi i-am cerut doctorului Igor să mă lase să plec de-aici, să-mi aleg locul unde aş vrea să-mi închid ochii pentru totdeauna. Dar când te-am văzut înșfăcat de infirmieri, am înțeles ce imagine aş vrea să contemp lu când ar fi să părăsesc lumea asta: chipul tău. Și m-am hotărât să nu mai plec.

Cât timp ai dormit sub efectul șocului, eu am avut o criză și am crezut că mi-a sunat ceasul. Ți-am privit chipul, am încercat să-ți ghicesc istoria și m-am pregătit să mor fericită. Moartea n-a venit însă, inima mea a mai rezistat o dată, poate datorită faptului că sunt tânără.

Ea își aplecă fruntea.

— Nu te rușina că ești iubit. Nu-ți cer nimic, doar să mă lași să mă bucur de tine, să-ți mai cânt la pian o noapte, dacă voi mai avea puterea s-o fac. În schimb, îți cer un singur lucru: dacă ai s-auzi pe cineva zi-când că sunt pe moarte, du-te în salon. Lasă-mă să-mi împlinesc dorința.

Eduard rămase tăcut multă vreme, și Veronika crezu că se întorsese în lumea lui, de unde nu avea să se mai întoarcă atât de curând.

În cele din urmă, privi munții de dincolo de zidurile spitalului Villete și zise:

— Dacă vrei să pleci, te duc eu afară. Dă-mi răgaz doar ca să iau hainele și ceva bani. Apoi, plecăm amândoi.

— N-o să dureze mult, Eduard. Știi bine.

Eduard nu răspunse. Intră și se întoarse numaide-cât cu hainele.

— O să dureze o veșnicie, Veronika. Mai mult decât toate zilele și nopțile pe care le-am petrecut aici, tot încercând să dau uitării viziunile Paradisului. A-proape le uitasem, dar se pare că se-ntorc.

Hai să plecăm, nebunii fac nebunii.

În seara aceea, când se adunară ca să cineze, pacienții simțiră lipsa a patru persoane.

Zedka, despre care știau cu toții că fusese externată după un lung tratament. Mari, care se dusesse pesemne la cinematograf, cum făcea adesea. Eduard, care poate nu-și revenise de pe urma șocului electric și, la gândul acesta pe toți pacienții îi străbătu un fior de teamă și se apucară să mănânce în tăcere.

În fine, lipsea fata cu ochii verzi și părul castaniu. Cea despre care toți știau că n-avea să apuce sfârșitul săptămânii.

Nimeni nu vorbea pe față despre moarte în Villette. Absențele erau însă remarcate, chiar dacă toți căutau să se comporte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Începu să circule un zvon de la o masă la alta. Unii plânseseră, pentru că ea era plină de viață, iar acum se va fi aflând în mica morgă amenajată în spatele sanatoriului. Doar cei mai îndrăzneți obișnuiau să se plimbe pe acolo, chiar și în timpul zilei, când totul era luminat. Erau trei mese de marmură și, de obicei, pe una din ele se afla un nou cadavru, acoperit cu un giulgiu.

Toți știau că în noaptea aceea Veronika era acolo. Cei cu adevărat demenți uitaseră imediat că, săptă-mâna aceea, sanatoriul avusese încă un oaspete, care uneori tulbura somnul tuturor cu pianul ei. Câtiva, în timp ce știrea circula, simțiseră o anumită tristețe, mai cu seamă infirmierele, care fuseseră cu Veronika în timpul nopților pe care le

petrecuse în secția de terapie intensivă, dar angajații fuseseră astfel formați, încât să nu-și creeze legături prea strânse cu bolnavii, de vreme ce unii plecau, alții mureau, iar starea celor mai mulți se înrăutățea pe zi ce trece. Tristețea acestora ținu ceva mai mult, dar se stinse și ea.

Cei mai mulți dintre pacienți afluă însă vestea, se prefăcuseră că sunt întristați, dar răsuflară ușurați. Fiindcă, o dată mai mult, prin Villete trecuse îngerul Exterminator, și ei fuseseră cruțați.

Când Frăția se reuni după cină, un membru al grupului aduse vestea: Mari nu fusese la cinematograf, plecase fără întoarcere și-i lăsase lui o scrisoare.

Nimeni nu păru a-i da mare importanță: ea păruse întotdeauna diferită, prea nebună, incapabilă să se adapteze la situația ideală în care trăiau cu toții acolo.

— Mari n-a-nțeles niciodată cât de fericiți suntem — zise unul dintre ei —. Avem prieteni cu afinități comune, urmăm o rutină, din când în când ieșim împreună pentru un program, invităm conferențieri ca să vorbim despre subiecte importante, le dezbatem ideile. Viața noastră a ajuns la echilibrul perfect, un lucru pe care atâția oameni de afară ar dori să-l atingă.

— Ca să nu mai vorbim de faptul că, la Villette, suntem protejați de șomaj, de urmările războiului din Bosnia, de problemele economice, de violență — comentă altul —. Am găsit armonia.

— Mari mi-a încredințat o scrisoare — zise cel ce le dăduse vestea, arătându-le un plic închis —. M-a rugat să-l citesc cu voce tare, ca și cum ar vrea să-și ia rămas-bun de la noi toți.

Cel mai bătrân dintre ei deschise plicul și procedă așa cum ceruse Mari. Vru să se oprească la jumătate, dar era prea târziu, și continuă până la sfârșit.

„Când eram încă tânără și devenisem avocată, am citit la un moment dat un poet englez, iar o frază de-a lui m-a impresionat în chip deosebit: «Fii

ca un izvor care se revarsă, iar nu ca un bazin plin mereu de aceeași apă.» Am crezut totdeauna că afirmația lui era greșită: este primejdios să te reverse, pentru că poți inunda zone unde trăiesc persoane iubite, pe care putem să le înecăm cu dragostea și cu entuziasmul nostru. Am căutat atunci să mă comport toată viața ca un bazin, nedepășind niciodată limitele pereților mei interiori.

S-a întâmplat, dintr-un motiv pe care nu-l voi înțelege niciodată, să mă îmbolnăvesc de sindromul de panică. M-am transformat exact în ceea ce luptasem atât de mult să evit: într-un izvor care s-a revărsat și a inundat totul în jurul meu. Rezultatul acestei stări de fapt a fost internarea la Villette.

După vindecare, am redevenit un bazin și v-am cunoscut pe voi. Vă mulțumesc pentru prietenie, pentru afecțiune și pentru atâtea clipe fericite. Am trăit împreună ca peștii într-un acvariu, fericiți că cineva ne aducea hrana la ore fixe, și puteam, ori de câte ori voiam, să vedem lumea de afară, prin zidul de sticlă.

Ieri însă, din pricina unui pian și a unei femei care astăzi probabil trebuie să fi murit, am descoperit ceva foarte important: viața aici înăuntru este absolut la fel ca viața de afară. Atât acolo cât și aici, oamenii se reunesc în grupuri, își ridică zidurile și nu permit nici unui străin să le tulbure existențele mediocre. Fac tot felul de lucruri pentru că s-au obișnuit să le facă, se înhamă la studii inutile, se distrează pentru că sunt obligați să se distreze, iar împrejurarea că restul lumii o ia razna se rezolvă de la sine. Cel mult, se uită — cum și noi ne-am uitat de atâtea ori împreună — la

jurnalele TV, doar ca să-și reconfirme cât sunt de fericiți într-o lume plină de probleme și nedreptăți.

Vreau să spun că viața Frăției este absolut identică cu viața aproape tuturor acelor de afară, toți evitând să știe ce se află dincolo de pereții de sticlă ai acvariului. Mult timp, situația asta a fost reconfortantă și utilă. Dar oamenii se schimbă, și acum am plecat în căutarea aventurii, chiar dacă am șaiszeci și cinci de ani și cunosc numeroasele limitări la care mă constrânge vârsta. Plec în Bosnia: sunt acolo oameni care mă așteaptă, deși încă nu mă cunosc, după cum nici eu nu-i cunosc pe ei. Știu însă că sunt utilă și că riscul unei aventuri e mai prețios decât o mie de zile de bunăstare și confort.”

Când sfârși de citit scrisoarea, membrii Frăției plecară fiecare în camerele și saloanele lor, zicându-și că Mari înnebunise definitiv.

Eduard și Veronika aleaseră restaurantul cel mai scump din Ljubljana, comandară cele mai alese feluri de mâncare, se îmbătară cu trei sticle de vin din 1988, una dintre cele mai bune recolte ale secolului, în timpul cinei nu aduseră niciodată vorba despre Villete, despre trecut sau viitor.

— Mi-a plăcut povestea cu șarpele — spuse el, umplându-i paharul pentru a nu știu câta oară —. Dar bunica ta era foarte bătrână, nu știa să interpreteze povestea.

— Fii respectuos cu bunica mea! — strigă Veronika, beată criță, făcându-i pe toți cei din restaurant să se întoarcă spre ea.

— Un toast pentru bunica acestei fete! — zise Eduard, ridicându-se —. Un toast pentru bunica nebunei din fața mea, care trebuie să fi fugit de la Villete!

Toți redeveniră atenți la farfuriile lor, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Un toast pentru bunica mea! — insistă Veronika.

Patronul restaurantului veni la masa lor.

— Vă rog, comportați-vă cum trebuie.

Se potoliră preț de câteva clipe, dar imediat reâncepură să vorbească tare, să spună lucruri fără sens, să se poarte în chip neconvenabil. Patronul restaurantului veni iar la masa lor, le spuse că nu era nevoie să achite nota, cu condiția să părăsească imediat localul.

— Să ne economisim, banii pentru vinurile astea groaznic de scumpe! — toastă Eduard —. E

momentul să plecăm de-aici, înainte ca omul ăsta să se răz-gândească!

Dar omul nu se răzgândi. Se și apucase să tragă scaunul Veronikăi, cu un gest aparent curtenitor, dar al cărui înțeles veritabil era de-a o ajuta să se ridice cât mai repede cu putință.

Se duseră în mijlocul piețișoarei din centrul orașului. Veronika aruncă o privire spre camera ei de la mânăstire, și beția i se risipi pentru o clipă. Își aduse aminte că avea să moară foarte curând.

— Mai cumpără vin! — îl rugă ea pe Eduard.

În apropiere era un bar. Eduard aduse două sticle, amândoi se așezară și continuară să bea.

— Ce era greșit în interpretarea bunică-mii? — zise Veronika.

Eduard era atât de băut, încât fu nevoit să facă un mare efort ca să-și reamintească ce spusese la restaurant. Reuși însă.

— Bunica ta a spus că femeia călca în picioare șarpele ăla fiindcă dragostea trebuie să domine binele și răul. E o interpretare frumoasă și romantică, dar lucrurile nu stau nicidecum așa: eu am văzut imaginea asta, e una din imaginile Paradisului pe care mă gândeam să le pictez. Și mă întrebam deja de ce o pictau întotdeauna așa pe Fecioară.

— De ce?

— Pentru că Fecioara, energia feminină, este marea stăpână a șarpelui, ceea ce înseamnă înțelepciune. Dacă ai luat seama la inelul pe care-l poartă dr. Igor, ai vedea că are două simboluri medicale: doi șerpi încolăciți pe un baston.

Dragostea e deasupra înțelepciunii, așa cum Fecioara stă pe șarpe. Pentru ea, totul e Inspirație. Ea nu stă să judece binele și răul.

— Știi ceva? — zise Veronika —. Ea nu s-a uitat niciodată cu atenție la ce gândeau ceilalți despre ea. Închipuie-ți, să trebuiască să explici întregii lumi treaba cu Duhul Sfânt! Ea n-a explicat nimic, ci doar a spus: „Așa s-a întâmplat.” Știi ce trebuie să fi spus ceilalți?

— Sigur, știu. Că era nebună!

Amândoi izbucniră în râs. Veronika ridică paharul.

— Felicitări! Ar trebui să pictezi viziunile astea despre Paradis în loc să vorbești despre ele.

— Voi începe cu tine — răspunse Eduard.

Lângă piețișoară este un mic deal. În vârful micului deal este un mic castel. Veronika și Eduard urcară din greu pe drumul în pantă, blestemând și râzând, alunecând pe gheață și văitându-se de oboseală.

Lângă castel este o imensă macara galbenă. Pentru cine vizitează Ljubljana pentru prima dată, macaraua dă impresia că se lucrează la refacerea castelului și că în scurt timp restaurarea va fi total încheiată. Locuitorii Ljubljanei știu însă că macaraua stă acolo de ani buni, fără ca nimeni să cunoască însă adevăratul motiv. Veronika îi povesti lui Eduard că, ori de câte ori li se cerea copiilor de la grădiniță să deseneze castelul din Ljubljana, ei includeau totdeauna în desen și macaraua.

— De altfel, macaraua e într-o stare mult mai bună decât castelul.

Eduard râse.

— Tu ar fi trebuit să mori până acum — comentă el, încă sub efectul alcoolului, dar cu o anume teamă în glas —. Inima ta n-ar fi putut să suporte urcușul ăsta.

Veronika îl sărută lung și apăsător.

— Uită-te atent la fața mea — zise ea —. Privește-o cu ochii sufletului, ca să o poți reda într-o bună zi. Dacă vrei, începe cu ea, dar reapucă-te de pictură. E ultima mea dorință. Tu crezi în Dumnezeu?

— Cred.

— Jură atunci pe Dumnezeul în care crezi că o să faci un tablou cu mine.

— Jur.

— Și că, după asta, o să continui să pictez.

— Nu știu dacă pot să fac un asemenea jurământ.

— Poți. Și-ți spun și mai mult: îți mulțumesc că ai dat un sens vieții mele. Eu am venit pe lumea asta ca să trec prin tot ce-am trecut, ca să-ncred că mă sinucid, să-mi fac praf inima, să te întâlnesc pe tine, să urc până la castelul ăsta și să te las să-mi gravezi chipul în sufletul tău. ăsta e singurul motiv pentru care am venit pe lume, să te determin să-ți reiei drumul pe care ți l-ai întrerupt. Nu mă face să cred că viața mi-a fost inutilă.

— E poate prea curând sau prea târziu, dar, la fel cum ai făcut tu cu mine, vreau și eu să-ți spun: te iubesc. Nu e nevoie să și crezi, poate e o prostie, o închipuire de-a mea.

Veronika îl luă în brațe și-l rugă pe Dumnezeu, în care credea, să o ia chiar în clipa aceea.

Închise ochii, simți că și el făcea același lucru. Și somnul veni, profund, fără vise. Moartea era dulce, mirosea a vin și-o mângâia pe păr.

Eduard simți că cineva îl înghiontește în umăr. Când deschise ochii, începea să se lumineze de ziuă.

— Puteți merge să vă adăpostiți în Prefectură — , zise gardianul —. O să-nghețați dacă mai rămâneți aici.

Într-o fracțiune de secundă, el își aminti toate cele întâmplate în noaptea trecută. În brațe îi stătea o femeie ghemuită.

— A... a murit.

Dar femeia se mișcă și deschise ochii.

— Ce se-ntâmplă? — întrebă Veronika.

— Nimic — răspunse Eduard, ridicându-se —. Sau mai bine zis, o minune: încă o zi de viață.

De îndată ce dr. Igor intră în cabinet și aprinse lumina — se lumina de ziuă tot târziu, iama aceea dura mai mult decât era nevoie — , un infirmier ciocăni la ușă.

„Începe devreme azi”, își zise el.

Avea să fie o zi complicată, din cauza conversației cu fata. Se pregătise pentru ea toată săptămâna, și noaptea trecută nu izbutise să doarmă.

— Am vești neplăcute — zise infirmierul —. Au dispărut doi pacienți: fiul ambasadorului și fata cu probleme cardiace.

— Sunteți niște incompetenți. Siguranța spitalului a lăsat totdeauna mult de dorit.

— Adevărul e că nimeni n-a mai încercat să evadeze — răspunse infirmierul, speriat —. Nu ne-am închipuit că e posibil așa ceva.

— Ieși afară! Trebuie să pregătesc un raport pentru patroni, să anunț poliția, să iau o serie de măsuri. Și spune tuturor să nu fiu întrerupt, e o treabă care îmi ia ore-ntregi!

Infirmierul ieși, livid, conștient că o parte din acea problemă gravă avea să cadă în cele din urmă în spinarea lui, pentru că așa procedează mereu cei puternici cu cei mai slabi. Mai mult ca sigur, avea să fie concediat înainte de sfârșitul zilei.

Dr. Igor luă un blocnotes, îl puse pe birou și începu să-și aștearnă pe hârtie observațiile, dar se răzgândi.

Stinse lumina, rămase în biroul slab luminat de soarele care stătea să răsară, și zâmbi. Reușise.

În scurt timp avea să ia notele trebuincioase, rela-tând unicul tratament cunoscut împotriva Vitriolului: conștiința vieții. Și spunând ce medicament utilizase în primul său test important pe pacienți: conștiința morții.

Poate că existau și alte medicamente, dar dr. Igor se hotărâse să-și axeze teza pe unicul remediu pe care avusese ocazia să-l experimenteze în mod științific, mulțumită unei fete care ajunsese să facă parte, fără să vrea, din destinul său. Fusese internată în stare extrem de gravă, cu o intoxicație serioasă și un început de comă. Fusese între viață și moarte vreme de o săptămână, suficient timp pentru ca lui să-i vină o idee strălucită pentru experimentul său.

Totul depindea de un singur element: de capacitatea tinerei de a supraviețui.

Și ea reușise să supraviețuiască.

Fără nici o urmare gravă și fără nici o problemă ireversibilă; dacă-și îngrijea sănătatea, putea să trăiască tot atât sau chiar mai mult decât el însuși.

Dar dr. Igor era singurul care știa asta, după cum știa tot atât de bine că sinucigașii ratați tind să-și repete gestul, mai devreme sau mai târziu. De ce să n-o folosească drept cobai, ca să vadă dacă reușea să elimine Vitriolul — sau Principiul Amar — din organism?

Si dr. Igor își concepuse planul.

Administrând un medicament cunoscut, precum Fenotalul, reușise să simuleze două atacuri de cord.

Timp de o săptămână tânăra primise injecții cu

acel preparat și se vede că se speriasse tare rău, deoarece avusese răgaz să se gândească la moarte și să-și treacă în revistă propria viață. În acest fel, potrivit tezei doctorului Igor („Conștiința morții ne animă să trăim mai mult”, avea să fie titlul capitolului final al lucrării sale), tânăra ajunsese să elimine Vitriolul din organism și, foarte posibil, nu avea să-și mai repete gestul.

Astăzi urma să se întâlnească cu ea și să-i spună că, mulțumită injecțiilor, reușise să răstoarne complet tabloul crizelor cardiace. Fuga Veronikăi îl scutea de experiența dezagreabilă a unei noi minciuni.

Faptul pe care dr. Igor nu-l luase în considerare era efectul contagios al tratamentului contra intoxicației cu Vitriol. Mulți pacienți din Villete fuseseră speriați de conștiința morții lente și iremediabile. Toți trebuie să fi reflectat la ceea ce pierdeau, siliți fiind astfel să-și reevalueze propriile vieți.

Mari venise să-și ceară externarea. Alți bolnavi cereau revizuirea cazurilor lor. Situația băiatului de ambasador era mai preocupantă deoarece el dispăruse pur și simplu, cu siguranță încercând să o ajute pe Veronika să evadeze.

„Poate că sunt împreună”, își zise el.

Oricum, fiul ambasadorului știa adresa spitalului Villete, în caz că ar fi vrut să se întoarcă. Dr. Igor era prea entuziasmat de rezultate ca să mai dea atenție unor mărunțișuri.

Câteva clipe îl încercă altă îndoială: mai

devreme sau mai târziu, Veronika avea să-și dea seama că nu era în pericol să moară de inimă. Sigur, avea să caute un specialist, iar acesta avea să-i spună că organismul ei era normal din toate punctele de vedere. Atunci, ea avea să-și închipuie că medicul care se ocupase de ea la Villete era absolut incompetent. Dar toți oamenii care îndrăznesc să cerceteze teme prohibite au nevoie de un anumit curaj și de o doză de neînțelegere.

Ce avea să facă însă pe parcursul numeroaselor zile când urma să trăiască permanent încolțită de spaima morții iminente?

Dr. Igor cântări îndelung argumentele și decise: nu era nimic grav. Tânăra avea să considere fiecare zi drept un miracol, ceea ce și este, dacă luăm în considerare toate probabilitățile producerii unor evenimente neașteptate în fiecare secundă a vieții noastre fragile.

Observă că razele de soare deveneau mai puternice, ceea ce însemna că bolnavii își luau la ora asta cafeaua de dimineață. În scurt timp, anticamera avea să i se umple, problemele de rutină aveau să-l asalteze din nou, era deci mai bine să înceapă numaide-cât redactarea notelor pentru teză.

Începu, cu meticulozitate, să aștearnă în scris experimentul cu Veronika; avea să completeze mai târziu rapoartele despre lipsa condițiilor de siguranță ale clădirii.

De ziua Sfintei Bernadette, 1998